

የኦ.ዲ.ሰ. ኪ.ዲ.ን መጽሐፍት ዳሰሳ

የዕብራውያን መልእክት ጥናት

— የፍጻሜና የሙሉት ሥነ-መለኮት —

የወግ አጥባቂ ጸንጤቆስጤና የወንጌላውያን ትርጓሜ

የህይወት ቃል ህብረት

www.ethiopiantheology.org

ማጥቃት

	መግቢያ	3
	የጥናቱ ዓላማ፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ሥልጣንና የሥነ-መለኮት ማዕቀፍ	
1	ታሪካዊ ዳራ፡- ጸሐፊ፣ ተደራሲያንና ዘመን	6
	ማን ዳፈው? ለማን? መቼ?	
2	ዘመን፣ አወቃቀርና የብሉይ ኪዳን አጠቃቀም	10
	ሰብከት፣ የንግግር ጥበብ፣ ምሳሌያዊነት፣ ቃልና መንፈስ	
3	ወልድ የእግዚአብሔር የመጨረሻ ቃል (1:1-4)	16
	መገለጥ፣ የክርስቶስ አምላክነትና ፍጹም ሥራው	
4	ከመላእክት በላይ የሆነው ወልድና የመጀመሪያው ማስጠንቀቂያ (1:5-2:4)	21
	የአምላክነት ማረጋገጫ፣ ምልክቶችና ድንቆች፣ የመንፈስ ስጦታዎች	
5	ሥጋ የለበሰው ወልድ፡- መከራውና አማላጅነቱ (2:5-18)	26
	ሥጋዊ፣ ምትክ ሞት፣ ሞትን መሻር	
6	ከሙሴና ከኢያሱ የሚበልጠው ኢየሱስና የእግዚአብሔር ዕረፍት (3:1-4:13)	30
	ዕረፍት፣ ማደንደን እና የቃሉ ኃይል	
7	መልክ ይዳቃዊው ሊቀ ክህነት (5:7-7:28)	34
	የብስለት ጥሪ፣ የነፍስ መልሕቅ፣ የዘላለም ካህን	
8	ማደሪያው ድንኳንና የክርስቶስ ደም (9:1-10:25)	38
	የሰርየት ቀን፣ የደም ኃይል፣ የመዳረሻ ጥሪ	
9	አዲሱ ኪዳን (8:1-13፤ 9:15-22)	41
	ልብ ላይ የተጻፈ ሕግ፣ የተሻለው መካከለኛ	
10	እምነት (11:1-40)	44
	የእምነት ትርጉም፣ ምስክሮችና የገና ያልተፈጸመው ተስፋ	
11	ጽናት፣ ቅድስናና የክርስቲያን ኑሮ (12:1-13:17)	47
	እምስቱ ማስጠንቀቂያዎች፣ ተግሣጽ፣ ሲናና ጽዮን፣ ወደ ሰፈር ውጭ	
	ማጠቃለያ	52
	የዕብራውያን መልእክት ከፍታና የጸጋው ድል	

የዕብራውያን መልእክት ጥናት

— የፍጻሜና የሙላት ሥነ-መለኮት —

ወደ ዕብራውያን የተላከው መልእክት በአዲስ ኪዳን መጻሕፍት መካከል ልዩ፣ ጥልቅ እና ወደር የሌለው ስፍራ አለው። ይህ ጽሑፍ እንዲሁ የተለመደ ደብዳቤ አይደለም፤ ይልቁንም በእምነታቸው ምክንያት መከራ ለበዛባቸው፣ ለንቀላፋና ወደ ኋላ ለማፈገፈግ ለተፈተኑ ምእመናን የተላከ የነፍስ አድን ጥሪ ነው። ስማቸው ተለይቶ ለተጠቀሱ አብያተ ክርስቲያናት ለገጠማቸው የተለየ የፓስተራዊ ቀውስ ምላሽ ከሚሰጡት የጳውሎስ መልእክታት፣ ወይም ስለ ፍቅርና ሕይወት ከሚያስላስሉት የዮሐንስ ጽሑፎች በተለየ መልኩ፣ የዕብራውያን መልእክት ረዘም ያለ ሥነ-መለኮታዊ ሞጋች ሐሳብን ያዘለ ነው። መልእክቱ፣ በሰለጠነ ምሁር የረቀቀ የንግግር ጥበብ እና መንጋው በነጣቂ ተኩላዎች አደጋ ላይ መሆኑን በተረዳ እውነተኛ እረኛ የተቀነባበረ ሕያው ስብከት ነው። ጸሐፊው ሥራውን "የምክር ቃል" (ዕብ. 13፡22) በማለት ይገልጻል፤ ይህ ቃል የደከሙትን ጉልበቶች የሚያበረታ፣ የዛሉትን እጆች የሚያቀና እና አማኞችን ወደ ጸጋው ዙፋን የሚያቀርብ አፍቃሪ የአባት ድምፅ ሆኖ በጉባኤ መካከል እንዲነበብ በጥንቃቄ የተቀነባበረ መለኮታዊ ንግግር መሆኑን ያመለክታል።

የመልእክቱ መክፈቻ (ዕብ. 1፡1-2) ለመላው መልእክት የትርጓሜ አቅጣጫን ያስቀምጣል። ጸሐፊው ብሉይ ኪዳንን ከአዲስ ኪዳን ጋር አያጋጭም፤ የዕብራውያንንም ታሪካዊ ውርስ እንደማይጠቅም አድርጎ ወደ ጎን አይተውም። ይልቁንም፣ አጠቃላይ የመጽሐፍ ቅዱስን ታሪክ፣ በእግዚአብሔር የበላይ ተመልካችነት ከተሰፋ ቃል ወደ ፍጻሜ፣ ከጨለማ ጥላ ወደ ደማቅ ብርሃን፣ እንዲሁም ከክፊል ወደ ፍጹምነት የተደረገ አስደናቂ መለኮታዊ ሽግግር አድርጎ ያቀርባል። በክፍልፋዮችና በተለያዩ መንገዶች ለዘመናት ሲሰጥ የነበረው የትንቢት ቃል፣ አሁን በወልድ በኩል የመጨረሻውንና ፍጹም የሆነ መግለጫ አግኝቷል። ስለዚህ፣ የዕብራውያን መልእክት መከራከሪያ **የመተካት ሥነ-መለኮት (replacement theology)** ሳይሆን፣ **የፍጻሜና የሙላት ሥነ-መለኮት** ነው። የብሉይ ኪዳን ድንኳን፣ መሥዋዕቶችና ካህናት የራሳቸው መድረሻ አልነበሩም፤ ይልቁንም የዘመናት ናፍቆት ወደሆነው፣ ወደ ብቸኛው አዳኝ ወደ ኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም ሥራ የሚያመለክቱ ትንቢታዊ ጣቶች ነበሩ።

የጥናቱ መነሻና ዓላማ

ይህ ጥናት የዕብራውያንን መልእክት ከወግ አጥባቂ የጴንጤቆስጤና የወንጌላውያን እምነት እንጻር ለማንበብና ለማብራራት የተዘጋጀ ነው። ጥናቱ ከመጀመሪያው ጀምሮ አንድ መሠረታዊ እምነት ይዞ ይነሳል፤ እርሱም መጽሐፍ ቅዱስ በመንፈስ ቅዱስ የተነገረ፣ ስሕተት የሌለበት፣ ለእምነትና ለሕይወት የመጨረሻው ሥልጣን ያለው የእግዚአብሔር ቃል መሆኑ ነው። ስለዚህ የዕብራውያንን መልእክት ስናነብ እንደ ጥንታዊ የሃይማኖት ጽሑፍ ወይም እንደ አንድ ሰው የግል ሐሳብ ሳይሆን፣ እግዚአብሔር ለሕዝቡ በጻፈው ቃል እንደምንቀርብ አድርገን እንቀርባለን። የሰው ምሁራዊ ጥበብ ለመረዳት ይረዳናል፤ ነገር ግን ለቃሉ የመጨረሻ ዳኛ ሊሆን አይችልም።

ጥናቱ ሁለት ቅርብ ወንዞች የሚገናኙበት ስፍራ ላይ ይቆማል። አንደኛው የወንጌላውያን ትውፊት ነው፤ እርሱም የቃሉን ሥልጣን፣ የክርስቶስን አምላክነትና ብቸኛ አዳኝነት፣ በእምነት ብቻ በጸጋ መጽደቅና የወንጌልን ስርጭት አጥብቆ የሚይዝ ነው። ሁለተኛው የጴንጤቆስጤ ትውፊት ነው፤ እርሱም መንፈስ ቅዱስ ዛሬም በቤተ ክርስቲያን ውስጥ በኃይል እንደሚሠራ፣ የመንፈስ ሰጦታዎች ለቤተ ክርስቲያን መታገድ እንደተሰጡ፣ በመንፈስ መሞላትና በኃይል መመላለስ የክርስቲያን ሕይወት መደበኛ ግብ እንደሆነ የሚያምን ነው። እነዚህ ሁለቱ በዕብራውያን መልእክት ውስጥ ተቃራኒዎች አይደሉም። መልእክቱ የክርስቶስን ሥራ ፍጹምነት በከፍተኛ ደረጃ ከፍ ያደርጋል፤ በዚያው ጊዜ መንፈስ ቅዱስ በአማኞች መካከል የሚሠራውን ሥራ ይናገራል፤ የመንፈስን ሰጦታዎችና ድንቅ ሥራዎችም ይጠቅሳል (2፡4)።

በዚህ ጥናት ውስጥ የተለያዩ ክርስቲያናዊ ወጎች የተለያዩ አቋሞች የሚይዙባቸው ጥያቄዎች ይነሳሉ፤ ለምሳሌ ስለ ጸሐፊው ማንነት፣ ስለ ማሰጠንቀቂያ ክፍሎች ትርጉምና ስለ ድንት ዋስትና። እነዚህን ጉዳዮች ስንዳስሰ የራሳችንን አቋም በግልጽ እናስቀምጣለን፤ ነገር ግን የሌሎችንም ወንድሞች አቋም በፍትሐዊነትና በእክብሮት እናቀርባለን፤ ምክንያቱም እውነተኛ የወንጌላውያን ጥናት ተቃራኒ አስተሳሰብን

ከማጣመም ይልቅ በእውነት ይታመናል። ከሁሉም በላይ ግን የጥናቱ ግብ ማወቅ ብቻ አይደለም። ዕብራውያን የተጻፈው አንባቢዎቹ ዓይኖቻቸውን በኢየሱስ ላይ ተክለው እንዲጸኑ ለማድረግ ነው፤ ስለዚህ ይህ ጥናት እውቀትን ወደ አምልኮ፣ አምልኮን ወደ ታዛዥነት፣ ታዛዥነትንም ወደ ጽናት ለማምጣት ይሞክራል።

የመጽሐፍ ቅዱስ ሥልጣንና የዕብራውያን መልእክት

የዕብራውያን መልእክት ራሱ ስለ መለኮታዊ መገለጥ ብዙ ይናገራል፤ ስለዚህ የመልእክቱን ትምህርት ከመመርመራችን በፊት ስለ ራሱ የሚሰጠውን ምስክርነት መስማት ተገቢ ነው። ጸሐፊው መልእክቱን የሚከፍተው «እግዚአብሔር ተናገረ» በሚል ዐረፍተ ነገር ነው (1:1)። ይህ ጅምር የመጽሐፍ ቅዱስን መሠረታዊ ጠባይ ያሳያል፤ እግዚአብሔር ዝም ያለ አምላክ አይደለም፤ ይናገራል። ለአባቶች በነቢያት ተናገሯል፤ በዚህ ዘመን መጨረሻ ደግሞ በልጁ ተናገሯል። የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ለጸሐፊው የእግዚአብሔር ቃል ናቸው፤ ስለዚህ ጥቅሶችን ሲጠቅስ ብዙ ጊዜ ጸሐፊውን ሰው ሳይሆን እግዚአብሔርን፣ ወልድን ወይም መንፈስ ቅዱስን ተናጋሪ አድርጎ ያቀርባል። ለምሳሌ «መንፈስ ቅዱስ እንደሚለው» ብሎ መዝሙር 95ን ይጠቅሳል (3:7)፤ በሌላ ስፍራ ደግሞ «መንፈስ ቅዱስም ይመስክርልናል» ይላል (10:15)። ይህ አነጋገር የመጽሐፍት መለኮታዊ ምንጭነትን የሚያረጋግጥ ነው፤ የተጻፈው ቃል በሰዎች አፍና እጅ አልፎ የመጣ የመንፈስ ቅዱስ ድምፅ ነው።

ይህ እውነት ለጴንጤቆስጤ ክርስቲያን ልዩ ትርጉም አለው። በመንፈስ መሞላትን የሚሻ እምነት በቃሉ ላይ ካለው ጽኑ መሠረት ከተነጠለ ወደ ስሜታዊነትና ወደ ስሕተት ይንሸራተታል። መንፈስ ቅዱስ የእውነት መንፈስ ነው፤ ስለዚህ እርሱ ራሱ የገለጠውን ቃል ፈጽሞ አይቃረንም። ዕብራውያን ይህንን ግንኙነት በጥሩ ሁኔታ ያሳያል፤ መንፈስ ቅዱስ በቃሉ ይናገራል፣ በመዳን ምስክርነት ይሳተፋል፣ ስጦታዎችን ይሰጣል፤ ሆኖም ሁሉም ሥራው ወደ ክርስቶስ ክብር ያመለክታል። ስለዚህ የቃልና የመንፈስ ሚዛን በዚህ መልእክት ውስጥ ጎልቶ ይታያል፤ ቃሉ ያለ መንፈስ ደረቅ ሥነ-ጽሑፍ ይሆናል፤ መንፈስም ያለ ቃሉ መሠረት ሲቀር ወደ ቅዠትና ወደ ውዥንብር ይለወጣል።

የመልእክቱ ዋና ጭብጥ

የዕብራውያን መልእክት ዋና ዓላማ አንድ ሐረግ ውስጥ ሊጠቃለል ይችላል፤ ክርስቶስ ከሁሉም የተሻለ ነው፤ ስለዚህ በእርሱ ጽኑ። «የተሻለ» የሚለው ቃል በመልእክቱ ውስጥ በተደጋጋሚ ይታያል፤ የተሻለ ስም (1:4)፣ የተሻለ ተስፋ (7:19)፣ የተሻለ ኪዳን (7:22፤ 8:6)፣ የተሻለ መሥዋዕት (9:23)፣ የተሻለ ርስት (10:34)፣ የተሻለች አገር (11:16) እና የተሻለ ትንሣኤ (11:35) ናቸው። እያንዳንዱ «የተሻለ» ወደ አንድ ዋና እውነት ይመልሳል፤ የክርስቶስ ማንነትና ሥራ ከብሉይ ኪዳን ጥላዎች ሁሉ የላቀ ነው። ጸሐፊው ብሉይ ኪዳንን እያንቋሸሸም፤ እግዚአብሔር የሰጠው መሆኑን ያምናል፤ ነገር ግን እነዚያ የተስፋ ጥላዎች አካሉ በመጣ ጊዜ ወደ ፍጻሜያቸው መድረሳቸውን ያሳያል።

የዚህ ጥናት የሥነ-መለኮት ማዕቀፍ

ይህ ጥናት ለእነዚህ ዋና እውነቶች ታማኝ ሆኖ ይቀጥላል። አንደኛ፣ እግዚአብሔር አንድ ሆኖ በአብ፣ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ሦስት አካል ነው፤ ይህ እውነት በዕብራውያን መክፈቻ ላይ በወልድ ትምህርት (1:2-3)፣ በአብ ንግግር (1:5-13) እና በመንፈስ ቅዱስ ምስክርነት (2:4፤ 3:7፤ 10:15) ተገልጿል። ሁለተኛ፣ ኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም አምላክና ፍጹም ሰው ነው፤ ይህ ሁለት ተፈጥሮ በአንድ አካል ውስጥ መኖሩ በዕብራውያን 1 እና 2 ውስጥ ጎልቶ ይታያል። ሦስተኛ፣ የክርስቶስ ሞት ምትካዊና የሰርየት መሥዋዕት ነው፤ እርሱ የብዙዎችን ኃጢአት ለመሸከም አንድ ጊዜ ተሠዋ (9:28)። አራተኛ፣ ድነት በእምነት በእግዚአብሔር ጸጋ ነው፤ እምነትም እውነተኛ ከሆነ በጽናትና በቅድስና ፍሬ ይታያል። አምስተኛ፣ መንፈስ ቅዱስ በአማኞች ውስጥ ይኖራል፣ ይመስክራል፣ ስጦታዎችን ይሰጣል፣ ለቅድስናና ለአገልግሎትም ኃይል ይሰጣል። ስድስተኛ፣ ክርስቶስ ይመለሳል፤ ለሚጠብቁት ለመዳን ለሁለተኛ ጊዜ ይገለጣል (9:28)።

በዚህ ማዕቀፍ ውስጥ አንዳንድ ጉዳዮች ትኩረት ይሻሉ። የማስጠንቀቂያ ክፍሎችን እንደ እውነተኛ ማስጠንቀቂያ ለእውነተኛ አማኞች የተሰጡ አድርገን እናንባለን፤ ምክንያቱም ጸሐፊው «ቅዱሳን ወንድሞች» እያለ ይጠራቸዋል (3:1)። በዚህ ጉዳይ ብዙ የጴንጤቆስጤ ወግ የሚይዘው አቋም አማኝ በእምነት ጸንቶ እስከ መጨረሻ መኖር እንዳለበት፣ እምነቱን በፈቃዱ ከተወ ግን ከጸጋው ሊወድቅ እንደሚችል ነው። ሌሎች የወንጌላውያን ወሳኝ በተለይም የተሐድሶ ወግ ደግሞ ትክክለኛ አማኞች ሁልጊዜ ይጸናሉ፣ ማስጠንቀቂያዎቹ የጽናትን

መንገድ የሚያረጋግጡ መንገዶች ናቸው፤ ወይም ማስጠንቀቂያዎቹ ስለ ሐሰተኛ አማኞች ናቸው ብለው ያምናሉ። ይህ ጥናት እነዚህን ሁለት አመለካከቶች በእያንዳንዱ ማስጠንቀቂያ ላይ በአክብሮት እያነጻጸረ ይቀጥላል፤ ሆኖም ሁለቱም ወገኖች የሚሰማሙበት አንድ እውነት ግልጽ ነው፤ ጸሐፊው ማስጠንቀቂያዎቹን በቁም ነገር እንድንወስድ ይፈልጋል፤ እውነተኛ ደኅንነት በክርስቶስ ውስጥ ብቻ ነው።

በጸሎት የሚደረግ ጉዞ

ይህ ሁሉ ጉዞ በጸሎት መደረግ አለበት። የመልእክቱ ጸሐፊ ራሱ ለአንባቢዎቹ «ወደ ጸጋው ዙፋን በድፍረት እንቅረብ» ብሎ ይጋብዛል (4:16)። ይህንን ጥናት ስንጀምር ጸጋ የሚሻ ልብ ይዘን እንቅረብ፤ መንፈስ ቅዱስ ራሱ የገለጠውን ቃል እንዲያበራልን እንለምን፤ ምክንያቱም መጽሐፍ ቅዱስ በእውነት የሚነበበው በተጻፈበት መንፈስ ሲነበብ ብቻ ነው። አባት ሆይ፣ በልጅህ ስለምትናገረን ቃል እናመሰግንሃለን፤ ዓይኖቻችንን በኢየሱስ ላይ እንድናደርግ ጸጋህን ሰጠን።

1

ምዕራፍ 1

ታሪካዊ ዳራ፡- ጸሐፊ፡ ተደራሲያንና ዘመን

ማን ዳፈው? ለማን? መቼ?

የጸሐፊው ማንነት ጥያቄ

የዕብራውያን መልእክትን በእርግጥ ማን ዳፈው? ይህ ጥያቄ በአዲስ ኪዳን ታሪክ ውስጥ እንደ ምስጢር ሆኖ የዘለቀ ነው። ይህን ድንቅ መልእክት የያዘው ጥንታዊ የብራና ጥቅል ለመጀመሪያዎቹ አንባቢዎች ሲደርስ፣ ከግርጌው ላይ የጸሐፊው ፊርማ አልነበረበትም። ሆኖም ቃሉ የያዘው መለኮታዊ ኃይልና ሥልጣን ምንጩ ከሰማይ መሆኑን ይመስክር ነበር። ቀደምት የሆኑት ጥንታዊ ቅጂዎች የመልእክቱን ጸሐፊ ስም አይዘዙም፤ በኋለኞቹ የግሪክ ቅጂዎች ላይ የሚገኘው "ወደ ዕብራውያን" የሚለው የጳውሎስ ጸሐፊነት ትውፊት፣ በኋላ የተጨመረ ውጫዊ መለያ ይመስላል። የእስክንድርያው ቀሌምንጦስ እና ኦሪገን በዋነኝነት የሚወክሉት የእስክንድርያ ትውፊት፣ የጳውሎስን ጸሐፊነት ቢያስጠብቅም ጥያቄ ግን ያነሳበት ነበር። የኦሪገን ታዋቂ ፍርድ እስከ ዛሬም ድረስ ሚዛናዊና እውነተኛ ሆኖ ይገኛል፡- **"መልእክቱን በእውነት ማን እንደዳፈው የሚያውቀው እግዚአብሔር ብቻ ነው።"** ምንም እንኳን የሰውየው ማንነት ቢሰወርም፣ የመንፈስ ቅዱስ አሻራ ግን በየገጹ ላይ ደምቆ ይታያል።

ወደ ጽሑፉ ጠለቅ ብለን ሰንገባ፣ መልእክቱ በቀጥታ የጳውሎስ ነው ለማለት የሚያስቸግሩ ውስጣዊ ማስረጃዎችን እናገኛለን። የዕብራውያን ጸሐፊ የተጠቀመበት ቋንቋ በአዲስ ኪዳን ውስጥ እጅግ የጠራ፣ እንደ ውብ ዜማ የሚፈሰና በንግግር ጥበብ የረቀቀ ነው። ከተለመደው የጳውሎስ የታመቀና ፈጣን የክርክር አቀራረብ ይልቅ፣ በረዣዥም ዓረፍተ ነገሮች፣ በተያያዙ የቁልፍ ቃላት አጠቃቀም እና ከሄሊኒስታዊ የንግግር ጥበብ ጋር ይበልጥ በሚሰማ ሥልት የተዋበ ነው። ከዚህም በላይ የልብ ትሕትናው ጎልቶ ይታያል፤ ጸሐፊው ራሱን ወንጌልን ከዓይን ምስክሮች ከተቀበሉት ሰዎች ተርታ ያስቀምጣል (ዕብ. 2፡3)። ጳውሎስ ግን ወንጌሉን በቀጥታ ከክርስቶስ በመገለጥ እንደተቀበለ አጥብቆ ይከራከራል (ገላ. 1፡11-12)። ይህ ልዩነት ጸሐፊው በሐዋርያት እግር ሥር ቁጭ ብሎ የተማረ፣ ነገር ግን በእግዚአብሔር መንፈስ ተሞልቶ ይህን የከበረ መልእክት ያቀረበ የሁለተኛው ትውልድ አማኝ መሆኑን ያሳየናል።

በዘመናት መካከል ታላላቅ የቤተ ክርስቲያን አባቶችና ምሁራን የተለያዩ ቅዱሳንን ስም በዕጩነት አንስተዋል፤ ከእነዚህም መካከል ሦስቱ ትልቅ ትኩረት ሊሰጣቸው ይገባል። አንደኛ፡ **አጽሎስ** ነው። በሐዋርያት ሥራ 18፡24-25 ላይ "በመጻሕፍት እውቀት የበረታ" እና "በመንፈስ የሚቃጠል" ተብሎ የተገለጸው ይህ ሰባኪ፣ የእስክንድርያ ዳራውና የብሉይ ኪዳንን ምስጢር አብራርቶ ወደ ክርስቶስ የማምጣት ጥበቡ ከመልእክቱ ጋር እጅግ ይስማማል። ሁለተኛ፡ ጠለቅ ያለ የቃሉ እውቀት ያላትን **ጽርስቅላን** (ከአቂላ ጋር) በጸሐፊነት ቀርበዋል። ሦስተኛ፡ በቴርቱሊያን የቀረበው "የመጽናናት ልጅ" የተባለው **በርናባስ**

ነው። በርናባስ ሌዋዊ በመሆኑ (ሐዋ. 4፡36)፣ በዕብራውያን መልእክት ውስጥ ማዕከላዊ ለሆኑት የቤተ መቅደስና የክህነት ሥርዓቶች ጥልቅ እውቀት ነበረው፤ ይህ ደግሞ የብሉይ ኪዳንን መሥዋዕት ሥርዓት ጠንቅቆ ለሚያውቅ ሰው የተጻፈ እስኪመስል ድረስ አሁንም ድረስ አሳማኝ ዕጩ ሆኖ ይቆያል።

ከዚያም "ወንድማችን ጢሞቴዎስ እንደ ተፈታ እወቁ፤ በቅርብ ቢመጣ ከእርሱ ጋር እያችኋለሁ" (13፡23) የሚለው የግል ማስታወቂያ፣ ስለ ጸሐፊው ማንነት ከምንም በላይ ጠቃሚ ታሪካዊ ፍንጭ ይሰጠናል። ጢሞቴዎስ የጳውሎስ የቅርብ ተባባሪ በመሆኑ፣ ጸሐፊው ራሱ በጳውሎስ ሐዋርያዊ ክብ ውስጥ የነበረ፣ ወይም ቢያንስ ከዚያ ክብ ጋር በቅርበት የተዋወቀ ሰው መሆኑን ያመለክታል።

◆ የታሰቡ ጸሐፊዎች ማነጻጻሪያ ስንጠረዥ

የታሰበው ጸሐፊ	ደጋፊ(ዎች)	አዎንታዊ ማስረጃዎች	አስቸጋሪነት / ድክመት
ጳውሎስ	የጥንቷ ቤተክርስቲያን፣ ቱርቱሊያን	ሰፊ ስርጭት ማግኘቱ፤ የእምነትና የኪዳን ጳውሎሳዊ ጭብጦች።	የአጻጻፍ ስልት/የቃላት ምርጫ መለያየት፤ ዕብ. 2፡3 የዓይን ምስክር እንዳልሆነ ያሳያል።
አጽሎስ	ሉተር፣ ሰፒክ፣ ሞንተፊዮሪ	የእስክንድርያ የንግግር ጥበብ፤ የLXX (ሰፕቲጀንት) ጥልቅ እውቀት፤ የሐዋ. 18፡24-25 ማንነት።	ከጥንት አባቶች የተሰጠ ግልጽ ድጋፍ የለም፤ መላምት ብቻ ነው።
በርናባስ	ቱርቱሊያን	የሌዋዊነት ዳራ (ሐዋ. 4፡36)፤ የጳውሎስ የሥራ አጋር መሆኑ።	ውስን የግሪክ የንግግር ጥበብ ሥልጠና እንደነበረው ይታሰባል።
ጽርስቅላ	ቬን ሃርናክ	ጸሐፊው ስሙን የደበቀው በጾታ መድልዎ ምክንያት ነው በሚል፤ በሐዋ. 18 ያላት ጉልህ ስፍራ።	በ11፡32 ላይ የወንድ አገናዛቢ መጠቀሙ፤ የአባቶች ድጋፍ የሌለው መሆኑ።
ሉቃስ	የእስክንድርያው ቀሌምንጦስ	የሥነ-ጽሑፉ ጥራት፤ የጳውሎስን ዋና ጽሑፍ ተርጉሞች ሊሆን ይችላል የሚል ግምት።	የትርጉም ፅንሰ-ሃሳቡ አስልቺ ነው፤ የአጻጻፍ ስልቱ ከሉቃስ-ሐዋርያት ሥራ ይለያል።

በስተመጨረሻ ጸሐፊው አጽሎስ፣ በርናባስ፣ ጽርስቅላ ወይም ሌላ ያልታወቀ ቅዱስ ቢሆንም፤ እውነተኛው ደራሲ መንፈስ ቅዱስ መሆኑን እናውቃለን። ዛሬም ይህን መልእክት ስናነብ፣ ስሙ ያልተጻፈበት ወዳጅ የላከልን የፍቅር ደብዳቤ እድርገን ልንቀበለው እንችላለን፤ ምክንያቱም ደብዳቤው በራሱ ስም ላይ ሳይሆን፣ ስሙ ከሰሞኑ ሁሉ በላይ በሆነው በታላቁ ሊቀ ካህናችን በኢየሱስ ክርስቶስ ላይ እንድናተኩር ያደርገናል።

ተደራሲያንና ታሪካዊ ሁኔታቸው

ርዕሱ «ወደ ዕብራውያን» የሚል ቢሆንም ይህ ርዕስ በኋላ የተጨመረ ነው፤ ነገር ግን የመልእክቱን ይዘት በትክክል ይገልጻል። ተደራሲያኑ የብሉይ ኪዳንን ሥርዓት፣ የሌዋውያንን ክህነትና የመሥዋዕት አሠራር በደንብ የሚያውቁ አማኞች ነበሩ፤ ብዙዎች ሊቃውንት እነርሱ በአብዛኛው የአይሁድ ዳራ ያላቸው ክርስቲያኖች እንደሆኑ ያምናሉ። ጸሐፊው በዘፈቀደ ጥቅስ ከመጠቃቀስ ይልቅ በሙሉ ክርክሩ ውስጥ የቤተ መቅደስና የክህነት ሥርዓት ቋንቋን ይጠቀማል፤ ይህም አንባቢዎቹ ይህንን ቋንቋ በአንድ ጊዜ እንደሚረዱ እንደሚገምት ያሳያል። ሆኖም ጥቂት ወንጌላውያን ሊቃውንት ተደራሲያኑ ከአሕዛብ የመጡ ክርስቲያኖችንም ያካተቱ ሊሆኑ እንደሚችሉ ያስባሉ፤ ምክንያቱም መልእክቱ ለብሉይ ኪዳን ያለውን ሥልጣን ለሁሉም አማኝ እንደሚሠራ አድርጎ ይናገራልና።

ተደራሲያኑ ያሳለፉትን ታሪክ መልእክቱ በግልጽ ይነግረናል። እነርሱ በመጀመሪያ ብርሃን ከተቀበሉ በኋላ የመከራን ታላቅ ትግል ታግሠዋል፤ በአደባባይ ተሰድበዋል፤ ተሰቃይተዋል፤ ከታሰሩትም ጋር ተባብረዋል፤ ንብረታቸውንም በደስታ ተነጥቀዋል (10:32-34)። አሁን ግን ደክመዋል፤ የሰሙትን ቃል እየሳቱ ነው፤ የመሰብሰብ ልማዳቸውንም ማሰናከል ጀምረዋል (10:25)። ብዙ ሊቃውንት እነርሱ ወደ ቀድሞው የአይሁድ ሃይማኖት ለመመለስ ሙከራ ላይ እንደነበሩ ያምናሉ፤ ወይም ቢያንስ ክርስቶስን በአደባባይ መመስከር መከራ የሚያስከትልባቸው በመሆኑ ማፈገፈግን እያሰቡ ነበር። የመልእክቱ ክርክር ሁሉ ይህን ፈተና ይመልሳል፤ ክርስቶስ ከየትኛውም ሌላ ከሚመስለው መንገድ በላይ በመሆኑ ወደ ኋላ መመለስ ማለት ከብርሃን ወደ ጥላ መመለስ ነው።

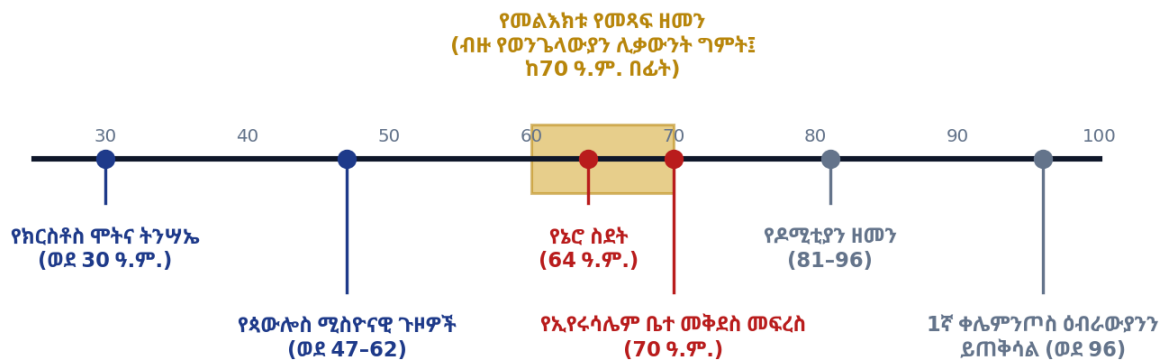
ይህ ሁኔታ ለዛሬዋ ቤተ ክርስቲያን ቅርብ ነው። ብዙ የኢትዮጵያና የሌሎች አገሮች አማኞች በሰደት፣ በማኅበራዊ ጫና፣ በኑሮ ችግር እና በመንፈሳዊ ድካም መካከል ይኖራሉ። ብዙዎች መጀመሪያ በነበራቸው ፍጹም ደስታ፣ ጸሎትና ፍቅር ላይ እይደሉም፤ አንዳንዶች በአገልግሎት ደክመው ይገኛሉ፤ አንዳንዶች ደግሞ በዓለም ስሜት ተጽእኖ ስር ወድቀዋል። ዕብራውያን ለእነዚህ ሁሉ ተስፋ ይሰጣል፤ ስለ ድካማቸው በእውነት ይናገራል፤ ወደ ታማኝ ሊቀ ካህን ይመልሳቸዋል፤ ወደ ጸጋው ዙፋንም በድፍረት እንዲቀርቡ ይጋብዛቸዋል።

የመጻፊያ ዘመንና ቦታ

መልእክቱ መቼ እንደተጻፈ በእርግጠኝነት አይታወቅም፤ ነገር ግን ብዙ የወንጌላውያን ሊቃውንት ከ70 ዓ.ም. በፊት እንደተጻፈ ያምናሉ። ዋናው ምክንያት ጸሐፊው የመሥዋዕት አገልግሎቱን በአሁኑ ጊዜ ሰዋሰው የሚናገር መሆኑ ነው፤ ካህናት ስጦታዎችን ያቀርባሉ፣ ሥርዓቱ ገና ይካሄዳል (8:4-5፤ 9:6-9፤ 10:1-2)። ኢየሩሳሌም በ70 ዓ.ም. በሮማውያን ስትደመስሰና ቤተ መቅደሱ ሲፈርስ፣ ጸሐፊው ይህንን ትልቅ ክስተት ለክርክሩ እንደ ማሰረጃ ሳይጠቅስ መቅረቱ ብዙዎችን የሚያስገርም ነው፤ ምክንያቱም ይህ ክስተት የሌዋውያን ሥርዓት መጨረሻን የሚያሳይ ጠንካራ መረጃ ይሆን ነበር። ስለዚህ መልእክቱ ቤተ መቅደሱ ገና ቆሞ ሳለ እንደተጻፈ መገመት አሳማኝ ነው። «ከጣሊያን የሆኑት ሰላምታ ያቀርቡላችኋል» የሚለው አነጋገር (13:24) ጸሐፊው በጣሊያን ወይም ከጣሊያን ጋር የተያያዘ ቦታ እንደነበር ሊያመለክት ይችላል፤ ስለዚህ ርም ብዙ ጊዜ እንደ ሊሆን የሚችል ቦታ ይጠቆማል።

ወደ ዘመን ጉዳይ ስንመጣ እንደጣ ጠቃሚ ማስጠንቀቂያ መጨመር አለብን፤ የዘመን ጥያቄ ለመልእክቱ ትምህርት መሠረታዊ አይደለም፤ ነገር ግን ጸሐፊው ሥርዓቱ «ሊጠፋ የቀረበ» ነው ሲል (8:13) ይህ ማለት ሥርዓቱ አሁን ከፍጻሜው ሊደርስ እንደተቃረበ እየተናገረ ነው። በ70 ዓ.ም. የተከሰተው የቤተ መቅደሱ መፍረስ ይህን ቃል በታሪክ ውስጥ ያረጋገጠ ክስተት ሆነ። ነገር ግን የመልእክቱ ሥነ-መለኮታዊ ክርክር በዚህ ክስተት ላይ የተመሠረተ አይደለም፤ በክርስቶስ መሥዋዕት ፍጹምነት ላይ የተመሠረተ ነው፤ ይህም የሚገለጠው በሞቱና በትንሣኤው ነው።

ሥዕል 1:- የዕብራውያን መልእክት ታሪካዊ የጊዜ መስመር

ዓመታቱ ግምታዊ ናቸው። ወርቃማው ጥላ መልእክቱ ተጻፈ ተብሎ የሚገመተውን ወቅት ያሳያል።

2

ምዕራፍ 2

ዘውግ፡ አወቃቀርና የብሉይ ኪዳን አጠቃቀም

ሰብከት፡ የንግግር ጥበብ፡ ምሳሌያዊነት፡ ቃልና መንፈስ

የምስጋናና የነቀፋ ስብከት

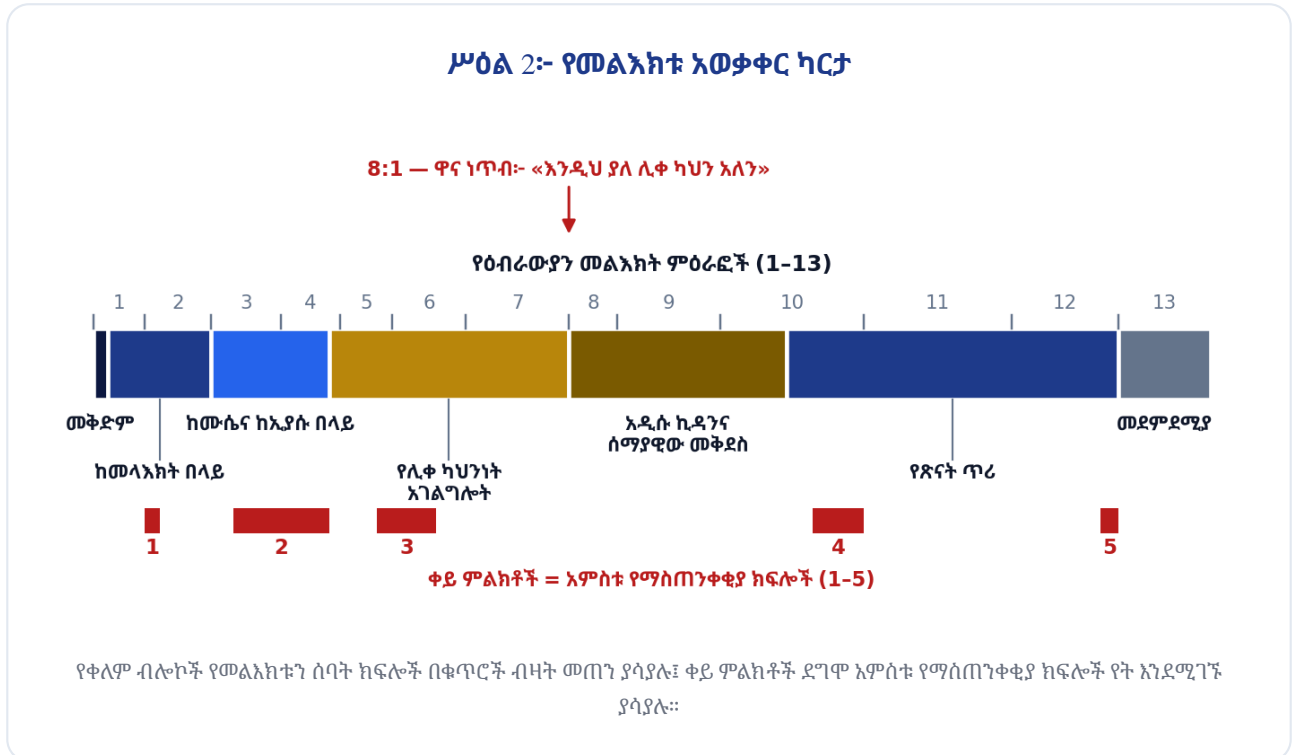
የዕብራውያን መልእክትን ቅርጽ ሰንመለከት፡ በቀላሉ በአንድ የተለመደ የሥነ-ጽሑፍ ዘውግ ለመፈረጅ ያስቸግራል። የጳውሎስን መልእክቶች መለያ በሆነው ባህላዊ የመልእክት መክፈቻ (ላኪ፡ ተቀባይ፡ ሰላምታ) አይጀምርም፤ ይልቁንም ጸሐፊው ጊዜ ሳያጠፋ ወዲያውኑ አንባቢውን ወደ ክርስቶስ መለኮታዊ ግርማ ሞገስ ያንደረድረዋል። ይሁን እንጂ በመጀመሪያው መቶ ክፍለ ዘመን የነበሩ ደብዳቤዎችን መዝጊያ በሚመስል መልኩ በግል ሰላምታዎች፡ በጸሎት ጥያቄዎችና በአፍቃሪ እረኛ የቡራኬ ቃል (13፡18-25) ይደመደማል። ይህ አስደናቂ ቅርጽ ምሁራን ዕብራውያንን "የመልእክት መደምደሚያ ያለው ስብከት" ወይም ይበልጥ በትክክል፤ በሰደት ለተበተነና ጉልበቱ ለደከመ ማኅበረሰብ እንደ ደብዳቤ የተላከ የጽሑፍ ስብከት (13፡22) ብለው እንዲገልጹት አድርጓቸዋል። በእርግጥም ይህ ጽሑፍ ተራ ደብዳቤ ሳይሆን፤ በወረቀት ላይ የሰፈረ ሕያው የልብ ትርታ ነው።

የዕብራውያን ጸሐፊ የተጠቀመበት የንግግር ጥበብ ከኤፒዳይክቲክ ሪፖርት፡ የምስጋናና የነቀፋ የንግግር ጥበብ ጋር በእጅጉ ይስማማል። የዚህ ዓይነት ንግግር ዓላማ ፈጽሞ መረጃ ለሌለው አድማጭ አዲስ ነገርን ማስተማር ወይም ማሳመን ሳይሆን፤ እየደበዘዘ የመጣውን የትናንት ፍቅርና እምነት መልሶ ማቀጣጠል ነው። ጸሐፊው ማኅበረሰቡ መሠረታዊ የሆኑትን የክርስቲያን እምነት አስተምህሮዎች አስቀድሞ እንደተቀበለና እንደቀመሰ ይገምታል፤ የእርሱ ዋነኛ ተግባር ያመኑበትና የያዙት ቃል ምን ያህል የከበረ እንደሆነ በጥልቀት ማሳየትና ፈተናውን በጽናት እንዲያልፉ ማበረታታት ነው። በመልእክቱ ውስጥ በተደጋጋሚ ብቅ የሚሉት እነዚያ ታዋቂ የማስጠንቀቂያ ክፍሎችም፤ እንዲሁ በአጋጣሚ የተጨመሩ ሳይሆኑ፤ እረኛው ጥልቅ ከሆነው ሥነ-መለኮታዊ ማብራሪያ መሃል ብድግ እያለ፤ በመንፈሳዊ እንቅልፍ ላንቀላፉትና ለዛሉት ነፍሳት የሚያስማቸው የፍቅርና የአደጋ ጊዜ ደወሎች ናቸው።

ይህ ግንዛቤ ለጳውሎስና ለጳውሎስ ጸሐፊዎች ጠቃሚ ትምህርት ይይዛል። ስብከት ማለት መረጃ መስጠት ብቻ አይደለም፤ አድማጩን ወደ ውሳኔና ወደ ጽናት መጥራት ነው። ዕብራውያን ትምህርትን ከምክር ጋር ያለ ማቋረጥ ያጣምራል፤ ጸሐፊው ስለ ክርስቶስ ታላቅነት ካስተማረ በኋላ ወዲያው «ሰለዚህ» ብሎ ትግበራን ያመጣል። ይህ መልእክት ለሰብከተ ወንጌል ሞዴል ነው፤ እውነተኛ ስብከት ከቃሉ ጥልቅ ትምህርት በመነሳት አድማጮችን በክርስቶስ ፊት ለውሳኔ ያቆማል፤ ከዚያም መንፈስ ቅዱስ በአድማጮች ልብ ውስጥ በኃይል ይሠራል።

የመዋቅር ትንታኔ

የዕብራውያን መልእክት አወቃቀር በተለያዩ መንገዶች ተተንትኗል። በሰፊው ተቀባይነት ያለው መዋቅራዊ ክፍፍል፤ የትምህርት (ዶክትሪን) ማብራሪያ እና የምክር ትግበራ እየተፈራረቁ የሚመጡበትን ሥርዓት ያሳያል፤ ይህ ሥርዓት "ክርክር እና ጥሪ" ተብሎ ይገለጻል። የሚከተለው ማጠቃለያ የዐበይት መዋቅራዊ ሐሳቦችን ውሕደት ያሳያል፡-

ይህን አወቃቀር መረዳት ለአንባቢ ትልቅ ጥቅም አለው። ማስጠንቀቂያዎቹን ከአካባቢያቸው ተነጥለው ብቻቸውን ከማንበብ ይጠብቀናል። ለምሳሌ ስለ ክህደት የሚናገሩ ክፍሎች (6:4-6፤ 10:26-31) ሁልጊዜ የሚመጡት ስለ ክርስቶስ ታላቅ ሥራ ከተነገረ በኋላ ነው። ጸሐፊው ማስጠንቀቂያውን የሚያቀርበው አንባቢዎቹን ለማስፈራራት ብቻ ሳይሆን፤ የክርስቶስን ሥራ ችላ ማለት ምን ያህል አደገኛ እንደሆነ ለማሳየት ነው። ስለዚህ የትምህርትና የማስጠንቀቂያ ጥምረት አንድ ትልቅ እውነት ይናገራል፤ ወንጌል ታላቅ ስለሆነ ችላ ማለቱ ታላቅ ኪሳራ ነው።

"ቃል መናገር"፡ የቃላት ድግግሞሽና የልብ ንባብ ስልት

ከመዋቅራዊው ትንተና ባሻገር፤ የዕብራውያን ጸሐፊ የተጠቀመበት የቅንብር ስልት ራሱ ጥልቅ መንፈሳዊ ትምህርት ይሰጣል። ጸሐፊው "ሰማ" (ማዳመጥ)፤ "ተመልከት"፤ "እናስተውል" የሚሉ የግስ ቅርጾችን ደጋግሞ በመጠቀም፤ አንባቢውን ተገብቷዊ ተመልካች ብቻ ሳይሆን፤ ንቁ ተካፋይ ወደ መሆን ይጠራዋል። ለምሳሌ "ስለዚህ በሰማነው ነገር አብልጠን እንድንጠነቀቅ ይገባናል፤ አለዚያ ምናልባት እንሸሻለን" (2፡1) የሚለው ጥቅስ፤ ቀጥተኛ የሆነ የመንፈሳዊ ትኩረት ጥሪ ነው። ይህ ዘይቤ በጠቅላላው መልእክት ውስጥ ተደጋግሞ ይታያል፤ "ስለዚህ ቅዱሳን ወንድሞች ሆይ፤ ለሰማያዊ ጥሪ ተካፋዮች የሆናችሁ፤ የሃይማኖታችንን ሐዋርያና ሊቀ ካህናት ኢየሱስን ተመልከቱ" (3፡1)፤ "እንግዲህ ትልቅ ሊቀ ካህናት ያለን ስለ ሆነ... ጸንተን የምንመስክርበትን ሃይማኖት እንጠብቅ" (4፡14)። እነዚህ ቀጥተኛ የልብ ንግግሮች የጸሐፊውን ሰብከት ከቀዝቃዛ

የእካዳሚክ ጽሑፍ ይለያሉ፤ የልብ ለልብ ንግግር፣ የመንፈስ ወደ መንፈስ ማንቂያ ደወል ያደርጉታል። ጸሐፊው እውቀትን ብቻ አይሰጥም፤ ይልቁንም አድማጩ በዚያ እውቀት ላይ ተመስርቶ ውሳኔ እንዲወስድ ይጠራል፤ "ዛሬ ድምፁን ብትሰሙ ልባችሁን አታደንድኑ" (3፡7-8) የሚለው ተደጋጋሚ ጥሪ የዚህ ተጨባጭ ማሳያ ነው።

የንግግር ጥበብና የግሪክ ቋንቋ ውበት

ዕብራውያን በአዲስ ኪዳን ውስጥ ካሉ ምርጥ የግሪክ ጽሑፎች አንዱ ነው። ጸሐፊው ረዣዥም የተቀነባበሩ ዐረፍተ ነገሮችን፣ የድምፅ መመሳሰልን፣ ንጽጽርንና ከትንሹ ወደ ትልቁ መከራከሪያን ይጠቀማል፤ ለምሳሌ «የመልእክት ቃል ከጸና፣ ይህን ታላቅ መዳን ቸል ብንል እንዴት እናመልጣለን» የሚለው ክርክር (2፡2-3) ከቀላሉ ወደ ከባዱ የሚሄድ ነው። መልእክቱ በመክፈቻው ላይ አምስት ቃላትን በተመሳሳይ ድምፅ በሚጀምር ዐረፍተ ነገር ይከፈታል፤ ይህ ደግሞ በግሪክ ቋንቋ ቅኔያዊ ውበት አለው። ይህ ሁሉ የሚያሳየው የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊዎች በመንፈስ ቅዱስ መንቃታቸው ጥበባቸውንና ትምህርታቸውን አለመሻሩን ነው፤ እግዚአብሔር ሰዎችን በልዩ ልዩ ሁኔታቸው ተጠቅሞ ቃሉን ይጽፋል።

ይህን የንግግር ጥበብ ሰናደንቅ ግን አንድ ነገር መጠንቀቅ አለብን። ጸሐፊው ጥበቡን የሚጠቀመው ራሱን ለማሳየት ሳይሆን፣ ክርስቶስን ለማሳየት ነው። ዛሬ ብዙ ሰባኪዎች በንግግር ጥበብ ራሳቸውን ወደ መድረክ ማዕከል ያመጣሉ፤ ዕብራውያን ግን ሰባኪው እንዲደበቅ ክርስቶስም ግልጥ እንዲል ያስተምራል። ስሙን አልተውልንም፤ ስለዚህ የእንባቢው ዓይን በጸሐፊው ሳይሆን በእየሱስ ላይ እንዲሆን ተደርጓል።

የብሉይ ኪዳን አጠቃቀም

ዕብራውያን ከየትኛውም የአዲስ ኪዳን መጽሐፍ በበለጠ ብሉይ ኪዳንን ይጠቅሳል፤ የጥቅሶቹም ዋና ምንጭ የግሪኩ ትርጉም (ሰፕቱጀንት) ነው። ጸሐፊው ብሉይ ኪዳንን እንደ እግዚአብሔር ቃል በሙሉ ሥልጣን ይቀበላል፤ ነገር ግን በክርስቶስ አሻራ ያነበዋል። በዚህ ዘዴ በዘፍጥረት፣ በዘጸአት፣ በዘሌዋውያን፣ በዘኁልቁ፣ በዘዳግም፣ በመዝሙራትና በነቢያት ውስጥ የተነገሩት ሁሉ በክርስቶስ ሥራ ውስጥ ፍጻሜያቸውን ያገኛሉ። ይህ የትርጓሜ መንገድ እየሱስ ራሱ በኤማሁስ መንገድ ላይ ከሙሴና ከነቢያት ጀምሮ ስለ እርሱ የተጻፈውን እንዳብራራ ከሚናገረው የሉቃስ ትረካ ጋር ይስማማል (ሉቃስ 24፡27)።

የትርጓሜ ቁልፍ፡ ተምሳሌታዊነት

በዕብራውያን መልእክት ውስጥ ማዕከላዊውና ቁልፉ ምስሶ ኢኮቶሎጂካል ተምሳሌታዊነት ነው። ይህም በብሉይ ኪዳን ውስጥ የነበሩ ታሪካዊ ሰዎች፣ ተቋማት፣ መዋቅራዊ ሥርዓቶች እና መለኮታዊ ክስተቶች በእየሱስ ክርስቶስ ለተገለጠው የፍጻሜ ዘመን እውነታዎች ቀድሞ የተዘጋጁ መለኮታዊ ቅድመ-ምሳሌዎች መሆናቸውን የሚያረጋግጥ ጥልቅ የመጽሐፍ ቅዱስ የትርጓሜ ሥርዓት ነው። ይህ የሄሮሜኒቲክስ አቅጣጫ ከእሌክሳንድሪያዊው ፊሎ ፕላቶናዊና ምሳሌያዊ የትርጓሜ ዘይቤ በጥብቅ ሊለይ ይገባል፤ ፊሎ ታሪካዊውን ትረካ ከጊዜና ከቦታ ውጭ ለሆኑ ረቂቅ ምስጢራዊ ሐሳቦች መግለጫ ብቻ

ሲጠቀምበት፤ የዕብራውያን ጸሐፊ ግን በምሳሌው (በብሉይ ኪዳን ጥላ) እና በአካሉ/በፍጻሜው (በአዲስ ኪዳን እውነታ) መካከል ያለውን ታሪካዊ ተጨባጭነት አጥብቆ ይይዛል፤ በመካከላቸው ያለውንም ዝምድና በመለኮታዊ ዕቅድ የተዋቀረ ታሪካዊ መስተጋብርና የፍጻሜ ዘመን የክብደት እርከን አድርጎ ይረዳል።

የዕብራውያን ጸሐፊ የሌዋውያን ሥርዓትን የሰማያዊ እውነታዎች «ጥላ» (8:5፤ 10:1) ወይም «ምሳሌና መቅረጽ» (8:5፤ 9:23) እንጂ፣ እውነተኛው «ምሳሌ» ራሱ አለመሆኑን በሚያሳይ መሠረታዊ የክርስቶስ-ማዕከላዊ የተምሳሌት መርህ ላይ ይንቀሳቀሳል። ይህ የኤክስጀሲስ ማዕቀፍ፤ ጸሐፊው የሙሴን ተቋማት መለኮታዊ አመጣጥ እና ታሪካዊ ዓላማ ያለ ማመንታት እያረጋገጠ፣ በሌላ በኩል ግን በክርስቶስ ለተገለጠው የላቀና ዘላለማዊ ህይወት፣ እነዚህ የቀድሞ ሥርዓቶች በባህሪያቸው ጊዜያዊ ፣ አላፊ እና ለተሻለ የፍጻሜ እውነታ ቦታ ለመልቀቅ የተዘጋጁ መሆናቸውን በማያሻማ ሁኔታ ያረጋግጣል።

ዐበይት የብሉይ ኪዳን ምሳሌዎች እና ፍጻሜያቸው

የሚከተለው ሰንጠረዥ፣ የዕብራውያን ጸሐፊ በብሉይ ኪዳን እና በክርስቶስ ማንነትና ሥራ መካከል የዘረጋቸውን ዐበይት የተምሳሌት መስተጋብሮች በሥርዓት ያሳያል፡-

የብሉይ ኪዳን ምሳሌ / ሰው	የብሉይ ኪዳን ክፍል	በክርስቶስ ያለው የአዲስ ኪዳን አካል	የዕብራውያን ክፍል
አሮጌ / ሌዋውያን	ዘጸ. 28-29፤ ዘሌ. 8-9	ኢየሱስ እንደ ዘላለም ሊቀ ካህናት	4:14-5:10፤ 7:1-28
መልክ ጼዴቅ	ዘፍ. 14:18-20፤ መዝ. 110:4	ካህን-ንጉሥ፤ የዘላለም ክህነት	5:6, 10፤ 6:20፤ 7:1-22
የሰርየት ቀን	ዘሌዋውያን 16	የክርስቶስ የእንዴና ለመጨረሻ ጊዜ መሥዋዕትነት	9:6-14, 24-28፤ 10:1-14
ማደሪያው ድንኳን / መቅደስ	ዘጸ. 25-27፤ 36-40	ሰማያዊው መቅደስ፤ የክርስቶስ አካል	8:1-6፤ 9:1-14, 23-28
የሙሴ ኪዳን	ዘጸ. 19-24፤ ዘዳግም	አዲሱ ኪዳን በክርስቶስ ደም	8:6-13፤ 9:15-22
የእንሰሳት መሥዋዕቶች	ዘሌ. 1-7፤ 16፤ ዘኁ. 19	የክርስቶስ ፍጹምና የመጨረሻ መሥዋዕት	9:13-14፤ 10:1-14
ኢያሱ / የከነዓን ዕረፍት	ዘኁ. 14፤ መዝ. 95	የፍጻሜ ዘመን የሰንበት ዕረፍት	3:7-4:11
ሙሴ	ዘጸ. 3-20፤ ዘዱ. 34	ክርስቶስ እንደ ታላቅ ሠሪ፣ ልጅ	3:1-6
የአቤል መሥዋዕት	ዘፍ. 4:1-12	የእምነት መሥዋዕት፤ የክርስቶስ ደም	11:4፤ 12:24

የመዝሙር 110 መሠረት

ለዕብራውያን ጸሐፊ፣ መዝሙር 110 ተራ የብሉይ ኪዳን ጥቅስ አይደለም፤ ይልቁንም የሰማዩን መጋረጃ ገልጦ የክርስቶስን የክብር ዙፋን የሚያሳየን መስኮት ነው። "እግዚአብሔር ጌታዬን። ጠላቶችህን ለእግርህ መቀመጫ እስካደርግልህ ድረስ በቀኝ ተቀመጥ አለው።" የሚለው የመዝሙር 110፣1 ቃል፣ በመልእክቱ ውስጥ ከሰድስት ጊዜ በማያንስ ማስተጋባቱ (1፡3, 13፤ 8፡1፤ 10፡12-13፤ 12፡2) የአጋጣሚ ጉዳይ አይደለም። ይህ ጥቅስ፣ በመከራ ለዛሉና ተስፋ ለቆረጡ ምእመናን የተሰጠ ታላቅ የድል አዋጅ ነው። የሚያመልኩት ጌታ መከራን አልፎ፣ ሞትን ድል ነሥቶ፣ አሁን በእጽናፈ ዓለሙ የቁጥጥር ማዕከል (በእግዚአብሔር ቀኝ) ተቀምጧል! በሌላ በኩል፣ «አንተ እንደ መልክ ጴጃቅ ሥርዓት ለዘላለም ካህን ነህ» የሚለው የመዝሙር 110፡4 አዋጅ በመልእክቱ ውስጥ ወደር-ለሌለው የክርስቶስ ሊቀ ክህነት ትርጓሜ እንደ ዋና የሄርሜኔቲክስ ቁልፍ ያገለግላል። የብሉይ ኪዳን ሌዋዊ ካህን በሞት አዙሪት የሚገታና መሥዋዕቱ ጊዜያዊ ሲሆን፤ ክርስቶስ ግን በባህሪው «በማይሻርና በማይጠፋ ሕይወት ኃይል» (ዕብ. 7፡16-17) ዘላለማዊ ክህነትን ይዞ ተነሥቷል።

"ጥላ" እና "ራሱ ምስል" — ዕብራውያን 10፡1 ጥልቅ ንባብ

ዕብራውያን 10፡1 "ሕግ ሊመጣ ላለው መልካም ነገር ጥላ አለው እንጂ የነገሩን ራሱን አካል (ምስል) የለውም" በማለት ለተምሳሌታዊነት ትርጓሜ ሁሉ የመጨረሻውን ማጠቃለያ ይሰጣል። እዚህ ላይ ጸሐፊው "ጥላ" (skia) እና "የነገሩ ራሱ ምስል/አካል" (eikon) የሚሉትን ሁለት የግሪክ ቃላት በጥንቃቄ ይመርጣል፤ ይህ የቋንቋ ምርጫ የራሱ ጥልቅ መንፈሳዊ ትርጉም አለው። ጥላ በራሱ ውሸት አይደለም፤ ጥላ ትክክለኛ ነው፣ ግን ያልተሟላ ነው። ፀሐይ ስትወጣ ዛፍ ጥላውን በምድር ላይ ይጥላል፤ ያ ጥላ የዛፉን ቅርጽ በእውነት ያንጸባርቃል፣ ነገር ግን ጥላውን አቅፎ በእውነት ዛፍ የያዘ ሰው የለም። እንደዚሁ ሁሉ፣ ካህናቱ፣ መሥዋዕቶቹ፣ ድንኳኑ፣ የሰርየት ቀኑ ሁሉ እውነተኛ የመለኮት ጥላዎች ነበሩ፤ የክርስቶስን ቅርጽ በእውነት ያንጸባርቁ ነበር። ነገር ግን እንድንመለከት አስራኤላዊ ጥላውን አቅፎ በእውነት እረፍትን ማግኘት አልቻለም፤ ምክንያቱም እውነተኛው አካል (ክርስቶስ ራሱ) ገና አልመጣም ነበር። ይህ ለምን "በየዓመቱ ዘወትር በሚያቀርቡት በዚያ መሥዋዕት፣ ኃጢአትን የሚያስከትሉት ፈጽሞ ፍጹማን ሊያደርጋቸው» (10፡1) ስላልቻለ እንደሆነ ጸሐፊው ያብራራል። ዛሬም ለእኛ ይህ እውነት ትልቅ መጽናኛ ይሰጣል፡- ጥላ ላይ ተንጠልጥለን መኖር እያስፈልገንም፤ እውነተኛው አካል፣ ራሱ ኢየሱስ ክርስቶስ፣ በእጃችን ውስጥ በእምነት ተይዞልናል!

ቃልና መንፈስ፡- የጴንጤቆስጤ የትርጓሜ ሚዛን

የጴንጤቆስጤ ትውፊት መጽሐፍ ቅዱስን ሲያነብ ሁለት ነገሮችን በአንድነት ይይዛል፤ በመንፈስ ቅዱስ የተጻፈውን ቃል ሥልጣንና መንፈስ ቅዱስ ዛሬም በአማኝ ልብ ውስጥ ቃሉን የሚያበራ መሆኑን። ይህ ሚዛን በዕብራውያን ውስጥ ጠንካራ መሠረት አለው። ጸሐፊው መንፈስ ቅዱስን በመዝሙር 95 ውስጥ ተናጋሪ አድርጎ ያቀርባል (3፡7)፤ ይህም ቃሉ ለጥንት እስራኤላውያን ብቻ ሳይሆን ዛሬም ለሚሰሙት እንደሚናገር ያሳያል። «ዛሬ ድምፁን ብትሰሙ» የሚለው የተደጋገመ ጥሪ የመንፈስ ቅዱስን ሕያው ድምፅ ያመለክታል። ይህ ማለት ግን አማኝ ከቃሉ ውጭ አዲስ መገለጥ ይቀበላል ማለት አይደለም፤ ይልቁንም መንፈስ ቅዱስ በተጻፈው ቃል አማካኝነት ዛሬም በኃይል እንደሚናገር ማመን ነው።

በዚህ ማዕቀፍ ውስጥ ልምድ ሁልጊዜ በቃሉ ይመዘናል። በጴጥሎስጦስ አምልኮ ውስጥ የሚገኙ ትንቢቶች፣ ራእዮች፣ ስሜቶችና ተአምራት ሁሉ በመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ይመረመራሉ። ስለዚህ መንፈስ ቅዱስ ራሱ ያስጻፈው ቃል የመጨረሻው የፍርድ መስፈርት ነው። ይህ ሚዛን ጴጥሎስጦስ ቤተ ክርስቲያንን ከሁለት አደጋዎች ይጠብቃል፤ የመጀመሪያው የቃል ትምህርት ብቻ የሆነ ደረቅ ሃይማኖተኝነት ሲሆን፣ ሁለተኛው ደግሞ ከቃሉ የተለየ ስሜታዊነት ነው።

የትርጓሜ መርሆዎችን

ከእነዚህ ሁሉ ግንዛቤዎች በመነሳት ይህ ጥናት የተወሰኑ የትርጓሜ መርሆዎችን ይከተላል። መጀመሪያ፣ ጽሑፉን በዋናው ታሪካዊና ሥነ-ጽሑፋዊ አውድ ውስጥ እንረዳለን፤ ጸሐፊው ለመጀመሪያዎቹ አንባቢዎች ምን ማለቱ እንደሆነ በመጀመሪያ እንጠይቃለን። ሁለተኛ፣ የመልእክቱን አጠቃላይ ክርክር ሳንተው ትንንሽ ጥቅሶችን አንተረጉምም፤ ማስጠንቀቂያዎቹንም በመልእክቱ ትልቅ የክርስቶስ ፍጹምነት ትምህርት ብርሃን ውስጥ እናነባለን። ሦስተኛ፣ መጽሐፍ ቅዱስ መጽሐፍ ቅዱስን ይተረጉማል፤ ስለዚህ የዕብራውያንን ትምህርት ከወንጌላት፣ ከሐዋርያት ሥራ፣ ከጳውሎስ መልእክቶችና ከሌሎች መጻሕፍት ጋር እናነጻጽራለን፤ ግልጽ የሆኑት ጽሑፎች ግልጽ ያልሆኑትን እንዲያብራሩ እንፈቅዳለን።

አራተኛ፣ መልእክቱ በመንፈስ ቅዱስ የተጻፈ መሆኑን በማመን በጸሎት እናጠናቀቃለን፤ ትርጓሜያችን መነሻውም መድረሻውም ክርስቶስ መሆኑን አለበት። አምስተኛ፣ የተለየ ወግ የሚይዙ ወንድሞችን አመለካከት በእውነተኛነት እናቀርባለን፤ ራሳችንም የምንይዘውን አቋም በትሕትና እንናገራለን። ስድስተኛ፣ ጥናታችን ወደ ተግባር መምራት አለበት፤ ምክንያቱም ዕብራውያን የተጻፈው አንባቢዎቹ በእምነት እንዲጸኑ፣ በቅድስና እንዲመላለሱና በተስፋ እንዲረጡ ነው። እነዚህን መርሆዎች እየያዝን አሁን ወደ መልእክቱ ዘውታሪ መክፈቻ ወደ ዕብራውያን 1:1-4 እንሸጋገራለን።

3

ጥዕና 3

ወልድ የእግዚአብሔር የመጨረሻ ቃል (1:1-4)

መገለጥ፡ የክርስቶስ አምላክነትና ፍጹም ሥራው

እግዚአብሔር ተናገረ፡- የመልእክቱ ድንቅ መክፈቻ

«እግዚአብሔር በብዙ ዓይነትና በብዙ ጎዳና ከጥንት ጀምሮ ለአባቶች በነቢያት ተናገረ፤ በዚህ ዘመን መጨረሻ ሁሉን ወራሽ ባደረገው፤ ዓለማትንም በፈጠረበት በልጁ ተናገረን» (1:1-2)። ይህ ዐረፍተ ነገር በግሪክ ቋንቋ አንድ ሙሉ ዐረፍተ ነገር ነው፤ ጸሐፊው በአራት ጥቅሶች ውስጥ ስለ መገለጥ፤ ስለ ክርስቶስ ማንነትና ስለ ሥራው የሚያስፈልገውን ሁሉ ያስቀምጣል። የዐረፍተ ነገሩ ዋና ግስ «ተናገረ» ነው፤ ይህም መልእክቱ ከመጀመሪያው ጀምሮ የሚያውጀውን ትልቅ እውነት ያሳያል፤ እግዚአብሔር ራሱን ይገልጣል፤ ዝም ያለ አምላክ አይደለም። በአረማውያን ሃይማኖቶች ሰዎች ስለ አማልክት ይገምታሉ፤ በተሐድሶ ወይም በፍልስፍና ስለ እግዚአብሔር ለመድረስ ይሞክራሉ፤ በክርስትና ግን እግዚአብሔር ራሱ ወደ ሰው መጣ፤ ራሱንም ገለጠ።

ይህ መገለጥ ሁለት ደረጃዎች አሉት፤ ሁለቱም መለኮታዊ ናቸው፤ ነገር ግን አንደኛው ከሌላው ይበልጣል። ቀዳሚው መገለጥ «በብዙ ዓይነትና በብዙ ጎዳና» ነበር፤ ይህም የተለያዩ ነቢያትን፤ የተለያዩ ዘመኖችን፤ የተለያዩ የመገለጥ ዘዴዎችን (ራእይ፣ ሕልም፣ ትንቢት፣ ሕግ፣ ታሪክ፣ መዝሙር) የሚያመለክት ነው። ይህ ቀዳሚ መገለጥ እውነተኛና ሥልጣን ያለው ነው፤ ጸሐፊው እርሱን ስለማይክድ ነው «ለአባቶች በነቢያት ተናገረ» የሚለው። ሆኖም ክፍልፋይና ጊዜያዊ ነበር፤ ሁሉንም ሊያጠቃልል አልቻለም። የመጨረሻው መገለጥ ግን በልጁ ነው፤ ልጁ ደግሞ ከነቢያት አንዱ ብቻ አይደለም፤ እርሱ የእግዚአብሔር ራሱ መገለጥ ነው። ስለዚህ በዕብራውያን ውስጥ ቀዳሚው መገለጥና የመጨረሻው መገለጥ አይቃረኑም፤ የመጀመሪያው ወደ ሁለተኛው ይመራል፤ ሁለተኛው የመጀመሪያውን ያጠናቅቃል።

ይህ ትምህርት ለወንጌላውያንና ለጴጥራውያን ትልቅ መሠረት ነው። ክርስቶስ የእግዚአብሔር የመጨረሻ ቃል ከሆነ ከእርሱ በኋላ የሚመጣ አዲስ መገለጥ ወደ ወንጌል የሚጨምር ወይም የሚተካ ሊሆን አይችልም። የመንፈስ ሰጦታዎች እንደ ትንቢት፣ የእውቀት ቃል፣ የጥበብ ቃል በዛሬው ቤተ ክርስቲያን ውስጥ ሲሠሩ ከክርስቶስና ከተጻፈው ቃል ጋር ይመዘናሉ፤ ማንም ትንቢት አዲስ ትምህርት ለመመሥረት ሊጠቀምበት አይችልም። ወልድ በቃሉ ሙሉ እግዚአብሔርን ገልጧልና። የመንፈስ ሥራ ይህንን መገለጥ ማብራት፣ መመስከርና ማስተዋወቅ ነው።

«በዚህ ዘመን መጨረሻ»:- የፍጻሜ ዘመን መጀመሪያ

«በዚህ ዘመን መጨረሻ» የሚለው ሐረግ (1:2) ጸሐፊው የክርስቶስ መምጣት የታሪክ ትልቅ የመጨረሻ ምዕራፍ መጀመሪያ እንደሆነ እንደሚያምን ያሳያል። በአይሁድ አስተሳሰብ ታሪክ በሁለት ዘመናት ይከፈላል፤ አሁን ያለው ዘመን የሚመጣው ዘመን። ዕብራውያን ክርስቶስ በመምጣቱ የሚመጣው ዘመን ኃይሎች ወደ አሁኑ ዘመን ገብተዋል ብሎ ያምናል፤ ይህም በ6:5 «የሚመጣው ዓለም ኃይል» ተብሎ ተገልጿል። ስለዚህ አማኝ አሁን በሁለት ዘመን መካከል ይኖራል፤ ድነቱ ተጀምሯል፤ ገና ግን አልተፈጸመም። ይህ በ«አሁንና ገና» መካከል ያለው ውጥረት የጴንጤቆስጤ ሥነ-መለኮት ዋና ጭብጥ ነው፤ መንግሥቱ መጥቷል፤ ገና ግን ይመጣል። ስለዚህ የመንፈስ ሰጦታዎች፣ ፈውስና ድንቆች የሚመጣው ዘመን ቅድመ-ጣዕም ናቸው፤ ሙሉ ፍጻሜያቸው ግን ክርስቶስ ሲመለስ ይሆናል።

ይህ ግንዛቤ በሁለት ስኬተቶች መካከል ይጠብቀናል። የመጀመሪያው ስኬተት መንግሥቱ ሁሉ ገና ወደ ፊት ነው ብሎ አሁን ያለውን የክርስቶስን ሥራ ማቃለል ነው፤ ሁለተኛው ስኬተት ደግሞ መንግሥቱ በሙላት አሁን ተፈጽሟል ብሎ ሕመም፣ ሞትና ሰደት በአማኝ ሕይወት የማይኖሩ መሆናቸውን መናገር ነው። ዕብራውያን ሁለቱንም ያስወግዳሉ። ክርስቶስ ሁሉን በእርግጥ ወራሽ ሆኗል፤ ነገር ግን ገና «ሁሉ ለእርሱ እንደተገዛ አናይም» (2:8)። ስለዚህ ቤተ ክርስቲያን በእምነት ትኖራለች፤ የተሰፋውን ፍጻሜ በዓይኗ ስትጠብቅ፣ የመንፈስን ኃይል ደግሞ በአሁኑ ጊዜ ትቀምሳለች።

ወልድ:- ወራሽ፣ ፈጣሪና የክብር መንጸባረቅ

ጸሐፊው ስለ ወልድ ሰባት ግሩም ነገሮችን ይናገራል (1:2-3)፤ እርሱም ሁሉን ወራሽ የተደረገ፣ ዓለማትን የፈጠረ፣ የእግዚአብሔር ክብር መንጸባረቅ፣ የባሕርዩ ትክክለኛ ምሳሌ፣ ሁሉን በኃይሉ ቃል የሚደግፍ፣ ኃጢአታችንን ያነጻ፣ እና በሰማያት በግርማው ቀኝ የተቀመጠ ነው። እያንዳንዱ መግለጫ የክርስቶስን አምላክነት ያረጋግጣል። «ሁሉን ወራሽ» የሚለው ወልድ የእግዚአብሔር ልጅ በመሆኑ ሁሉም ነገር የእርሱ መሆኑን ያሳያል። «ዓለማትን ፈጠረ» የሚለው ደግሞ ክርስቶስ ከፍጥረት ውጭ እንዳልሆነ ራሱ ፈጣሪ እንደሆነ ይናገራል፤ ከዮሐንስ 1:3 እና ከቆላስያስ 1:16 ጋር ይስማማል።

«የክብሩ መንጸባረቅ» የሚለው ቃል (እፓውጋስማ) ብርሃን ከምንጩ የሚወጣበትን ሁኔታ ይገልጻል፤ ጨረር ከፀሐይ እንደሚነጠል ሳይሆን ከፀሐይ ጋር አንድ እንደሆነ፣ ወልድም ከአብ ጋር አንድ ባሕርይ እንዳለው ያሳያል። «የባሕርዩ ትክክለኛ ምሳሌ» የሚለው ደግሞ (ካራክቴር) በማሳተም እንደተቀረጸ ትክክለኛ ምስል ማለት ነው፤ ስለዚህ ወልድ የእግዚአብሔርን ባሕርይ ሙሉ በሙሉ ያሳያል። ይህ ቃል ለክርስቶስ አምላክነት ጠንካራ ማስረጃ ነው፤ ኢየሱስ ራሱ እንደተናገረው «እኔን ያየ አብን አየ» (ዮሐ. 14:9)። ስለዚህ ወልድ ተራ ነቢይ ወይም መልእክ ወይም የተፈጠረ አካል አይደለም፤ እርሱ የአብ ባሕርይ ሙሉ መግለጫ ነው።

ይህ ትምህርት የጥንቷን ቤተ ክርስቲያን በእርዮስ ላይ ላደረገችው ትግል መሠረት ሆኗል፤ የኒቅያ ጉባኤ ወልድ «ከአብ ጋር አንድ ባሕርይ» መሆኑን ያረጋገጠው ብዙውን ጊዜ በዕብራውያን 1 እና በዮሐንስ 1 ላይ ተመሥርቶ ነው። ዛሬም ይህ እውነት ለወንጌላውያን ዋና ነው፤ የክርስቶስን አምላክነት የሚክዱ ትምህርቶች ወንጌልን ያፈርሳሉ፤ ምክንያቱም አምላክ ያልሆነ አዳኝ ሊያድን አይችልምና። ኢትዮጵያ በጥንቱ ቤተ ክርስቲያን ትውፊት ውስጥ የክርስቶስን አምላክነት በጽናት የያዘች አገር ናት፤ የጴንጤቆስጤና የወንጌላውያን አማኞችም ይህንኑ እውነት በአምልኮና በትምህርት ይይዛሉ።

«ሁሉን በኃይሉ ቃል የሚደግፍ»:- ፈጣሪ አሁንም ይጠብቃል

ወልድ ዓለማትን ፈጥሮ አልተወም፤ ሁሉን «በኃይሉ ቃል ይደግፋል» (1:3)። ይህ ቃል ፈጣሪ ፍጥረቱን በእያንዳንዱ ጊዜ እንደሚጠብቅና እንደሚመራ ያሳያል። ለሰው ተስፋ ቢሰጥ በሚመስል ጊዜ እንኳ ታሪክ በክርስቶስ እጅ ውስጥ ነው። ይህ ለተሰደዱና ለተጨነቁ አማኞች ጥልቅ መጽናኛ ነው፤ ዓለም የተመሰቃቀለ ቢመስልም፤ መንግሥታት ቢነሱና ቢወድቁም፤ ክርስቶስ የታሪክ ገዥ ነው። የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን በብዙ ማዕበል ውስጥ ያለፈች ስለሆነች ይህንን እውነት በተለይ ልትረዳው ትችላለች።

ይህም ደግሞ ለጴጥሮችና ለሌሎች ትልቅ ማበረታቻ ይሰጣል። ጴጥሮች ትልቅ ክስተት ውስጥ ያለውን ወደ እግዚአብሔር እጅ እንደመስጠት ነው፤ ምክንያቱም ጴጥሮች የምናደርገው ሁሉን በቃሉ ኃይል ለሚደግፍ ጌታ ነው። ስለዚህ እምነት ትንንሽ ነገር ለማድረግ ሳይሆን፤ አጽናፈ ዓለምን ለሚገዛ ጌታ በመቅረብ ትልቅ ነገር ለመጠየቅ ድፍረት ይሰጣል።

«ኃጢአታችንን ካነጻ በኋላ»:- የክርስቶስ ሥራ ማዕከል

በዚህ አጭር መክፈቻ ውስጥ በጣም የሚያስደንቀው ጸሐፊው የክርስቶስን ሥራ በአጭሩ ማስቀመጡ ነው፤ «ኃጢአታችንን ራሱ ካነጻ በኋላ» (1:3)። ይህ አነጋገር የክርስቶስን የመስቀል ሥራ ይገልጻል፤ ግን ደግሞ አንድ ትልቅ ነገር ያሳያል፤ ኃጢአት ማንጻት የተፈጸመ ሥራ ነው። ግሱ ያለፈ ጊዜ ነው፤ ክርስቶስ ካነጻ በኋላ ተቀመጠ። መቀመጡ ራሱ የሥራው መጠናቀቅ ምልክት ነው፤ የብሉይ ኪዳን ካህናት በድንኳኑ ውስጥ ተቀምጠው እያውቁም፤ ሥራቸው ፈጽሞ አያልቅምና (10:11)። ክርስቶስ ግን ተቀምጧል፤ ምክንያቱም ሥራው ተፈጽሟል።

ይህ ለወንጌላውያን የምትካዊ ስርየት ትምህርት ማዕከል ነው። ክርስቶስ በመስቀል ላይ የኃጢአታችንን ቅጣት በእኛ ቦታ ተቀብሎ ኃጢአትን አንጽቷል፤ ይህም ሥራ ሙሉና የማይደገም ነው። ሰው በራሱ ሥራ ወይም በሥርዓት ኃጢአቱን ማንጻት አይችልም፤ ድነት ከክርስቶስ የመስቀል ሥራ ብቻ ይመጣል። ይህ እውነት የመጽደቅ ወንጌልን ይጠብቃል፤ ሰው በእምነት ብቻ በጸጋ ይድናል፤ ሥራ ለድነት ምክንያት ሳይሆን የድነት ፍሬ ነው። ጴጥሮች በዚህ ትምህርት ላይ ሌላ ጠቃሚ እውነት ይጨምራሉ፤ በመስቀሉ የተገኘው ድነት ሙሉ ነው፤ ሥጋዊም ሆነ መንፈሳዊ በረከቶችን ይይዛል፤ ስለዚህ አማኝ ስለ ኃጢአት ስርየት፤ ስለ ፈውስ፤ ስለ ነጻነትና ስለ መንፈስ መሞላት በእምነት ወደ እግዚአብሔር መቅረብ ይችላል፤ ነገር ግን እያንዳንዱ ጴጥሮች ከእግዚአብሔር ፈቃድ ጋር በትኩረት ይያዛል።

«በግርማው ቀኝ ተቀመጠ»:- ወደ ዙፋን የተነሣው ንጉሥ

የመክፈቻው ማዕከል ክርስቶስ «በስማያት በግርማው ቀኝ ተቀመጠ» የሚለው ነው (1:3)። ይህ የመዝሙር 110:1 ማሟቶ ነው፤ ተቀምጦ ማለት ንጉሥ ሆኖ ነግሟል ማለት ነው። ክርስቶስ ከሙታን ተነስቶ ወደ ሰማይ ዐርጓል፤ አሁን በእግዚአብሔር ቀኝ የንግሥና ሥልጣን አለው። ይህ እውነት ዛሬም ለቤተ ክርስቲያን ጥልቅ ጠቀሜታ አለው። መስቀሉ ድል ነው፤ ትንሣኤው የድሉ ማረጋገጫ ነው፤ ዕርገቱ ደግሞ የንግሥና መጀመሪያ ነው። ስለዚህ ክርስቶስ አሁን በሕያውነት ይገዛል፤ ጠላቶቹም ገና ሙሉ በሙሉ ባይገዙለትም ፍጻሜያቸው የተረጋገጠ ነው (10:13)።

ይህ ንጉሣዊ ግርማ ለሚሰቃዩ አማኞች ጠንካራ ተስፋ ነው። የዕብራውያን ተደራሲያን በመከራ ውስጥ ነበሩ፤ ጸሐፊው የመጀመሪያውን ትልቅ መልእክቱን በዚህ መንገድ ይጀምራል፤ ጌታችሁ በዙፋን ላይ ነው። ዛሬ በአገራችን፣ በቤተ ክርስቲያናችንና በቤተሰባችን ውስጥ የሚደርሱ ፈተናዎች ከክርስቶስ ዙፋን ውጭ አይደሉም። በዚህ እምነት ጴጥሮችን በጋራ ጸሎት ይቆማሉ፤ ምክንያቱም የሚጸልዩት በዙፋን ላይ ለተቀመጠው ንጉሥ ነው፤ እርሱ ደግሞ ሊቀ ካህናችንም ነው።

«ከተሰጠው ስም የተሻለ»:- የወልድ ስም

የመክፈቻው የመጨረሻ ቁጥር ወልድ «ከእነርሱ በሚበልጥ ስም እንደ ወረሰ መጠን ከመላእክት ይልቅ የተሻለ» መሆኑን ይናገራል (1:4)። ይህ ቁጥር ወደ ቀጣዩ ክፍል ድልድይ ነው፤ ጸሐፊው ስለ ክርስቶስ ልዕልና ከመላእክት ጋር ንጽጽር ያደርጋል። «ስም» የሚለው በጥንት አስተሳሰብ ማንነትንና ሥልጣንን ያመለክታል፤ የወልድ ስም «ልጅ» ነው፤ ከየትኛውም መልእክ የሚበልጥ ስም። በቀጣዩ ምዕራፍ ይህ የ«ልጅነት» ስም ከብሉይ ኪዳን ማሰረጃዎች ጋር ይብራራል፤ አሁን ግን ጸሐፊው አንባቢዎቹን ወደ ክርስቶስ ፊት በማምጣት ሁለት ጥያቄዎችን እንዲጠይቁ ያደርጋል፤ ይህ ወልድ ማነው? እኛስ ለእርሱ ምን ምላሽ እንሰጣለን?

ስለዚህ የዕብራውያን መክፈቻ ጴጥሮችን ወንጌላዊ አማኝ ሁለት መንገድ እንዲራመድ ይጠራዋል። አንደኛው ወደ እውቀት ነው፤ ክርስቶስ የእግዚአብሔር የመጨረሻ ቃል፣ ወራሽ፣ ፈጣሪ፣ የክብር መንጸባረቅ፣ ሁሉን ደጋፊ፣ ኃጢአትን አንጽቶ የነገሠ ንጉሥ እንደሆነ በጥልቅ መረዳት። ሁለተኛው ወደ አምልኮና ወደ ታዛዥነት ነው፤ ይህን ወልድ በሙሉ ልብ ማምለክና በጽናት መከተል። ዕብራውያን የቀረውን ሁሉ የሚጽፈው ይህንን የመክፈቻ እውነት እያብራራና እየተገበረ ነው፤ ስለዚህ እያንዳንዱ ቀጣይ ምዕራፍ ወደዚህ መክፈቻ ይመለሳል። እኛም በዚህ ጥናት ውስጥ ወደ ወልድ ዓይናችንን ደጋግመን እናቀናለን።

ሥዕል 3:- የክርስቶስ ልዕልና ካርታ

እያንዳንዱ ረድፍ አንድ የብሉይ ኪዳን ጥላ ከክርስቶስ ጋር ያነጻጽራል፤ በቀስቱ ላይ ያለው ማጣቀሻ ክፍሉ የሚገኝበትን ስፍራ ያሳያል።

4

ምዕራፍ 4

ከመላእክት በላይ የሆነው ወልድና የመጀመሪያው ማስጠንቀቂያ (1:5-2:4)

የአምላክነት ማረጋገጫ፣ ምልክቶችና ድንቆች፣ የመንፈስ ስጦታዎች

ለምን መላእክት?

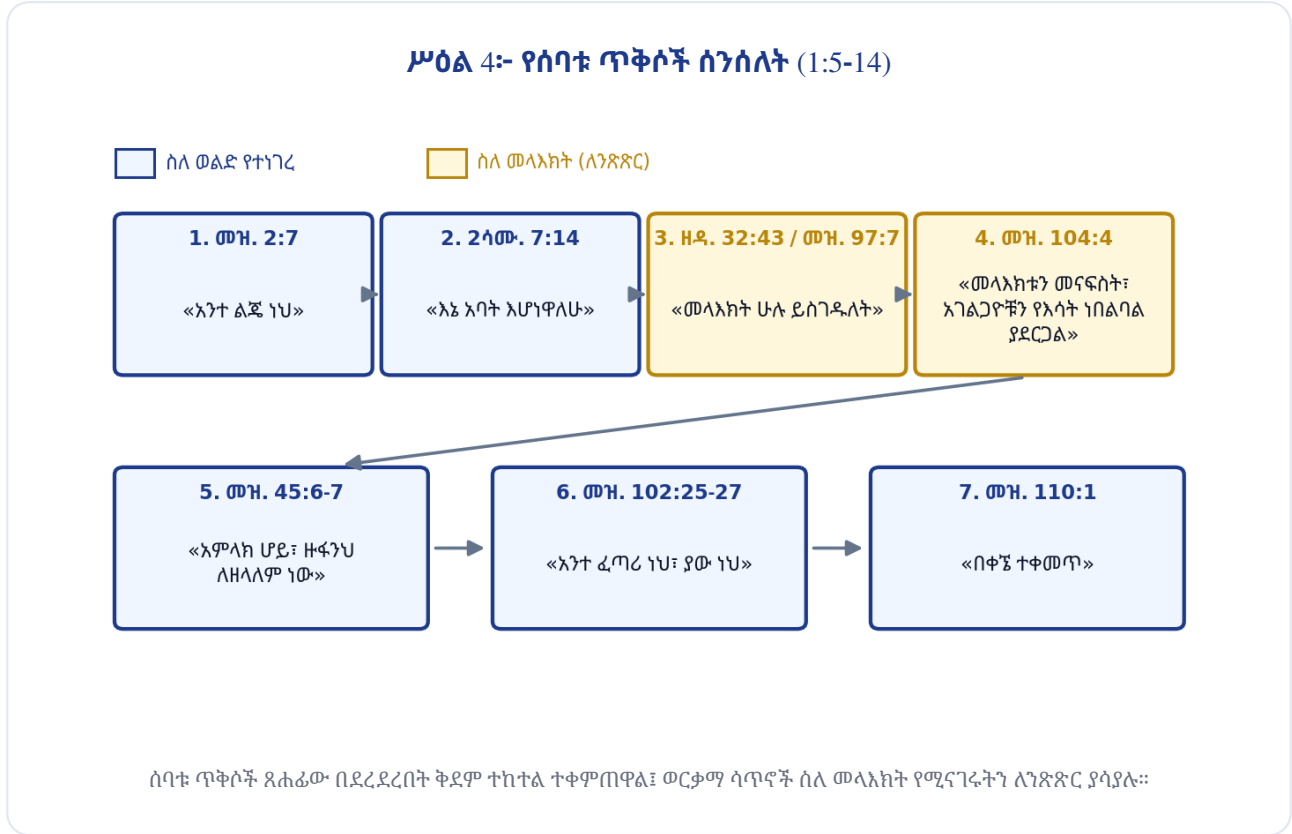
ጸሐፊው የመክፈቻውን መግለጫ ካቀረበ በኋላ ወዲያው ወልድን ከመላእክት ጋር ማነጻጸር ይጀምራል (1:5-14)። ዛሬ ለእኛ ይህ ንጽጽር እንግዳ ሊመስል ይችላል፤ ለተደራሲያኑ ግን ተፈጥሯዊ ነበር። በአይሁድ አስተሳሰብ መላእክት የእግዚአብሔር ሰማያዊ አገልጋዮች፣ የሕግ አስተላላፊዎችና የሕዝቡ ጠባቂዎች ነበሩ። ሙሴ ሕግን «በመላእክት አገልግሎት» እንደተቀበለ ትውፊቱ ይናገራል (ሐዋ. 7:53፤ ገላ. 3:19)፤ ስለዚህ ጸሐፊው በመቀጠል «በመላእክት የተነገረው ቃል ከጸና» (2:2) ሲል የሚያመለክተው ይህንኑ ትውፊት ነው። መላእክት ታላቅ ክብር ካላቸው ኢየሱስ ከእነርሱ በላይ መሆኑ ካልታየ አማኞች ወደ ቀድሞው የሕግ ሥርዓት ለመመለስ ይሳባሉ፤ ምክንያቱም በመላእክት የተሰጠው ሕግ ከወልድ የበለጠ ይመስላቸዋል።

ይህ ትምህርት በዘመናችንም ጠቃሚ ነው። አንዳንድ ክርስቲያኖች ለመላእክት ከሚገባው በላይ ትኩረት ይሰጣሉ፤ ስለ መላእክት ልምዶች፣ ራእዮችና የመላእክት ሰሞች ይነጋገራሉ። ዕብራውያን የመላእክትን መኖርና አገልግሎት አይክድም፤ በእርግጥ በ1:14 ላይ መላእክት «ድነትን ለሚወርሱ ሊያገለግሉ የተላኩ አገልጋይ መናፍሰት» መሆናቸውን ያረጋግጣል። ነገር ግን መላእክት አምልኮ የሚገባቸው አይደሉም፤ ወደ እነርሱ መጸለይ አያስፈልገም፤ እነርሱ የክርስቶስ ተከታዮች እንጂ ጌቶች አይደሉም። ይህ ጳጳሳዊ አምልኮ ከመንፈሳዊ ጉዞት ወደ ክርስቶስ ማዕከልነት ይመልሳል፤ በመንፈሳዊው ዓለም ማንኛውም ልምድ ወደ ኢየሱስ ካላመራ ጤናማ አይደለም።

የሰባቱ ጥቅሶች ሰንሰለት

ጸሐፊው የወልድን ልዕልና ለማረጋገጥ ከብሉይ ኪዳን ሰባት ጥቅሶችን ያስባሰባል፤ እነዚህም በመዝሙር 2:7፣ 2ኛ ሳሙኤል 7:14፣ ዘዳግም 32:43 (ወይም መዝሙር 97:7)፣ መዝሙር 104:4፣ መዝሙር 45:6-7፣ መዝሙር 102:25-27 እና መዝሙር 110:1 ላይ ይገኛሉ። ይህ አስባሰብ ከዘፈቀደ የተመረጠ ሳይሆን ሆኖ ተብሎ የተዋቀረ ነው፤ በአይሁድ ትውፊት «የዕንቁ ሰንሰለት» በሚባል የትምህርት ዘዴ ጥቅሶች እርስ በርስ ተያይዘው አንድ ትልቅ እውነት ያረጋግጣሉ። እዚህ ያለው እውነት ወልድ ከመላእክት የማይነጻጸር ልዕልና እንዳለው ነው፤ ምክንያቱም እግዚአብሔር ለማንኛውም መልእክ እንደ ወልድ አልተናገረም።

ጸሐፊው ይህን በሚከተለው ጥያቄ ይከፍታል፤ «ከመላእክት ለማን፡- አንተ ልጄ ነህ፤ እኔ ዛሬ ወለድሁህ፤ ወይም እኔ ለእርሱ አባት እሆናለሁ እርሱም ለእኔ ልጄ ይሆናል የሚል ተናገረ?» (1:5)። ይህ አነጋገር ሁለት የመሲሐዊ ጥቅሶችን ይጠቅሳል፤ መዝሙር 2:7 የዳዊት ልጅ ንጉሥ በሚነግሥበት ቀን የተነገረ የንግሥና አዋጅ ነበር፤ 2ኛ ሳሙኤል 7:14 ደግሞ ለዳዊት ዘር የተሰጠ የዘላለም ተስፋ ነበር። ሁለቱም በመጨረሻ ፍጻሜያቸውን ያገኙት በኢየሱስ ውስጥ ነው፤ በትንሣኤውና በዕርገቱ ጊዜ የንጉሥነቱ አዋጅ በሙላት ተገልጧል (ሐዋ. 13:33)። «ዛሬ ወለድሁህ» የሚለው የልጅነት አዋጅ እዚህ ላይ ክርስቶስ ገና በጊዜ ውስጥ ልጄ ሆኖ ማለት አይደለም፤ በትንሣኤው የተረጋገጠውና በንግሥናው የተገለጠው የልጅነት ማዕረግ መሆኑን ያሳያል፤ ከዘላለም ጀምሮ የነበረው የልጅነት ማንነቱ ደግሞ ቀደም ብሎ በ1:2-3 ላይ ተነግሯል።

«የእግዚአብሔር መላእክት ሁሉ ይስገዱለት»

ሦስተኛው ጥቅስ ልዩ ትርጉም አለው፤ «የእግዚአብሔር መላእክት ሁሉ ይስገዱለት» (1:6)። ጸሐፊው ወልድ «በኩር» ወደ ዓለም በሚያመጣበት ጊዜ ይህ ቃል እንደሚነገር ይናገራል፤ ይህም ምናልባት ስለ ሥጋዊው፣ ስለ ትንሣኤው ወይም ስለ ዳግም ምጽአቱ ሊሆን ይችላል፤ ምንም ቢሆን ግን መላእክት ወልድን ያመልኩታል። በብሉይ ኪዳን የመጀመሪያው ትእዛዝ እግዚአብሔርን ብቻ ማምለክ ነው፤ ስለዚህ መላእክት ወልድን ካመለኩ ወልድ አምላክ ነው ማለት ነው። ይህ የዕብራውያን ትምህርት የክርስቶስን አምላክነት በግልጽ ያውጃል። ጴንጤቆስጤ አምልኮ በዚህ ትምህርት ላይ ጠንካራ መሠረት አለው፤ መዝሙራትና ምስጋና ወደ ክርስቶስ ሲቀርቡ ትክክለኛ ነው፤ ምክንያቱም መላእክት ራሳቸው በሰማይ ያመልኩታል።

ሲነገር «አምላክ ሆይ»

ሰለ ወልድ የቀረበው ጥቅስ ከመዝሙር 45:6-7 የተወሰደ ነው፤ «አምላክ ሆይ፣ ዙፋንህ ከዘላለም እስከ ዘላለም ነው፤ የጽድቅ በትር የመንግሥትህ በትር ነው» (1:8)። እግዚአብሔር አብ ወልድን «አምላክ» ብሎ ይጠራል። ይህ በአዲስ ኪዳን ውስጥ ካሉ በጣም ግልጽ የክርስቶስ አምላክነት ማረጋገጫዎች አንዱ ነው። ከዚያ በኋላ ጸሐፊው «ሰለዚህ አምላክህ ከጓደኞችህ በላይ በደስታ ዘይት ቀባህ» የሚለውን ይጨምራል፤ ይህ ደግሞ የወልድን ሰብአዊነት ያሳያል፤ እርሱ አምላክ ነው፣ ደግሞም ሰው ነው፤ አብ አምላኩ ተብሎም ይጠራል፤ ይህም የአካላት መለያየትና የወልድ በሥጋዊ ውስጥ ያለውን ታዛዥነት ያሳያል። ይህ ትምህርት የሥላሴን ምስጢር ያንጸባርቃል፤ አንድ አምላክ በሦስት አካላት፣ አካላቱም እኩል በመለኮት ግን ልዩ በግንኙነት።

ይህ ጥቅስ «የጽድቅ በትር» የሚለውንም ይይዛል፤ ክርስቶስ የሚነግሠው በጽድቅ ነው። ይህ ለጴጥሮስቶስ ቅድስና ትምህርት ጥልቅ መሠረት ይሰጣል፤ ምክንያቱም የክርስቶስ መንግሥት ኃጢአትን የማይታገሥ የጽድቅ መንግሥት ነው። ሰለ መንግሥቱ ሰናወራ ሰለ ድንቅና ኃይል ብቻ ማውራት ሳይሆን ሰለ ጽድቅና ቅድስና መናገር አለብን፤ ጸሐፊው «ጽድቅን ወደድህ፣ ዓመፃንም ጠላህ» በማለት የክርስቶስን ባሕርይ ይገልጻል (1:9)። የመንፈስ ኃይል ያለ ጽድቅ ከእርሱ የመጣ አይደለም።

ፈጣሪው የማይለወጠው

ጸሐፊው መዝሙር 102:25-27ን ጠቅሶ ይህን ሁሉ በአንድ ታላቅ እውነት ያጠቃልላል፤ «አንተ ጌታ ሆይ፣ በመጀመሪያ ምድርን መሠረትህ፤ ሰማያትም የእጆችህ ሥራ ናቸው፤ እነርሱ ይጠፋሉ አንተ ግን ትኖራለህ፤ ሁሉም እንደ ልብስ ያረጃሉ... አንተ ግን ያው ነህ፣ ዓመቶችህም አያልቁም» (1:10-12)። በመዝሙር ውስጥ ይህ ቃል ለያህዌ የተነገረ ነው፤ ዕብራውያን ግን ለወልድ ይጠቅሰዋል። ይህም ክርስቶስ ራሱ የብሉይ ኪዳን ያህዌ መሆኑን ያሳያል፤ እርሱ ፈጣሪ ነው፣ የማይለወጥ ነው፣ የማያልቅ ነው። ይህ እውነት በ13:8 «ኢየሱስ ክርስቶስ ትናንትና ዛሬ ለዘላለምም ያው ነው» ከሚለው ጋር ይያያዛል። ጴጥሮስቶስ ይህንን ቁጥር በተደጋጋሚ ሰለ አሁን ስለሚሠራው ኃይሉ ይጠቅሳሉ፤ ጸሐፊው ግን በዚህ ቁጥር በተለይ የክርስቶስን ባሕርይና ትምህርት አለመለወጥ ይናገራል (13:7-9)። ሁለቱ እውነቶች አይጣረሱም፤ ክርስቶስ የማይለወጥ ከሆነ በታሪክ ውስጥ የሠራው ሥራ እርሱ በሚሠራው ባሕርይ ዛሬም ሊሠራ ይችላል፤ ነገር ግን የሚሠራው እንደ ፈቃዱ እንጂ እንደ ሰው ትእዛዝ አይደለም።

«ወደ ቀኝ ተቀመጥ» እና «አገልጋይ መናፍስት»

ሰባተኛው ጥቅስ መዝሙር 110:1 ነው፤ «ጠላቶችህን ለእግርህ መረገጫ እስካደርግ ድረስ በቀኝ ተቀመጥ» (1:13)። ጸሐፊው ይህንን ወደ መጨረሻው ያመጣዋል፤ ምክንያቱም ለማንኛውም መልእክ ይህ ቃል አልተነገረም። መልእክት እየቆመ ያገለግላሉ፤ ወልድ ግን ተቀምጧል። መጠይቁ በ1:14 ይደመደማል፤ «ሁሉ ድነትን ሊወርሱ ለሚሉት ሊያገለግሉ የተላኩ አገልጋይ መናፍስት አይደሉም?» ይህ ጥቅስ ለእማኞች ጥልቅ መጽናኛ ነው፤ እግዚአብሔር መልእክቱን ለእኛ ያገለግላሉ ብሎ ልኳል። ይህ ግን መልእክትን መለመን ወይም ከእነርሱ ጋር መነጋገር ማለት አይደለም፤ የመልእክት አገልግሎት የሚደረገው በእግዚአብሔር ትእዛዝ ነው። አማኝ በጸሎት የሚቀርበው ወደ አብ በወልድ በመንፈስ ነው።

የመጀመሪያው ማስጠንቀቂያ፡- «እንዳንሳሳት»

ከዚህ ታላቅ ትምህርት በኋላ ጸሐፊው ወዲያው «ሰለዚህ» ይላል (2:1)። «ሰለዚህ ከሰማነው ነገር እንዳንርቅ ይበልጥ ልንጠነቀቅ ይገባናል»። በግሪኩ የሚጠቀመው ቃል ከመርከብ ጋር የተያያዘ ነው፤ ጀልባ ከወደብ ሳታውቅ እንደምትሸራተት አማኝ ቀስ በቀስ ከክርስቶስ ሊርቅ ይችላል። ይህ ውድቀት በድንገት አይጀምርም፤ ብዙ ጊዜ በቸልተኝነት ይጀምራል፤ ጸሎት ይቀንሳል፤ ቃሉ ይረሳል፤ ጎብረት ይላላል። ይህ ማስጠንቀቂያ ለሁሉም አማኝ ጠቃሚ ነው፤ በተለይ በመንፈሳዊ ልምድ የሚደሰቱ ሰዎች ልምዱ ብቻ ጽናትን እንደማያረጋግጥ ማወቅ አለባቸው።

ጸሐፊው ክርክሩን የሚያቀርበው ከትንሹ ወደ ትልቁ ነው፤ «የመልእክት ቃል የጸና ከሆነ፣ ማንኛውም መተላለፍና አለመታዘዝ ትክክለኛ ቅጣት ከተቀበለ፣ እኛ እንዴት እንዲህ ያለውን ታላቅ መዳን ቸል ብንል እናመልጣለን?» (2:2-3)። ሕጉ በመልእክት ተነግሮ ቅጣት ከነበረው፣ በወልድ የመጣው ወንጌል ተናጋሪው ራሱ ጌታ ስለሆነ ከዚያ የበለጠ ነው። ይህ ማስጠንቀቂያ የወንጌልን ክብር ያሳያል፤ ቸል ማለት እንኳ ቅጣት ያስከትላል፤ ጥያቄው ግልጽ ነው፤ «እንዴት እናመልጣለን?» ምንም መንገድ አይኖርም፤ ምክንያቱም ከክርስቶስ ውጭ ሌላ መዳን የለም (ሐዋ. 4:12)።

የወንጌል ምስክርነት ሦስት ደረጃዎች

ጸሐፊው የመዳንን መልእክት ሦስት ደረጃ ምስክሮች እንዳሉት ያሳያል፤ «እርሱም መጀመሪያ በጌታ ተነገረ፣ የሰሙትም ለእኛ እጽኑት፤ እግዚአብሔርም በምልክቶችና በድንቆች በልዩ ልዩ ተአምራትም እንደ ፈቃዱ በተከፋፈለ የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎችም አብሮ መሰከረ» (2:3-4)። የመጀመሪያው ምስክር ጌታ ራሱ ነው፤ ኢየሱስ ወንጌልን ራሱ ሰብኳል። ሁለተኛው ምስክር ሐዋርያት ናቸው፤ የሰሙትና ያዩት የዓይን ምስክሮች። ሦስተኛው ምስክር ደግሞ እግዚአብሔር ራሱ ነው፤ በምልክቶች፣ በድንቆች፣ በተአምራትና በመንፈስ ስጦታዎች።

ይህ 2:4 የጴንጤቆስጤ ሥነ-መለኮት ዋና ጥቅስ ነው፤ ምክንያቱም መልእክቱ ለዘመኑ ቤተ ክርስቲያን መንፈስ ቅዱስ በምልክቶችና በስጦታዎች እንዲመሰክር እግዚአብሔር እንዳደረገ ስለሚናገር። «በልዩ ልዩ ተአምራት» የሚለው ቃል (ዱናሚስ) ኃይላትን ያመለክታል፤ «የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች» ደግሞ ከ1ኛ ቆሮንቶስ 12 ጋር ይያያዛል። «እንደ ፈቃዱ» የሚለው ሐረግ ደግሞ ለማንኛውም ሚዛናዊ ትምህርት አስፈላጊ ነው፤ ስጦታዎች የሚከፋፈሉት በእግዚአብሔር ሉዓላዊ ፈቃድ እንጂ በሰው ትእዛዝ ወይም ቴክኒክ አይደለም።

በዚህ ጥቅስ ላይ ወንጌላውያን ወንድሞች አንድ ጥያቄ ይጠይቃሉ፤ ይህ አጻጻፍ ያለፈ ጊዜ ነው (እግዚአብሔር መሰከረ)፤ ስለዚህ ይህ የሐዋርያት ዘመን ምልክት ብቻ ነው ወይስ ለሁሉም ዘመን? አንዳንድ ወንጌላውያን (የስጦታዎች መቆም አማኞች፣ cessationists) የምልክቶች ዋና ተግባር የሐዋርያትን ሥልጣን ማረጋገጥ ነበር ይላሉ፤ ስለዚህ የሐዋርያት ዘመን በኋላ ቆሟል። ጴንጤቆስጤዎች ደግሞ ጸሐፊው ራሱ የሐዋርያት ተከታይ ትውልድ ስለነበረ (2:3) እነዚህ ስጦታዎች በሐዋርያት ብቻ አይገደቡም፤ ምክንያቱም እነዚህ ስጦታዎች በሰሚዎች ውስጥ፣ እንደ ፈቃዱ ለተለያዩ ሰዎች ተስጥተዋል ይላሉ፤ የዚህም ጥቅስ አውድ የቤተ ክርስቲያን ሁሉ ልምድ ነው። ጥናታችን የሚይዘው አቋም ሁለተኛው ነው፤ ጽሑፉ ስጦታዎች በሐዋርያት ዘመን ብቻ እንደሚቆሙ ምንም አያሳይም፤ ስለ ዘመናዊው ልምድም ሁሉ በቃሉ መመዘን እንዳለበት ግን በግልጽ እንገነዘባለን፤ ምስክርነቱ ሁልጊዜ ወደ ወንጌል ማረጋገጫ እንጂ ወደ ሰው ዝና መምራት የለበትም።

ትግበራ፡- ታላቁን መዳን አለመሳት

የዚህ ክፍል ዋና ትምህርት ቀላል ነው፤ ክርስቶስ ታላቅ ነው፤ ስለዚህ እርሱን ችላ ማለት አደገኛ ነው። ይህ ለተራው አማኝ ሦስት ተግባራዊ ጥያቄዎችን ያመጣል። መጀመሪያ፣ ልቤ ከክርስቶስ እየራቀ ነው? የመንሸራተት ምልክቶች በሕይወቴ ውስጥ አሉ? ሁለተኛ፣ የሰማሁትን ቃል በትኩረት እየያዝኩ ነው? ሦስተኛ፣ በሕይወቴ ውስጥ የሚታዩት የመንፈስ ሥራዎች ወደ ክርስቶስ ክብር እየመሩኝ ነው?

ይህ ለአገልጋዮችም ትምህርት ነው። ጸሐፊው ወንጌልን በምስክሮቹ ሰንሰለት ይገልጻል፤ ጌታ፣ ሐዋርያት፣ እግዚአብሔር። ዛሬ ወንጌል ለሚሰብከው ሁሉ የሚሰጠው ኃላፊነት ይህንን ሰንሰለት በታማኝነት ማስተላለፍ ነው። ወንጌል የማይለወጥ ነው፤ አገልጋይ የሚያደርገው ተሰማሚ ድምጽ፣ ዝና ወይም አዳዲስ ሐሳቦችን መፍጠር ሳይሆን የተሰማውን ቃል በታማኝነት ማሰረከብ ነው። በዚህ ጊዜ መንፈስ ቅዱስ ራሱ ከሰባኪው ጋር ይመስክራል፤ ምልክቶቹ ደግሞ ወደ ክርስቶስ ያመለክታሉ። ስለዚህ እንደ ጸሐፊው አሳብ ከመሠረቱ ከወልድ አንጻር እናሰብ፤ በመንፈስ ኃይል እንመስክር፤ በጸጋውም ጸንተን እንኑር።

5

ምዕራፍ 5

ሥጋ የለበሰው ወልድ፡- መከራውና አማላጅነቱ (2:5-18)

ሥጋዬ፣ ሞትክ ሞት፣ ሞትን መሻር

የሰው ልጅ የጠፋው ክብር

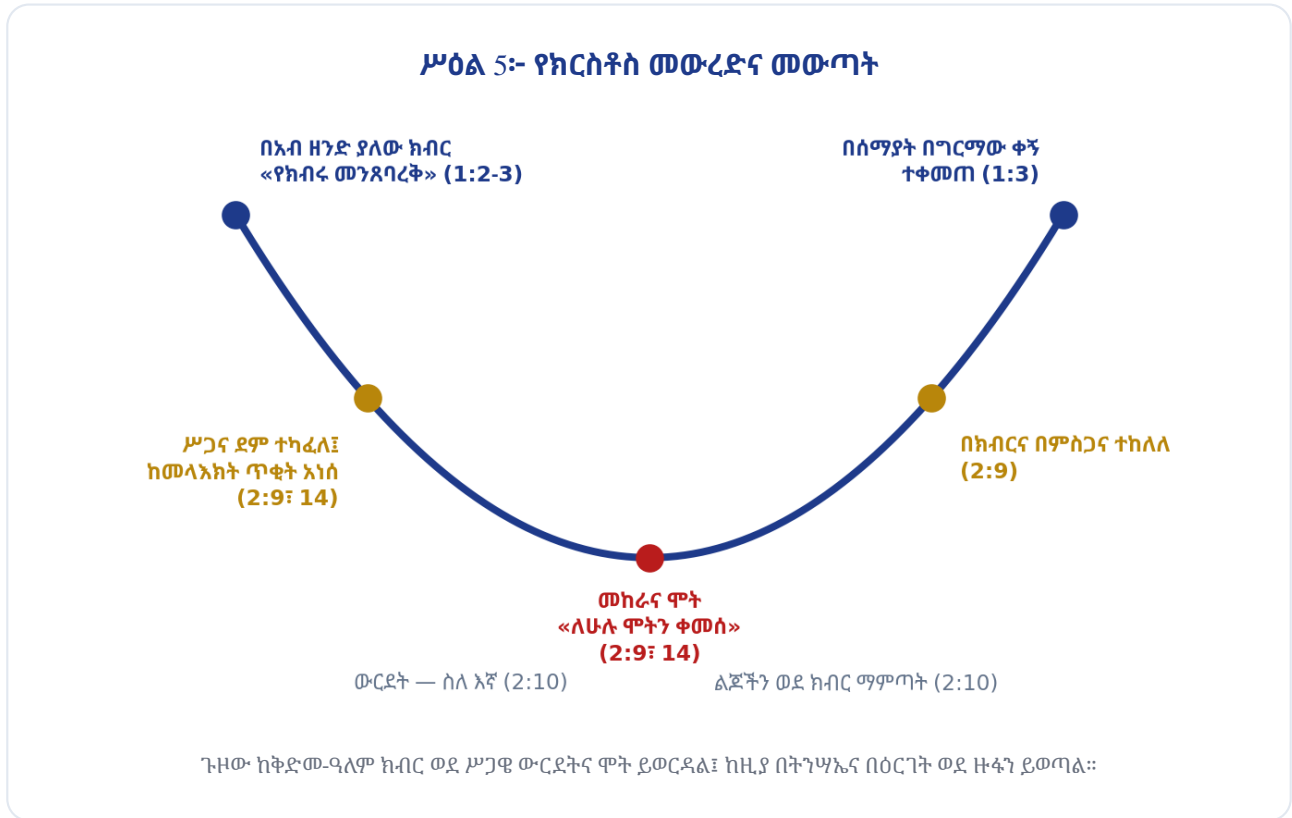
ጸሐፊው ከመላእክት ገጽጽር ወደ ሰው ልጅ ጥልቅ ጥያቄ ይሸጋገራል፤ የሚመጣው ዓለም ለመላእክት አልተገዛም (2:5)። የእግዚአብሔር ዓላማ ዓለም በመጨረሻ በሰው ልጅ ተወካይ ሥር እንድትሆን ነው። ይህን ለማብራራት ጸሐፊው መዝሙር 8:4-6ን ይጠቅሳል፤ «ሰው ምንድር ነው ታሰበውም ዘንድ፣ የሰው ልጅ ምንድር ነው ትሰጥኛውም ዘንድ? ከመላእክት ይልቅ ጥቂት አሳነሰኸው፣ በክብርና በምስጋና አከበርኸው፣ ሁሉንም ከእግሩ በታች አስገዛህለት» (2:6-8)። ይህ መዝሙር በዘፍጥረት 1:26-28 የተሰጠውን የሰው ልጅ ገዥነት ያሰታውሳል፤ ሰው በእግዚአብሔር መልክ ተፈጥሮ በፍጥረት ላይ እንዲገዛ ተጠርቷል።

ነገር ግን ጸሐፊው ወዲያው የሰው ልጅን ትልቅ ችግር ይጠቅሳል፤ «እሁን ግን ሁሉ ለእርሱ እንደተገዛ ገና አናይም» (2:8)። ኃጢአት ወደ ዓለም ከገባ ጀምሮ ሰው የተሰጠውን ክብር አጥቷል፤ ፍጥረት በሰው ላይ ይዘምታል፣ ሞት ይገዛል፣ ሰውም ራሱ ከፈጣሪው ተለይቷል። ይህ ምስል ዛሬም እውነት ነው፤ የሰው ልጅ ታላቅ እውቀትና ችሎታ ቢኖረውም ሞትን፣ በሽታንና ኃጢአትን ሊያሸንፍ አልቻለም። የወንጌላውያን እምነት የሰውን ውድቀት በቁም ነገር ይይዛል፤ ሰው በራሱ ራሱን ማዳን አይችልም፤ አዳኝ ያስፈልገዋል።

«ኢየሱስን ግን እናየዋለን»

የምዕራፉ ማዕከል ትንሽ ግን ታላቅ ዐረፍተ ነገር ነው፤ «ኢየሱስን ግን ስለ ሞት መከራ በክብርና በምስጋና የከበበውን ከመላእክት ይልቅ ጥቂት የተሳነሰውን እናየዋለን» (2:9)። ጸሐፊው «ገና አናይም» ብሎ ከተናገረ በኋላ «ግን እናያለን» ይላል። ገና ሁሉ ለሰው አልተገዛም፤ ነገር ግን አንድ ሰው በዙፋን ላይ አለ፤ ኢየሱስ። እርሱ ሰው ሆኖ ለጥቂት ጊዜ ከመላእክት አነሰ፤ ይህ ማነሰ የመለኮቱን መቀነሰ ሳይሆን የሥጋዬ ውርደት ነበር። ይህንን ያደረገው ለሞት መከራ ነው፤ በሞቱ ምክንያት እሁን በክብርና በምስጋና ዘውድ ተቀዳጅቷል።

ይህ የወንጌል ልብ ነው፤ ክርስቶስ የመጨረሻው አዳም ሆኖ የመጀመሪያው አዳም የጣለውን ጥሪ ፈጽሟል። ይህ ትምህርት ጳውሎስ በሮሜ 5 እና 1ኛ ቆሮንቶስ 15 ከሚያስተምረው ጋር ይስማማል። በእርሱ ትንሣኤና ክብር ውስጥ የሰው ልጅ የወደፊት ተስፋ አስቀድሞ ተረጋግጧል። ጴጥሮስጴስ እማኞች ይህንን በተለይ ያከብሩታል፤ ምክንያቱም በእምነት ክርስቶስ ውስጥ ያለው ሰው ከእርሱ ጋር በተነሳው ሕይወት ተካፋይ ነው፤ ስለዚህ ዛሬም በመንፈስ ኃይል የመንግሥቱን ቅምሻ ይለማመዳል፤ ወደ ፊትም ሙሉ ገዢነት ይወርሳል።

«ለሁሉ ሞትን ቀመሰ»

ጸሐፊው ክርስቶስ ለምን መከራና ሞት እንደተቀበለ በ2:9 ላይ ይገልጻል፤ «በእግዚአብሔር ጸጋ ለሁሉ ሰው ሞትን ይቀምስ ዘንድ»። «ቀመሰ» የሚለው ቃል የሞትን መራራነት ሙሉ በሙሉ መጠጣትን ያመለክታል፤ ይህ ተራ ነጠብጣብ አልነበረም፤ ክርስቶስ የሞትን ጽዋ ሙሉ ጠጣ። ይህ ለእኛ የተደረገ ምትካዊ ሞት ነው፤ «ለሁሉ» የሚለው ሐረግ ደግሞ የመስቀሉን ስፋት ያሳያል። ወንጌላውያን «ሁሉ» የሚለውን በተለያየ መንገድ ይተረጉማሉ፤ አንዳንዶች የመሥዋዕቱ ኃይል ለሁሉ በቂ ነው ይላሉ፤ ሌሎች ደግሞ ለተመረጡት ብቻ የተወሰነ ነው ይላሉ። ጴጥሮስጴስ ወግ በአብዛኛው ክርስቶስ ለዓለም ሁሉ እንደሞተ ያምናል፤ ስለዚህ ወንጌል ለሁሉ በነጻ ይሰበካል፤ ሰው ግን በግል እምነት ምላሽ መስጠት አለበት።

ይህ የጸጋ ሥራ ነው፤ «በእግዚአብሔር ጸጋ»። ድነት የሰው ሥራ ውጤት ሳይሆን የእግዚአብሔር ስጦታ ነው። እግዚአብሔር ከእኛ ምንም ሳንሰጠው ልጁን ሰጠ። ይህ ለሚዋትቱ ኃጢአተኞች ትልቅ ተስፋ ነው፤ እግዚአብሔር ከመጀመሪያው ወደ እኛ በጸጋ መጥቷል።

«የመዳናቸው አዛዥ በመከራ ፍጹም ሆነ»

የዕብራውያን ጸሐፊ ስለ መከራ ጥልቅ ነገር ይናገራል፤ «ሁሉን ለእርሱ ያደረገ፣ ሁሉም በእርሱ የሆነ፣ ብዙዎችን ልጆች ወደ ክብር ሲያመጣ የመዳናቸውን አዛዥ በመከራ ፍጹም ያደርግ ዘንድ ተገባው» (2:10)። «አዛዥ» ወይም «መሪ» የሚለው ቃል (ኦርኪንስ) የመጀመሪያ ምራት፣ አቅኚ ወይም መስራች ማለት ነው፤ ክርስቶስ መንገዱን የከፈተ ነው። «ፍጹም ያደርግ ዘንድ» ማለት ኃጢአት ነበረበት ማለት አይደለም፤ ኢየሱስ ኃጢአት አልነበረውም (4:15)፤ ይልቁንም በሰው መከራ ውስጥ አልፎ አዳኝነቱን ሙሉ ብቃት ያለው አደረገ ማለት ነው። ስለዚህ መከራው ለማዳን ሥራው ወሳኝ ነበር።

ይህ ለሚስቃዩ አማኞች ጥልቅ መጽናኛ ነው። ጸሐፊው ለሚስቃዩ አንባቢዎቹ የሚነግራቸው ጌታቸው በመከራ በኩል እንዳለፈ ነው። መከራ ክርስቲያን የእግዚአብሔር ትቶኝ ነው ማለት አይደለም፤ ብዙ ጊዜ መከራ የክርስቶስን መንገድ የመከተል ምልክት ነው። ይህ ትምህርት «የብልጽግና ወንጌል» ተብሎ የሚጠራውን ስሕተት ይነቅፋል፤ ይህ ስሕተት መከራ ሁልጊዜ የእምነት ማጣት ወይም የኃጢአት ውጤት ነው ይላል። ዕብራውያን ግን ክርስቶስ ራሱ በመከራ ፍጹም ሆነ ይላል፤ ስለዚህ ጴጥሎስ ወግ ስለ ፈውሰና ድል የሚያምነውን እምነት ከመከራ ጋር ሚዛን አድርጎ መያዝ አለበት፤ ሁሉም እውነት ናቸው።

ቤተሰባዊ አንድነት፡- «ወንድሞች ብሎ ሊጠራቸው አያፍርም»

ጸሐፊው ክርስቶስንና ሕዝቡን ለማገናኘት የቤተሰብ ቋንቋ ይጠቀማል፤ «የሚቀድሰውም የሚቀደሱትም ሁሉ ከአንድ ናቸውና፤ ስለዚህ ወንድሞች ብሎ ሊጠራቸው አያፍርም» (2:11)። ይህ ድንቅ አነጋገር ነው፤ ኢየሱስ ኃጢአተኞች ስለ ነበርን አያፍርም፣ ነገር ግን የተቀደሰን አድርጎ ወንድሞቹ ብሎ ይጠራናል። ከዚያም ሦስት የብሉይ ኪዳን ጥቅሶች ያመጣል፤ ከመዝሙር 22:22፣ ከኢሳይያስ 8:17-18፣ በሦስቱም ክርስቶስ ከሕዝቡ ጋር ይነጋገራል። በመዝሙር 22 ክርስቶስ በጉባኤ መካከል ምስጋና ያቀርባል፤ ይህ ደግሞ ቤተ ክርስቲያን በአምልኮ ስትሰበሰብ ክርስቶስ ራሱ በመካከላችን ሆኖ ከእኛ ጋር እንደሚዘምር ያሳያል። ጴጥሎስ አምልኮ ክርስቶስ በመካከላችን እንዳለ በሚያምን እምነት የሚሞላ ነው፤ ይህ ጥቅስ ለዚያ ጥልቅ መሠረት ይሰጣል።

ሥጋና ደም፡- ሥጋዌው

«እንግዲህ ልጆች በሥጋና በደም ስለተካፈሉ፣ እርሱ ደግሞ እንደዚያው በእነርሱ ተካፈለ» (2:14)። ይህ የሥጋዌ ትምህርት ነው፤ የእግዚአብሔር ልጅ እውነተኛ ሰብአዊነትን ወስደ። ይህ ሰውነት የይምሰል አልነበረም፤ ክርስቶስ በእርግጥ ተራብ፣ ደከመ፣ አለቀሰ፣ ሞተ። የጥንቷ ቤተ ክርስቲያን ዶሴቲዝም (ክርስቶስ የሰው መስሎ ብቻ ታየ የሚል ትምህርት) ላይ የተዋጋችው ይህንን እውነት ለመጠበቅ ነው። የወንጌላውያንና የጴጥሎስ ሥነ-መለኮት ክርስቶስ ፍጹም አምላክና ፍጹም ሰው መሆኑን ያምናል፤ ይህ ካልሆነ አዳኝነቱ ሊሠራ አይችልም።

ሥጋዌው ዓላማ ነበረው፤ «በሞቱ የሞት ሥልጣን ያለውን ዲያብሎስን ያጠፋ ዘንድ፣ በሕይወት ዘመናቸውም ሁሉ በሞት ፍርሃት ለባርነት የተያዙትን ነጻ ያወጣ ዘንድ» (2:14-15)። ይህ ክርስቶስ በመስቀሉ ዲያብሎስን እንዳሸነፈ የሚያሳይ ግልጽ ማረጋገጫ ነው። ዲያብሎስ ሞትን በሰው ላይ እንደ መሣሪያ ይጠቀም ነበር፤ ክርስቶስ ግን ሞትን ራሱ በመቅመስና

በመነሣት ይህንን መሣሪያ አጠፋ። ይህ ለጴጥሎስ ለገልግሎት በጣም አስፈላጊ ነው፤ የነጻነትና የድል አገልግሎት መሠረቱ የክርስቶስ በመስቀሉ የተገኘው ድል ነው። ስይጣን ተሸናፊ ጠላት ነው፤ ሆኖም ገና ሙሉ በሙሉ አልተጣለም (1ኛ ጴጥ. 5:8)፤ ስለዚህ አማኞች የድሉን ሥልጣን በእምነት በመያዝ በመንፈሳዊ ውጊያ ይቆማሉ።

«የሞት ፍርሃት» የሚለው በዘመናዊው ዓለም ውስጥም እውነተኛ ባርነት ነው። ብዙ ሰዎች ሞትን በመፍራት፣ በበሽታ ፍርሃትና ስለ ወደፊቱ በመጨነቅ ይኖራሉ። ክርስቶስ በሞትና በትንሣኤው ይህንን ፍርሃት ሰብሯል። አማኝ ሞት ፍጻሜ ሳይሆን ወደ ጌታ የሚያስገባ በር መሆኑን ያውቃል። ይህ እውነት በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ውስጥ በሰደት፣ በበሽታና በሞት ፊት ለቆሙ ሁሉ ጠንካራ ብርታት ነው።

ታማኝና መሐሪ ሊቀ ካህን

የምዕራፉ መደምደሚያ አዲስ ጭብጥ ያስተዋውቃል፤ «ስለዚህ በእግዚአብሔር ነገር መሐሪና ታማኝ ሊቀ ካህን ይሆን ዘንድ፣ የሕዝቡን ኃጢአት ያስተሰርይ ዘንድ በነገር ሁሉ ወንድሞቹን ሊመስል ተገባው» (2:17)። ይህ በመልእክቱ ውስጥ ክርስቶስ «ሊቀ ካህን» ተብሎ የተጠራበት የመጀመሪያው ቦታ ነው፤ ከዚህ ጀምሮ ይህ ጭብጥ እስከ ምዕራፍ 10 ድረስ ይዳብራል። ሊቀ ካህን ሁለት ባሕርያት አለው፤ መሐሪ (ለሰዎች) እና ታማኝ (ለእግዚአብሔር)። ክርስቶስ ሁለቱንም ይይዛል፤ ሰዎችን ይራራል፣ በእግዚአብሔር ፊት ደግሞ ታማኝ ነው።

«ያስተሰርይ ዘንድ» የሚለው ግስ (ሂላስኬስታይ) የአምላክን ቁጣ የሚያረጋጋ የማስተሰረያ መሥዋዕትን ያመለክታል፤ በሮሜ 3:25 እና 1ኛ ዮሐንስ 2:2 ላይ የሚገኘው «ማስተሰረያ» ተመሳሳይ ሥር አለው። ስለዚህ የክርስቶስ ሞት የእግዚአብሔርን ቅዱስ ቁጣ ኃጢአት ላይ ያረካ፣ ኃጢአተኛውን ደግሞ ያስታረቀ መሥዋዕት ነው።

ምዕራፉ በማበረታቻ ይደመደማል፤ «እርሱ ራሱ ተፈትኖ መከራን ስለ ተቀበለ፣ የሚፈተኑትን ሊረዳ ይችላል» (2:18)። ኢየሱስ የፈተናን ኃይል ያውቀዋል፤ ስለዚህ ስንፈተን ወደ እርሱ በድፍረት መቅረብ እንችላለን። ይህ ሃሳብ በምዕራፍ 4 ላይ በዝርዝር ይብራራል፤ አሁን ግን ጸሐፊው ለእንባቢው የሚያስተላልፈው መልእክት ግልጽ ነው፤ ጌታችሁ የሰው ልጅን ሕይወት ተካፍሏል፤ ስለዚህ መከራችሁን ይረዳል፣ ያግዛልም።

6

ምዕራፍ 6

ከሙሴና ከኢያሱ የሚበልጠው ኢየሱስና የእግዚአብሔር ዕረፍት (3:1-4:13)

ዕረፍት፣ ማደንደን እና የቃሉ ኃይል

«ኢየሱስን አስተውሉ»

ምዕራፍ 3 የሚጀምረው በሞቅ ያለ አድራሻ ነው፤ «ሰለዚህ የሰማያዊ ጥሪ ተካፋዮች የሆናችሁ ቅዱሳን ወንድሞች ሆይ፣ የእምነታችንን ሐዋርያና ሊቀ ካህን ኢየሱስን አስተውሉ» (3:1)። ጸሐፊው አንባቢዎቹን «ቅዱሳን ወንድሞች» እና «የሰማያዊ ጥሪ ተካፋዮች» ብሎ ይጠራቸዋል፤ ይህም ማስጠንቀቂያዎቹ የሚነገሩት ለእውነተኛ አማኞች እንደሆነ ያሳያል። «አስተውሉ» የሚለው ቃል ዝም ብሎ መመልከትን ሳይሆን በሙሉ ትኩረት ማሰላስልን ያመለክታል። ክርስቶስ በዚህ ቁጥር ሁለት ሰም ይሰጠዋል፤ «ሐዋርያ» (ከእግዚአብሔር ወደ እኛ የተላከ) እና «ሊቀ ካህን» (ከእኛ ወደ እግዚአብሔር የሚያቀርብ)። ሁለቱም አገልግሎቶች በአንድ ሰው ውስጥ ይገናኛሉ።

ይህ ለአማኝ ሕይወት ወሳኝ ትምህርት ነው። መንፈሳዊ ጽናት በአብዛኛው የአእምሮና የልብ ትኩረት ጉዳይ ነው፤ ዓይናችን በምን ላይ እንደተተከለ የምንሄድበትን ይወሰናል። ብዙ አማኞች በፈተና ጊዜ ዓይናቸውን ከክርስቶስ ወደ ችግራቸው ያዙራሉ፤ ዕብራውያን ግን «ኢየሱስን አስተውሉ» ይላል። በጸንጤቆስጤ ጸሎት ውስጥ ይህ ትምህርት በአምልኮ ውስጥ ልብ ክርስቶስ ላይ ማተኮሩን ያረጋግጣል፤ ከሰሜቶች ወይም ከድምፅ ኃይል የበለጠ ክርስቶስን በእውነት ማሰብ ይቀድማል።

ከሙሴ የሚበልጥ ገንቢ

ጸሐፊው ክርስቶስን ከሙሴ ጋር ያነጻጽራል፤ ሙሴ በአይሁዶች ዘንድ ከሁሉ የከበረ ሰው ነበር። ጸሐፊው ግን ሙሴን እያንቋሸሸም፤ «ሙሴ በቤቱ ሁሉ ታማኝ ነበር» ብሎ ያከብረዋል (3:2)፤ ይህም ከዘኁልቁ 12:7 የተወሰደ ነው። ሆኖም ኢየሱስ «ከሙሴ የሚበልጥ ክብር ተገኘ» (3:3)። ምክንያቱም ቤትን የሚሠራ ከቤቱ የበለጠ ክብር አለው። ሙሴ በቤት ውስጥ አገልጋይ ነው፤ ክርስቶስ ግን በቤቱ ላይ ልጅ ነው (3:5-6)። እግዚአብሔር ቤቱን ሠርቷል፤ ክርስቶስ ደግሞ የዚያ ቤት ባለቤትና ገንቢ ነው፤ «ሁሉን የሠራ እግዚአብሔር ነው» (3:4)፤ ይህም የክርስቶስ አምላክነት ሰውር ማረጋገጫ ነው።

«እኛ ቤቱ ነን» የሚለው ሐረግ (3:6) የቤተ ክርስቲያንን ማንነት ይገልጻል። ቤተ ክርስቲያን ሕንፃ ሳትሆን ሕያዋን ሰዎች የሆኑ የእግዚአብሔር ቤተሰብ ናት። ነገር ግን ይህ ማረጋገጫ ሁኔታ አለው፤ «እምነትን ድፍረትንና የተሰፋነ መመካት እስከ መጨረሻ አጥብቀን ከያዝን»። የቤቱ አባል መሆን በመጨረሻ በእምነት መጽናትን ይጠይቃል። ይህ ጥቅስ በጴጥሎስጥስ በተሐድሶ ወግ መካከል ለሚደረገው የጽናት ክርክር ዋና ነው፤ ጴጥሎስጥስ የሚያሳይ ምልክት ነው ይላል። ሁለቱም ወገኖች ጽናት አስፈላጊ መሆኑን ይስማማሉ።

የመዝሙር 95 ድምፅ

ጸሐፊው ክርስቶስን በአመስጋኝነት ካከበረ በኋላ በመንፈስ ቅዱስ አፍ መዝሙር 95:7-11ን ይጠቅሳል፤ «መንፈስ ቅዱስ እንደሚለው፣ ዛሬ ድምፁን ብትሰሙ፣ በምድረ በዳ በፈተና ቀን በማስቆጣት ጊዜ እንደሆነው ልባችሁን አታጽኑ» (3:7-8)። ይህ አነጋገር በመጻሕፍት ላይ ያለውን ወሳኝ እምነት ያሳያል፤ በነጉሥ ዳዊት የተጻፈው መዝሙር ለጸሐፊው በመንፈስ ቅዱስ የተነገረ ሕያው ቃል ነው። ይህ ቃል «ዛሬ» ይናገራል፤ ስለዚህ ከብዙ መቶ ዓመታት በፊት የተነገረው ለዕብራውያን ተደራሲያንም ትኩስ ትእዛዝ ነው፤ ለእኛም እንዲሁ።

«ዛሬ» የሚለው ቃል የዕብራውያን ትምህርት ጥልቅ ማስተዋል ነው። እግዚአብሔር በዘመን ውስጥ በተወሰነ ደቂቃ የሚናገር አምላክ ነው፤ የዛሬው ቀን ለእግዚአብሔር ድምፅ የምላሽ ቀን ነው። ነገ ሊዘገይ አይችልም፤ ድምፁ ዛሬ ሲሰማ ልብ ለሰላሳ መሆን አለበት። ጴጥሎስጥስ እገልግሎት ይህንን የእሁን ጊዜ አጣዳፊነት በተለይ ይወዳል፤ ጥሪ ሲደረግ፣ ጸሎት ሲነሣ፣ ትንቢት ሲነገር ልብ ለእግዚአብሔር ድምፅ ወዲያው መልስ መስጠት አለበት።

የምድረ በዳው ትውልድ ትምህርት

ጸሐፊው ከመዝሙሩ ተነስቶ የዘጸአት ትውልድን ታሪክ ያስታውሳል፤ «የሰሙ ማነው ያስቆጡት? ከግብጽ በሙሴ የወጡ ሁሉ አልነበሩምን? አርባ ዓመት ማንን አስቆጣው? የበደሉትን፣ በድናቸውም በምድረ በዳ የወደቀውን አይደለምን?» (3:16-17)። እነዚህ ሰዎች የግብጽን መቅሠፍት ያዩ፣ ቀይ ባሕርን የተሻገሩ፣ መና የበሉ፣ ከዓለት ውኃ የጠጡ ነበሩ። ሆኖም ወደ ከነዓን ሳይገቡ በምድረ በዳ ወደቁ። ምክንያቱ ጸሐፊው በግልጽ ይናገራል፤ «ባለማመን ምክንያት ሊገቡ እንዳልቻሉ እናያለን» (3:19)።

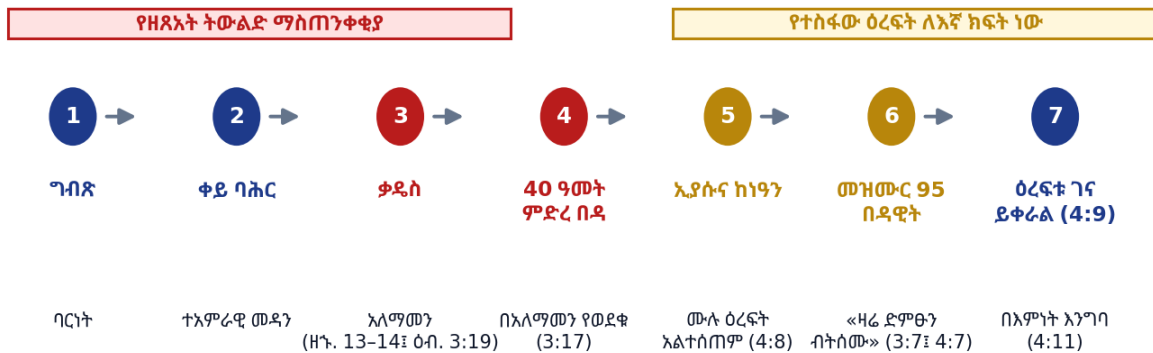
ይህ ማስጠንቀቂያ ለጴጥሎስጥስ ቤተ ክርስቲያን በተለይ ጠቃሚ ነው፤ ምክንያቱም ተአምራትን ማየት ወይም መለማመድ ብቻውን ጽናትን አያረጋግጥም። የእስራኤል ትውልድ ከማንኛውም ትውልድ በላይ ተአምራትን አይቷል፤ ሆኖም ባለማመን ወደቀ። ይህ ማለት መንፈሳዊ ልምድ ወይም የሰጦታዎች መኖር የልብ ትክክለኛነትን አያረጋግጥም ማለት ነው (ማቴ. 7:22-23)። እውነተኛ ጽናት የሚመነጨው ከሚኖር እምነትና ከታዛዥነት ነው። ስለዚህ ጸሐፊው በ3:12 ላይ እንዲህ ይላል፤ «ወንድሞች ሆይ፣ ከሕያው እግዚአብሔር በመራቅ ወደ ክፉ ወደ ያለማመን ልብ በእንዳችሁ እንዳይገኝ ተጠንቀቁ»። አማኝ ሁሉ የራሱን ልብ መጠበቅ አለበት፤ እናም በየቀኑ እርስ በርስ መተጋገዝ ያስፈልገዋል፤ «ዛሬ እስከ ተባለ ድረስ በየቀኑ እርስ በርሳችሁ ተመካከሩ፣ ከእናንተ አንዱ በኃጢአት ማታለል እንዳይደነድን» (3:13)።

የዕረፍቱ ተስፋ ገና ይቀራል

ምዕራፍ 4 የ«ዕረፍት» ጭብጥን ያዳብራል። እስራኤላውያን በኢያሱ መሪነት ወደ ከነዓን ገብተዋል፤ ግን ጸሐፊው ከዚያ በኋላ በዳዊት በኩል «ዛሬ» ብሎ እግዚአብሔር እንደገና ስለ ዕረፍት ሲናገር ይጠቅሳል (4:7-8)። ስለዚህ «እግዚአብሔር ሕዝብ የሰንበት ዕረፍት ገና ይቀራል» (4:9)። ይህ ዕረፍት ከከነዓን በላይ የሆነ እውነተኛ ዕረፍት ነው፤ የእግዚአብሔር የፍጥረት ሰባተኛ ቀን ዕረፍት ጋር የሚመሳሰል ነው። እርሱም ከሥራ ሁሉ መጨረስ፣ ከኃጢአት ባርነት መዳን፣ ከእግዚአብሔር ጋር ፍጹም ኅብረት ማድረግ ነው። ይህ ዕረፍት ገና ሙሉ በሙሉ አልመጣም፤ ነገር ግን አማኞች በእምነት ቀምስው መግባት ይጀምራሉ (4:3)።

ስለዚህ ጸሐፊው «እንግዲህ በዚያ ዕረፍት ለመግባት እንትጋ» ይላል (4:11)። ይህ ተቃርኖ አለው፤ ዕረፍት ውስጥ ለመግባት መትጋት! ትጋቱ የራስ ሥራ ሳይሆን የእምነት ትጋት ነው፤ ለማመን፣ ለመታዘዝና ላለመጠራጠር መትጋት። ድነት በጸጋ በእምነት ነው፤ ጽናት ደግሞ የዚያ እምነት ንቁ መገለጫ ነው። ጴንጤቆስጤ አማኝ ይህን የሚረዳው በጸሎትና በመንፈስ ተመርቶ በሚኖር ሕይወት ነው፤ ዕረፍቱ ቀላልነት ሳይሆን የእግዚአብሔር ላይ መደገፍ ነው።

ሥዕል 6፡ ከዘጸአት ትውልድ እስከ ዛሬ ያለው የዕረፍት መንገድ

ቀይ ምዕራፎች የውድቀት ደረጃዎችን፣ ወርቃማዎቹ የተስፋውን ቀጣይነት፣ ስማያዊው ደግሞ ለእኛ የተከፈተውን ጥሪ ያሳያሉ።

ሕያውና ኃይለኛ ቃል

ምንባቡ የሚደመደመው በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በጣም ከሚጠቀሱ ጥቅሶች አንዱ ነው፤ «የእግዚአብሔር ቃል ሕያው ነው ኃይልም ያለው ነው፤ ከሁለት አፍ ካለው ሰይፍ ሁሉ ይልቅ የተሳለ ነው፤ ነፍሱንና መንፈሱን መጋጠሚያና ቅልጥምን እስኪለይ ድረስ ይወጋል፤ የልብንም ሐሳብና አሳብ ይመረምራል» (4:12)። ይህ ቃል በተናገረው አውድ ውስጥ ልዩ ትርጉም አለው፤ እስራኤላውያን የእግዚአብሔርን ቃል አልሰሙም፤ ቃሉ ደግሞ ልባቸውን ገልጦ ፈረደባቸው። የእግዚአብሔር ቃል ስለ ሰው ሁሉ እውነቱን ይገልጻል፤ የሰውን ውጫዊ ገጽታ ሳይሆን ውስጣዊ ሁኔታውን ያሳያል።

ይህ ለጴንጤቆስጤና ወንጌላዊ ስብከት ትልቅ ሚና አለው። የእግዚአብሔር ቃል በሰባኪው ችሎታ ላይ ሳይሆን በራሱ ኃይል ላይ ይተማመናል። ቃሉ ሲሰበክና መንፈስ ቅዱስ ሲያበራው ልብ ይወጋል፣ ኃጢአት ይገለጣል፣ ንስሐ ይመጣል፣ ፈውስም ይከተላል። ስለዚህ በስብከት ውስጥ ቃሉን ከማጥለቅ አይሻለም፤ ስሜታዊ ሙዚቃና ቴክኒኮች የቃሉን ኃይል አይተኩም። «ፍጥረት ሁሉ በእርሱ ፊት የተራቆተና የተገለጠ ነው፤ ለእርሱም እኛ መልስ የምንሰጠው» (4:13)። የመጨረሻው ትዕይንት እግዚአብሔር ፊት የምንቆምበት ዕለት ነው፤ ስለዚህ አሁን ልባችን በቃሉ መመርመር አለበት፤ ይህ መመርመር ግን ወደ ጸጋው ዙፋን ይመራል (4:14-16)።

7

ምዕራፍ 7

መልክ ዴዴቃዊው ሊቀ ክህነት (5:7-7:28)

የብስለት ጥሪ፣ የነፍስ መልክቅ፣ የዘላለም ካህን

"ትምህርትን ስለ ማላቀቅ ችላችኋልና" — ዕብ. 5:11-14 የመንፈሳዊ ብስለት ጥሪ

ጸሐፊው ወደ መልክ ዴዴቅ ጥልቅ ትምህርት ከመግባቱ በፊት፣ በዕብራውያን 5:11-14 ላይ በአባትነት ስሜት የተሞላ የልብ ወቀሳ ያስማል፡- "በዚህ ብዙ የምንል ነገር አለን፣ ለመናገርም ያስቸግራል፣ የመስማት ችሎታችሁ ደንዝዞአልና" (5:11)። ይህ ጥቅስ የጸሐፊውን ፓስተራዊ ልብ በግልጽ ያሳያል፤ የመንፈሳዊ ትምህርት ጥልቀት እራሱ ችግር አይደለም፣ ችግሩ የአድማጮቹ "የመስማት ችሎታ" መደንዘዝ ነው። በጊዜው ሊያስተምሩ የሚገባቸው ብዙ ዘመን ያለፈባቸው ምእመናን፣ ገና "የእግዚአብሔርን ቃል የመጀመሪያ ስርአት ማንም ደግሞ ሊያስተምራችሁ ያስፈልጋል" (5:12) በሚል ወደ ኋላ ቀርተዋል። ጸሐፊው ይህን ሁኔታ በሚያንጸባርቅ ምሳሌ ያብራራል፡- "ወተት የሚጠባ ሁሉ የጽድቅን ቃል አያውቅምና ሕፃን ነውና፤ ጠንካራ ምግብ ግን መልካምንና ክፉን ለልየት እውቀታቸው በስራት ለመደው ለፍጹማን ነው" (5:13-14)። ይህ ትምህርት ለዛሬው ቤተ ክርስቲያንም ወሳኝ ማንቂያ ደወል ነው። በእምነት ጉዞ ውስጥ መቆም ወይም ወደ ኋላ መመለስ የለም፤ ወደ ጥልቅ የመንፈሳዊ ብስለት ልንደርስ፣ የመልክ ዴዴቅን ጥልቅ ትምህርት ልንቀበል የተጠራን ነን። ጸሐፊው ስለ መልክ ዴዴቅ የሚያቀርበው ጥልቅ ትምህርት፣ ስለዚህ፣ ለጀማሪዎች የቀረበ ቅንጦት ሳይሆን፣ ለጎለመሱ አማኞች አስፈላጊ የሆነ ጠንካራ የነፍስ ምግብ ነው።

የነፍስ መልክቅ — ዕብ. 6:13-20 የተስፋና የመሐላ ርግጠኝነት

ወደ ምዕራፍ 7 ጥልቅ ትምህርት ከመግባቱ በፊት፣ ጸሐፊው በዕብራውያን 6:13-20 ላይ ልብን የሚያረጋጋ ድልድይ ይሠራል። እግዚአብሔር ለአብርሃም የገባውን ተስፋ ሲያስታውስ፣ "እግዚአብሔር ከእርሱ የሚበልጥ ማንም ስለሌለ በራሱ ማለ" (6:13) በማለት ይናገራል፤ ይህም የእግዚአብሔርን ተስፋ ፍጹም አስተማማኝነት ያመለክታል። ጸሐፊው ይህን መሠረት አድርጎ፣ ወደ እግዚአብሔር ተስፋ "ለተጠጋን" ምእመናን ታላቅ መጽናኛ ያቀርባል፡- "ይህም ተስፋ በእርሱ በኩል ወደ መጋረጃው ውስጥ ለምትገባ ደህና የተደላደለችና የጸናች የነፍስ መልክቅ አድርገን አለን" (6:19)። ይህ ምስል እጅግ ኃያል ነው፤ በማዕበል ውስጥ ላለች መርከብ መልክቅ ሕይወት አድን ናት፤ ወደ ማይታይ ጥልቅ ውቅያኖስ ወርዳ ተይዛ መርከቢቱ እንዳትናወጥ ትጠብቃታለች። ልክ እንደዚያው፣ የክርስቶስ ተስፋና የመልክ ዴዴቅ ክህነት እውነታ፣ በዚህ ዓለም ማዕበል ውስጥ ለምንገላታ አማኞች የማይናወጥ የነፍስ መልክቅ ነው። ጸሐፊው ደግሞ ይህ መልክቅ "ወደ መጋረጃው ውስጥ

ገብቶ" ማለትም ወደ ሰማያዊው ቅድስት ቅዱሳን ውስጥ ዘልቆ የገባ መሆኑን በመግለጽ፣ ተስፋችን ምድራዊ ብቻ ሳይሆን፣ ራሱ ወደ እግዚአብሔር ፊት የደረሰ ጠንካራ ትስስር መሆኑን ያረጋግጣል፤ "ቀዳሚው ወደዚያ ሰፍራ ስለ እኛ የገባ እየሱስ እንደ መልክ ጼዴቅ ሥርዓት የዘላለም ሊቀ ካህናት ሆኖአልና" (6፡20)።

የዘፍጥረት 14ቱ ሰው እና ጠቀሜታው

መልክ ጼዴቅ በመላው ብሉይ ኪዳን ውስጥ እንደ ብልጭታ የሚታየው በሁለት ቦታዎች ብቻ ነው። በዘፍጥረት 14፡18-20 እና በመዝሙር 110፡4፤ ሆኖም እነዚህ አጫጭርና ምስጢራዊ መግለጦች፣ በእግዚአብሔር መንፈስ በተሞላው የዕብራውያን ጸሐፊ እጅ፣ ስለ ክርስቶስ ክህነት ዘላለማዊ ባሕርይ ለሚቀርበው ጥልቅ የሥነ-መለኮት ማዕዘን ድንጋይ ሆነዋል። አብርሃም ከጦርነት ሲመለስ የደከመውን አቅሙን የሚያበረታ፣ ያለ ምንም ማብራሪያ፣ ያለ ትውልድ ሐረግ፣ ወይም ተተኪ በድንገት ብቅ ያለው ይህ የሳሌም (የሰላም) ንጉሥና የልዑል እግዚአብሔር ካህን፣ የብሉይ ኪዳን እንባቢዎችን ለዘመናት ሲያደናገር ኖሯል። አብርሃምን ይባርካል፣ ከተዋጊውና ከታላቁ አባት አስራትን ይቀበላል፤ የዕብራውያን ጸሐፊ ደግሞ ይህንን አስደናቂ ታሪካዊ ክስተት ክርስቶስ ከሌዋውያን ካህናት ምን ያህል እንደሚበልጥ በሚያሳይ ደማቅ ቀለም ይሰለዋል።

በምዕራፍ 7 ላይ የጸሐፊው የትርጓሜ ስልት በአብዛኛው በጽሑፋዊ ዝምታ ላይ የተመሠረተ ከዝምታ የሚነሳ መከራከሪያ ነው። ይህ በዘመኑ ከነበረው የረቢዎች ፍልስፍናዊ ትርጓሜ እና ከፊሎ ሄለናዊ አቀራረብ ጋር የተወሰነ መመሳሰል ቢኖረውም፣ ከዚህ ታሪካዊ ዝምታ ጀርባ ግን ጥልቅ የሆነ ድምፅ አለ። መጽሐፍ ቅዱስ (ዘፍጥረት 14) ስለ መልክ ጼዴቅ ዘር፣ ወላጆች፣ የትውልድ ሐረግ፣ ልደት፣ ሞት፣ ወይም የክህነት ቅብብሎሽ ምንም አለመመዝገቡ ድንገተኛ ታሪካዊ ግድፈት ሳይሆን፣ መንፈስ ቅዱስ ሆነ ተብሎ ያዘጋጀው መዋቅራዊ ክፍተት ነው። ይህ ሆነ ተብሎ የተደረገ ዝምታ በተሞላሌታዊ ማዕቀፍ ውስጥ፣ የክርስቶስ ዘላለማዊ ክህነት መጀመሪያና መጨረሻ የሌለው መሆኑን የሚያሳይ ሕያው ጠቋሚ ይሆናል። ጸሐፊው መልክ ጼዴቅ ቃል በቃል ፊዚካላዊ ወላጅ የሌለው ወይም ፍጡር ያልሆነ እግዚአብሔር ነው ብሎ እያስተማረ አይደለም፤ ይልቁንም በመጽሐፍ ቅዱስ ጽሑፋዊ ገጾች ላይ በተሳለበት የቁም ምስል መሠረት፣ የመልክ ጼዴቅ ምስል ወደፊት በእውነተኛና በመጨረሻ ደረጃ ለሚገለጠው፣ ሞትን ድል አድርጎ ለተነሳው ለሰማያዊው ሊቀ ካህናትን ለእየሱስ ክርስቶስ ፍጹም የጥላ ሥዕል ሆኖ ያገለግላል።

"በሥጋው ወራት" — ዕብ. 5፡7-10 የክርስቶስ ሰብዓዊ ልመናና ታዛዥነት

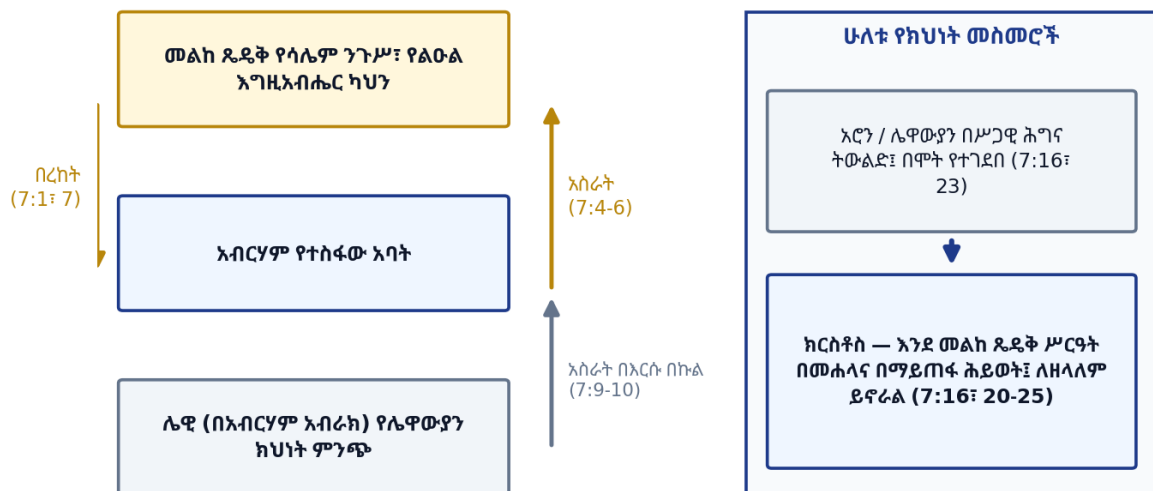
የመልክ ጼዴቃዊ ክህነት ትምህርት ከመጀመሩ በፊት፣ ጸሐፊው በዕብራውያን 5፡7-10 ላይ ስለ ክርስቶስ ምድራዊ ሕይወት ልብ የሚነካ ምስክርነት ይሰጣል፡- "እርሱም በሥጋው ወራት ከሞት ሊያድነው ወደሚችል ብርቱ ጨኽትና በእንባ ጸሎትንም ልመናንም አቀረበ፣ እግዚአብሔርንም ስለ መፍራቱ ተሰማለት" (5፡7)። ይህ ጥቅስ ክርስቶስ ራሱ በጌቴሴማኒ ገነት ውስጥ ስላሳለፈው አስቃቂ ትግል የሚናገር ይመስላል (ማቴ. 26፡36-46)፤ ፍጹም አምላክ ሆኖ ፍጹም ሰው በመሆኑ፣ የመስቀሉን ስቃይ በሙሉ ስብዓዊ ሰሜቱ ተጋፍጦታል። "ልጅ ቢሆንም እንኳ ከተቀበለው መከራ ታዛዥነትን ተማረ፤ ከተፈጸመም በኋላ ለሚታዘዙለት ሁሉ የዘላለም መዳን ምክንያት ሆነላቸው" (5፡8-9) የሚለው ደግሞ ጥልቅ ምስጢር ይዟል። ክርስቶስ ታዛዥነትን "ተማረ" ሲባል፣ ቀድሞ ያልነበረውን ንጹሕ ባህርይ አዲስ አገኘ ማለት አይደለም፤ ይልቁንም በተጨማሪ ስብዓዊ

ልምምድ ውስጥ ሆኖ ታዛዥነትን በተግባር አሳየ፤ አካሄደው ማለት ነው። ይህ ተሞክሮ ደግሞ ዛሬ ለእኛ ትልቅ መጽናኛ ይሆናል፡- ሊቀ ካህናችን በምድር ላይ ስቃይን፣ ፍርሃትን፣ ልመናን ስላወቁ፣ በራሳችን ስቃይ ውስጥ ብቻችንን አይተውንም። (5፡9-10) የሚለው መደምደሚያ፣ ወደ መልክ ጼዴቅ ትምህርት በቀጥታ የሚያገናኝን ድልድይ ነው።

የመልክ ጼዴቃዊ ክህነት ብልጫ

የመልክ ጼዴቃዊ ክህነት ከሌዋውያን ሥርዓታዊ ክህነት ያለውን ወደር የለሽ የላቀ ደረጃ የሚያሳየው ይህ አጠቃላይ ክርክር፣ እርስ በእርስ በሚደጋገፉና በቁጥር ሦስት በሆኑ የጸጋ ምስራቃዊ ላይ የተገነባ ነው። እንደኛ፣ የአስራት አከፋፈል ጽንሰ-ሐሳብ ፡- የአይሁድ ሕዝብና የሌዋውያን ነገድ ሁሉ እንጸባራቂ አባት የሆነው ታላቁ አብርሃም እንኳን በመልክ ጼዴቅ ፊት ቆሞ ከምርኮ ምርጥ ዕቃ አስራት ከፈለ፤ ሌዊም በዚያን ጊዜ «በአብርሃም አብራክ ውስጥ ነበረ» ስለነበረ፣ ኩሩው የሌዋውያን ክህነት ሥርዓት በቅድመ አያቱ በኩል ለመልክ ጼዴቅ አስራት ከፍሏል ማለት ነው። ታዲያ አስራት የሚቀበለው ከሚከፍለው አካል እንደሚበልጥ በሕግ የታወቀ ነውና፣ የክርስቶስ ክህነት ክብር ምንኛ የላቀ መሆኑ ከዚህ በቀላሉ ይረጋገጣል (ዕብ. 7፡4-10)። ሁለተኛ፣ የበረከት ሉዓላዊነት ፡- መልክ ጼዴቅ የአባቶችን አባት አብርሃምን በሰማያዊ ሥልጣን ባረከ፤ ያለ ምንም ክርክር ታናሹ በታላቁ ይባረካልና (ዕብ. 7፡7) የክህነቱ የበላይነት ግልጽ ነው። ሦስተኛ፣ የሹመቱ ኦንቶሎጂያዊ ባሕርይ፡- የእሮን ካህናት የተሾሙት በሚያረጅና በሚያልፍ ሥጋዊ ሕግ፣ ከሌዊ ነገድ በወረሱት የደም ዝውውር መሠረት ሲሆን፤ ክርስቶስ ግን በጊዜያዊና በሥጋዊ ትእዛዝ ሕግ ሳይሆን፣ ሞት ሊያሸንፈው በማይችል «በማይጠፋና በማይሻር የሕይወት ኃይል» ላይ ተመሥርቶ በማያወላውል መለኮታዊ መሐላ (መዝ. 110፡4) ተሾመ (ዕብ. 7፡15-17, 20-22)።

ሥዕል 7፡- የአስራትና የበረከት ደረጃ፣ እና ሁለቱ የክህነት መስመሮች

ቀሰቶቹ አስራትና በረከት የሚሄዱበትን አቅጣጫ ያሳያሉ፤ ይህም የመልክ ጼዴቅን ብልጫ ያረጋግጣል (ዕብ. 7:1-10)።

ይህ ሦስተኛው መሠረታዊ ሐሳብ በተለይ በጊዜያዊ ፈተናና በስደት ለዛሉ፣ ተስፋ ለቆረጡ ምእመናን ልቦች ወደር የሌለው የመጽናኛና የዕረፍት ትርጉም አለው። የሙሴ ሕግ ማንንም ወደ ፍጹምነት ሊያመጣ አልቻለም (ዕብ. 7፡11)፤ «ፍጹምነት» የሚለው ቃል በዕብራውያን መልእክት ውስጥ የሞራል ንጽሕናን ብቻ ሳይሆን፣ ወደ ቅዱሱና ወደማይደረስው እግዚአብሔር ፊት ሙሉ፣ ነጻ እና የመጨረሻ መግቢያ ማግኘትን ያመለክታል። የድሮው የሌዋውያን ሕግ የሚሠራው በኃጢአት ድክመት በሚደክሙ፣ በሚያረጁ እና ሞት ሲወስዳቸው ዘወትር በሌላ መተካት በሚያስፈልጋቸው ሟች ካህናት በኩል ነበር (ዕብ. 7፡23-24)። በእነርሱ እጅ የሚቀርበውም መሥዋዕት ዘወትር መደጋገሙ በራሱ የሥርዓቱን መዋቅራዊ ብቃት ማነስና የሕሊናን እዳ በቋሚነት አለመፋቅ የሚያሳይ ሕያው ምልክት ነበር። የእኛ ሊቀ ካህን ክርስቶስ ግን፣ ሞትን ፍጹም በሆነ ድል ድል አድርጎ በመነሳቱ፣ ክህነቱን ለማንም ሳያስተላልፍ በማይለወጥ ቋሚነት ይዞታል (ዕብ. 7፡24)። ስለዚህ፣ ዛሬም ቢሆን በእርሱ በኩል ወደ እግዚአብሔር ለሚቀርቡት ሁሉ፣ ስማቸውን ጠርቶ በስማያዊው የጸጋ ዙፋን ፊት ሊያማልድላቸው እርሱ ዘወትር በሕይወት ይኖራል (ዕብ. 7፡25)።

◆ የክህነቶች ንጽጽር ሰንጠረዥ

የንጽጽር ነጥብ	የእሮን / የሌዋውያን ክህነት	የመልክ ጾዴቅ / የክርስቶስ ክህነት
የሹመቱ መሠረት	ሥጋዊ (ከሌዊ የትውልድ ሐረግ)	በመለኮታዊ መሐላ፤ በማይጠፋ ሕይወት
የክህነቱ ቆይታ	ጊዜያዊ፤ በሞት የተገደበ	ቋሚ፤ ዘላለማዊ
የቀረበው መሥዋዕት	የእንስሳት ደም፤ በየዓመቱ የሚደጋገም	የራሱ ደም፤ ለእንዴና ለመጨረሻ የቀረበ
መቅደሱ (ማደሪያው)	ምድራዊ ድንኳን / ቤተ መቅደስ	ስማያዊ መቅደስ፤ እውነተኛዋ ድንኳን
አማላጅነት	ወቅታዊ፤ ለሞት የተጋለጠ	ዘላለማዊ፤ ለማማለድ ዘወትር ሕያው ነው
የሞራል ብቃት	ኃጢአተኛ፤ መጀመሪያ ለራሱ ኃጢአት ያቀርባል	ቅዱስ፤ የዋህ፣ ነውር የሌለበት
ውጤቱ	ኅሊናን ፍጹም ሊያደርግ አይችልም	ፍጹም ያደርጋል፤ የዘላለም ቤዛነትን ያሰገኛል
የብሉይ ኪዳን መሠረት	ዘጸአት 28-29፤ ዘሌዋውያን 8-16	ዘፍጥረት 14፡18-20፤ መዝሙር 110፡4

8

ምዕራፍ 8

ማደሪያው ድንኳንና የክርስቶስ ደም (9:1-10:25)

የሰርየት ቀን፣ የደም ኃይል፣ የመዳረሻ ጥሪ

የምድራዊው መቅደስ አወቃቀር፡ የተዘጋው የኅልዎት ደጃፍ

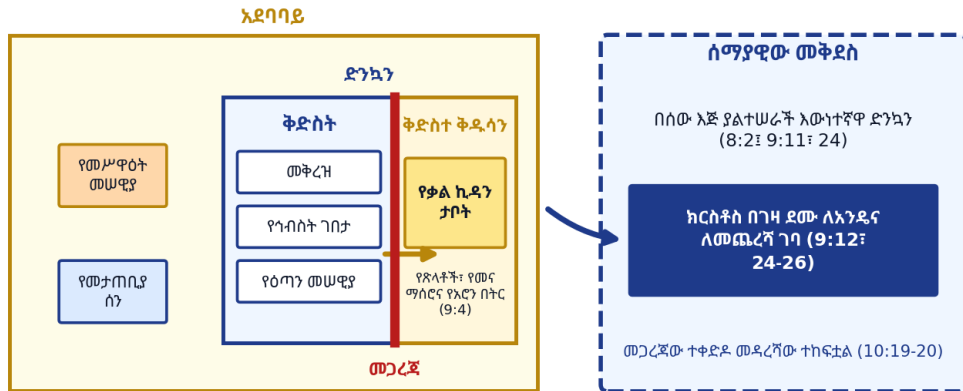
የዕብራውያን ጸሐፊ እንባቢውን በዘጸአት መጽሐፍ (ምዕራፍ 25-40) ወደተተረከው እና በሌዋውያን ሕግ ሥርዓት መሠረት ወደተዋቀረው የሙሴ ማደሪያ ድንኳን መንፈሳዊ ጉዞ ይመራናል። በአዕምሯችን ድንኳኑን ስንቃኘው፤ በቅዱስ ሰፍራው የሚያበራው የወርቅ መቅረዝ፣ የኅብስት ገበታው እና ጣፋጭ መዓዛ ያለው የዕጣን መሠዊያ ይታያል። ሆኖም ይህ መቅደስ በሁለት የተከፈለ ነበር፡- የውጭው «ቅድስት» እና በኃይለኛውና በማይነካው መጋረጃ የተለየው፣ አስፈሪና ክብራማው «ቅድስተ ቅዱሳን»። ይህ መዋቅራዊ አቀማመጥ ተራ የህንፃ ንድፍ አልነበረም፤ ይልቁንም በቅዱሱና በሉዓላዊው አምላክ እና በወደቀው የሰው ልጅ መካከል ያለውን ጥልቅ የሆነውን የእንቅሎጂያዊ ክፍተትና የርቀት ግድግዳ በግልጽ የሚያሳይ የቦታ ካርታ ሆኖ አገልግሏል። ጸሐፊው በዕብራውያን 9:1-5 ላይ የውጭይቱን ድንኳን ዕቃዎች ሲዘረዝር፣ እያንዳንዱ ንዋየ ቅድሳት በሰው ልጅ ሕሊና ውስጥ ያለውን የመለኮት ናፍቆት እና በዚያን ዘመን ገና ያልተገለጠውን ወደ እግዚአብሔር ፊት የመቅረብ ፍጹም መዳረሻ በምሳሌነት እያመላከተ ነበር።

"ፊተኛይቱም ድንኳን በዚህ ገና ቆማ ሳለች፡ ወደ ቅድስት የሚወሰደው መንገድ ገና እንዳልተገለጠ መንፈስ ቅዱስ ያሳያል። ይህም ለእሁኑ ጊዜ ምሳሌ ነው፡ እንደዚህም መባና መስዋዕት ይቀርባሉ፤ እነዚህም እስከ መታደስ ዘመን ድረስ የተደረጉ፡ ስለ ምግብና ስለ መጠጥም ስለ ልዩ ልዩ መታጠብም የሚሆኑ የሥጋ ሥርዓቶች ብቻ ናቸውና የሚያመልከውን በህሊና ፍጹም ሊያደርጉት አይችሉም።"

— ዕብራውያን 9:8-9

ጸሐፊው ከዚህ የድንኳን መዋቅር የሚያወጣው ትንተና ጥልቅና ልብን የሚነካ ነው። በመጋረጃው መካከል የነበረው መዋቅር መግቢያ በር አልነበረም፤ ይልቁንም የማይሰበር ጠንካራ የፍርድ ግድግዳ ነበር። ከእግዚአብሔር ጋር በቀጥታ የመገናኘቱና የመቅረቡ መብት ለተራው እስራኤላዊ ፈጽሞ ዝግ እንደነበር የዚህ ሥርዓት አወቃቀር ራሱ ጮኾ ይናገር ነበር።

ሥዕል 8:- የማደሪያው ድንኳን አቀማመጥና የሰማያዊው መቅደስ ንጽጽር

ካህናት ዘወትር ወደ ቅድስት ይገባሉ (9:6)

ሊቀ ካህናቱ በዓመት አንድ ጊዜ ወደ ቅድስተ ቅዱሳን ብቻ ይገባል — ያለ ደም አይደለም (9:7)

ቀላል ጌድፍ ነው (የመጠን ሚዛን የለውም)። ወርቃማው ቀስት ሊቀ ካህናቱ በዓመት አንድ የሚገባበትን፣ ሰማያዊው ቀስት ክርስቶስ የገባበትን ያሳያል።

የስርየት ቀን፡ ከጥላው ባሻገር ያለው እውነተኛ ብርሃን

የሌዋውያን መጽሐፍ ምዕራፍ 16 ለዕብራውያን ጸሐፊ የመዳንን ታሪክ ከፍታ እና የክርስቶስን የክህነት ሥራ ፍጹምነት ለመሳል እጅግ አስገራሚ የጥላ ሥርዓት ይሰጠዋል። ታላቁን የስርየት ቀን (ዮም ኪፑር) በዕይታ ስንመለከተው፣ ሊቀ ካህናቱ የሕዝቡን ኃጢአት ተሸክሞ፣ ለራሱና ለቤተሰቡ የወይፈን ደም፣ ለሕዝቡ ደግሞ የፍየል ደም ይዞ ወደ ቅድስተ ቅዱሳን ሲገባ ሕዝቡ በታላቅ የፍርሃት ዝምታ ይንቀጠቀጣል። ይህ ሥርዓት የክርስቶስን የማስተሰረይ ሞትና የክብር መገለጥ የሚያሳይ ከሁሉ የላቀ የጥላነት ቅድመ-ምስል ነበር። ሆኖም ጥላው ከእውነተኛው አካል ጋር ሲነጻጸር ደብዛዛ ነው። የእርን ሊቀ ካህናት የራሱ ባልሆነና በደም ልውውጥ ባልተቀደሰ የዕንስሳት ደም መጋረጃውን አልፎ ገባ፤ ክርስቶስ ግን በገዛ ራሱ ውድ ደም አንዴና ለዘላለም ወደ ሰማያዊቷ ቅድስት ገብቷል። የገባውም በሰው እጅ ወደተሠራች ምድራዊት መቅደስ ሳይሆን፣ አሁን ስለ እኛ ዘላለማዊ አማላጅ ሆኖ በእግዚአብሔር ፊት ሊታይ ወደ እውነተኛው ሰማይ ራሱ ነው (ዕብ. 9፡24-26)።

እዚህ ላይ የጊዜውና የውጤቱ ንጽጽር የልባችንን ጥልቅ መንፈሳዊ ደስታ ያፈልቀዋል። የሌዋውያን ሊቀ ካህናት በየዓመቱ ያለማቋረጥ ይመላለስ ነበር (ዕብ. 9፡25)። ይህ ተደጋጋሚ ሥርዓት «ሥራው ገና አላለቀም፤ ኃጢአት በሕሊና ውስጥ ገና አልተደመሰሰም» የሚል የጸጸት ስሜት የተሞላበት ጊዜያዊ ማስታገሻ ብቻ ነበር። ክርስቶስ ግን ለአንዴና ለመጨረሻ ጊዜ ገብቷል (ዕብ. 9፡12፣ 26፣ 28፣ 10፡10)። የእርሱ መሥዋዕትነት ውጤት ቋሚ፣ ማለቂያ የሌለው እና ወደር የለሽ ፍጹምነት ያለው ነው። ዓመታዊው የደም ድግግሞሽ የሰው ልጅ ሥርዓታዊ ውድቀት ማረጋገጫ ሲሆን፣ የክርስቶስ አንዴና ለመጨረሻ ጊዜ መቅረብ ግን የፍጥረት ሁሉ የመጨረሻ የድል አዋጅና የዘላለም ቤዛነት ማረጋገጫ ነው!

የደም የማንጸት ኃይል ፤ ከኅሊና ሽክም ወደ ፍጹም ነጻነት

በዕብራውያን መልእክት ውስጥ ከሚገኙት እጅግ ጥልቅና ፈውስ አምጪ ሥነ-መለኮታዊ እውነታዎች አንዱ፣ የመሥዋዕት ስርየትን ውስጣዊ ኃይል የሚዳስሰው ክፍል ነው። ጸሐፊው የብሉይ ኪዳን መሥዋዕቶች ዋጋ አልባ ነበሩ አይልም፤ እነርሱ በእስራኤል ማኅበረሰብ ውስጥ መቀጠልን የሚያስችል ውጫዊና ሥርዓታዊ መንጻትን ይሰጡ ነበር (9:13)። ዳሩ ግን፣ የእንድን ሰው ውስጣዊ ማንነት፣ የጥፋተኝነት ስሜት የሚያደባበትን፣ ፍርሃት የሚነግሥበትን፣ እና ከእግዚአብሔር የመለየት ስሜት ክፋኛ የሚሰማበትን የሰው ልጅ መንፈሳዊ ማዕከል፣ ኅሊናን (9:9, 14፤ 10:2, 22) ዘልቀው መፈወስ አልቻሉም። የኮርማዎችና የፍየሎች ደም ኃጢአትን ለጊዜው ሽፈነው እንጂ፣ የሰውን ልጅ ሥር የሰደደ የኃጢአት ደዌ አላሰወገደውም (10:4)።

የክርስቶስ ደም ግን ሙሉ በሙሉ አዲስ ፍጥረት በሚያደርግ መለኮታዊ ኃይል ይሠራል። እንደ ዘላለማዊው የእግዚአብሔር ልጅ፣ "በዘላለም መንፈስ ራሱን ነውር የሌለው አድርጎ ለእግዚአብሔር ያቀረበ" (9:14) እንደመሆኑ መጠን፣ የእርሱ ራሱን ማቅረብ የእንስሳት ደም ፈጽሞ ሊሸከመው የማይችለውን ማለቂያ የሌለው መለኮታዊ ፍቅር እና ሥነ-ምግባራዊ ክብደት አለው። የውጫዊ እንስሳት ደም ሥጋዊና ሥርዓታዊ መንጻትን ማምጣት ከቻለ፣ የዘላለማዊው ወልድ ፍጹም ደም ሕያውን አምላክ ያለ ፍርሃትና በነጻነት እንድናመልክ የተሰበረውን ኅሊናችንን ከሞተ ሥራ እንዴት አብልጦ እያነጻም! (9:14)። ክርስቶስ ያከናወነው መንጻት ውጫዊ ሳይሆን ውስጣዊ፣ ጊዜያዊ ሳይሆን ዘላለማዊ፣ ጥቂት የሚያስጠጋ ሳይሆን መጋረጃውን ቀዶ ወደ ሕያው እግዚአብሔር እቅፍ የሚያስገባ የመጨረሻ የጸጋ ስጦታ ነው።

"በእምነት ልብ ወደ እርሱ እንቅረብ" — ዕብ. 10:19-25 የመዳረሻ ጥሪ

ጸሐፊው ስለ ድንኳኑና ስለ ደሙ ኃይል ካስተማረ በኋላ፣ ወደ ተግባራዊ ትግበራ ይሸጋገራል፤ ይህም ምንባብ ከመላው መልእክት ውስጥ በጣም ተወዳጅ ከሆኑት አንዱ ነው። "እንግዲህ፣ ወንድሞች ሆይ፣ በኢየሱስ ደም ወደ ቅድስት በአዲስናበሕያው መንገድ በመጋረጃው በሆነው በሥጋው በኩል በከፈተልን መንገድ የመግባት ድፍረት ስላለን... በእውነተኛ ልብ በፍጹም እምነት እንቅረብ" (10:19-22)። ይህ ጥቅስ የመላው መልእክት ተግባራዊ ማጠቃለያ ተብሎ ሊጠራ ይችላል፤ ጸሐፊው ካስተማረው ሁሉ በኋላ፣ ወደ ሦስት ተከታታይ ግብዣዎች ይመራናል፡- "እንቅረብ" (10:22፣ ወደ እግዚአብሔር ለአምልኮ)፣ "እንጽና" (10:23፣ በተስፋችን ሳንዋልል)፣ "እንተያይ" (10:24፣ በፍቅርና በመልካም ሥራ እርስ በርሳችን እያበረታታን)። "እርስ በርሳችንም እንድንተያይ ለፍቅርና ለመልካምም ሥራ እንድንነቃቃ እናስተውል፤ የመስብሰባችንንም ልማድ እንደ ከተወት ሰዎች ልማድ እንተወው፣ ነገር ግን ቀኑ ሲቀርብ እያያችሁ አብልጣችሁ ይህን አድርጉ እንጂ እርስ በርሳችን እንመካከር" (10:24-25) የሚለው ትእዛዝ ደግሞ፣ የግል መንፈሳዊ ሕይወት ብቻውን በቂ አለመሆኑን፣ ይልቁንም የክርስቲያን ማኅበረሰብ አካል ሆኖ አዘውትሮ መስብሰብ ለጽናት ወሳኝ መሆኑን ያስተምረናል። ይህ ትእዛዝ በፈተና ወራት ውስጥ ተስፋ ለቆረጡ አማኞች ልዩ ጠቀሜታ ነበረው፤ ብቻቸውን ተነጥለው ከመኖር ይልቅ፣ በእንድነት ሆነው በጋራ ጸንተው እንዲቆሙ ይማጸናቸዋል።

9

ምዕራፍ 9

አዲሱ ኪዳን (8:1-13፤ 9:15-22)

ልብ ላይ የተጻፈ ሕግ፣ የተሻለው መካከለኛ

ኤርምያስ 31: በልብ ጽላት ላይ የተጻፈው የፍቅር ሕግ

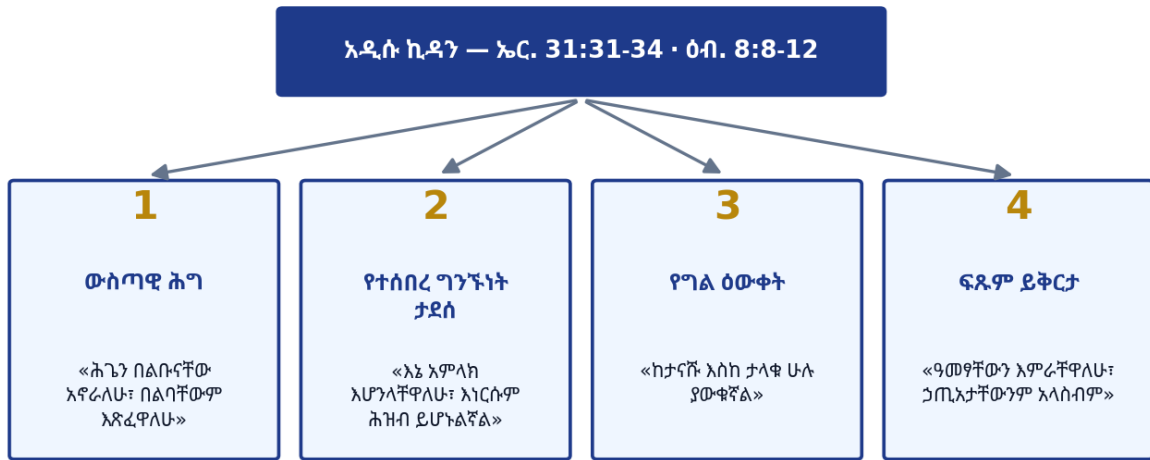
በመላው አዲስ ኪዳን ውስጥ ከብሉይ ኪዳን የተወሰደው እጅግ ረጅሙና ልብን የሚያዋቀው ጥቅስ የሚገኘው በዕብራውያን 8፡8-12 ላይ ነው። እዚህ ላይ ጸሐፊው የኤርምያስ 31፡31-34ን የአዲሱን ኪዳን ትንቢት ሙሉ በሙሉ አስፍሮታል። ወደ ታሪክ ወደኋላ መለስ ብለን እንመልከት፡ የእስራኤል ሕዝብ በባቢሎን ምርኮ በጨለማና በጭንቅ ውስጥ ነበሩ። እግዚአብሔር የረሳቸው፣ ኪዳኑም ፈጽሞ የፈረሰ ይመስል ነበር። በዚያ የጭንቅ ጊዜ ግን፣ የኤርምያስ ትንቢታዊ ቃል እንደ ንጋት ጮራ ፈነጠቀ። ይህ ቃል ከአሮጌው የሙሴ ኪዳን ፈጽሞ የተለየ አዲስ ተስፋን ይዞ መጣ። በድንጋይ ጽላት ላይ ተቀርጾው እያሰፈራሩ ከሚኮንኑ ውጫዊ ትእዛዛት ይልቅ፣ በመንፈስ ቅዱስ እጅ በሥጋዊ የልብ ጽላት ላይ ስለሚጻፍ መለኮታዊ የፍቅር ሕግ (ኤር. 31፡33) አበሰረ። በሰው አስተማሪዎች ብቻ ሳይሆን፣ እያንዳንዱ አማኝ ከእግዚአብሔር ጋር በቀጥታ ስለሚኖረው የጠበቀና ፈጣን የኅብረት ዕውቀት (31፡34) መስከረ። ከሁሉም በላይ ደግሞ፣ ነፍሱን የሚያሳርፍ፣ ኃጢአትን ዳግም የማያስብ፣ የመጨረሻና ፍጹም የሆነ ይቅርታ እንደሚመጣ አወጀ።

"ከዚያ ወራት በኋላ ከእስራኤል ቤት ጋር የምገባው ኪዳን ይህ ነውና ይላል ጌታ፤ ሕጌን በልቡናቸው አኖራለሁ፤ በልባቸውም እጽፈዋለሁ፤ እኔም አምላክ እሆንላቸዋለሁ እነርሱም ሕዝብ ይሆኑልኛል። እያንዳንዱም ጐረቤቱን እያንዳንዱም ወንድሙን፣ ጌታን እወቅ ብሎ እያስተምርም ከታናሹ ጀምሮ እስከ ታላቁ ድረስ ሁሉ ያውቁኛልና። ዓመፃቸውን እምራቸዋለሁና፤ ኃጢአታቸውንም ደግሞ አላስብም።"

— ዕብራውያን 8፡10-12

የጸሐፊው መንፈሳዊ ማስተዋል እጅግ አስደናቂና ግልጽ ነው። እግዚአብሔር ራሱ በኤርምያስ በኩል "አዲስ" ኪዳን ሲል፣ የነበረውን የመጀመሪያ ኪዳን አረጅቷል፤ ዘመኑም አልፎበታል እያለው ነው (8፡13)። አሮጌ የሆነውና ያረጀው ደግሞ ሊጠፋ ተቃርቧል። የሙሴ ኪዳን ያለ ምክንያት አልተሻረም፤ ይልቁንም በውስጡ፣ በኤርምያስ መለኮታዊ ትንቢት በኩል፣ የራሱን አላፊነትና ጊዜያዊነት አውጆ ለዘላለማዊው ኪዳን መንገድ ጠርጓል።

ሥዕል 9:- የአዲሱ ኪዳን አራቱ ተስፋዎች

በዕብራውያን 8:10-12 ከኤርምያስ 31 የተጠቀሱት አራቱ ተስፋዎች።

የተሻለው ኪዳን ወደ ላሽ መካከለኛ

አዲሱ ኪዳን የፊተኛው ኪዳን መካከለኛ ከነበረው ከሙሴ ፍጹም በላቀ፣ መለኮታዊ ክብር ባለው መካከለኛ (8:6፤ 9:15፤ 12:24) መመስረት ነበረበት። ይህን ታላቅ ሰፍራ ሊሞላ የሚችለው ብቸኛውና አቻ የሌለው የእግዚአብሔር ልጅ ኢየሱስ ክርስቶስ ብቻ ነው። የእርሱ ማንነት በቅዱሱ አምላክና በወደቀው የሰው ልጅ መካከል የጸጋ ድልድይ ሆኗል። ራሱን በመስቀል ላይ አሳልፎ መስጠቱ ደግሞ የአዲሱ ኪዳን የምረቃ ደም ሆኗል። በዘጸአት 24 ላይ ሙሴ "እግዚአብሔር ከእናንተ ጋር ላደረገው ኪዳን ደም ይህ ነው" በማለት የኮርማዎችን ደም በሕዝቡ ላይ ረጭቶ የሲናን ኪዳን ያጸናበትን ታሪክ እናስታውሳለን (ዕብ. 9:18-22)። ፊተኛው ኪዳን በደም እንደተመረቀ ሁሉ፣ "ደምም ሳይፈስ ሰርየት የለምና" (9:22) አዲሱ ኪዳን የከበረ ደም ይፈልግ ነበር።

ክርስቶስ፣ እንደ አዲሱ ኪዳን ታላቅ መካከለኛ፣ በሁለት እርስ በርስ በሚደጋገፉ ልብን በሚማርኩ ገጽታዎች ይገለጣል፡-

- **አንደኛ፡** ሞቱ በአሮጌው ኪዳን ሕግና ፍርድ ሥር ወድቀው የነበሩትን የሚወጅ፣ የነጻነት አዋጅ ያበሰረ የኪዳን መሥዋዕት ነው (9:15)።
- **ሁለተኛ፡** እርሱ በመቃብር አልቀረም። በደሙ የተመሠረተው ይህ የኪዳን ግንኙነት በዘላቂነት እንዲጸና፣ ሞትን አሸንፎ ተነስቷል፤ ዛሬም በሰማያዊው መቅደስ በእግዚአብሔር ቀኝ ተቀምጦ ስለ እኛ ዘወትር የሚማልድ ሕያውና አፍቃሪ ወኪላችን ነው። በእርሱ በኩል መዳረሻችን የተከፈተ፣ ርስታችንም የተረጋገጠ ነው!

"ኑዛዜ" እና "ኪዳን" — ዕብ. 9:15-22 የቃላት ጨዋታ ጥልቅ ትርጓሜ

ጸሐፊው በዕብራውያን 9:15-17 ላይ የግሪኩን ቃል "ዲያቴኬ" (diathēkē) በሚያምር ድርብ ትርጉም ይጠቀማል፤ ይህ ቃል ሁለቱንም "ኪዳን" እና "ኑዛዜ/ውርስ ስምምነት" ማለት ይችላል። "ስለዚህ ለታደለው ርስት የተጠሩት የተሰፋውን የዘላለም ርስት እንዲቀበሉ፤ ስለ መጀመሪያው ኪዳን ወራሪ ከሆኑት ኃጢአቶች ለማዳን ሞት ስለ ሆነ፤ የአዲስ ኪዳን መካከለኛ ሆኖአል። ኑዛዜ ባለበት፤ ኑዛዜ ያደረገው ሞት ግድ ይሆናልና፤ ኑዛዜ የሚጸናው ሰዎች ከሞቱ በኋላ ነውና፤ ኑዛዜ ያደረገው ገና በሕይወት ሳለ ጥቅም የለውምና" (9:15-17)። ይህ ጥልቅ የሕግ ምሰል፤ ለመጀመሪያዎቹ አንባቢዎች ትልቅ ትርጉም ነበረው፤ እንደ ሰው ኑዛዜ (will) ሲጽፍ፤ የተጻፈው ኑዛዜ ውጤት እስከ ጸሐፊው ሞት ድረስ ኃይል የለውም። ልክ እንደዚያው፤ ክርስቶስ ለእኛ ያዘጋጀው የዘላለም ርስት ውል፤ ተግባራዊ ኃይል ያገኘው እርሱ በመስቀል ላይ ራሱን ለሞት አሳልፎ በሰጠ ጊዜ ብቻ ነው።

◆ የብሉይ ኪዳን እና አዲስ ኪዳን ንጽጽራዊ ቅኝት

ገጽታ	አሮጌው (የሙሴ) ኪዳን	አዲሱ ኪዳን (በክርስቶስ)
መካከለኛ	ሙሴ	እየሱስ ክርስቶስ፤ የእግዚአብሔር ልጅ
መሠረት	የሲና ትእዛዛት፤ ውጫዊ ሕግ	በልብ እና በእምሮ የተጻፈ ውስጣዊ ሕግ
ይቅርታ	ከፊል፤ በየዓመቱ ኃጢአትን የሚያስታውስ	ፍጹም እና የመጨረሻ፤ ኃጢአት ከእንግዲህ አይታሰብም
አቋም (ሁኔታ)	እያረጀ ያለ፤ ሊጠፋ የቀረበ	ዘላለማዊ፤ በተሻለ ተሰፋ ላይ የተመሠረተ

10

ምዕራፍ 10

እምነት (11:1-40)

የእምነት ትርጉም፣ ምስክርና የገና ያልተፈጸመው ተስፋ

ተስፋን አሁን እና እዚህ መኖር

ዕብራውያን ምዕራፍ 11 ከመላው መልእክቱ ውስጥ እጅግ የታወቀው ክፍል ነው። ይህ ምዕራፍ ጸሐፊው አንባቢዎቹን ወደ ጥልቅ የጽናት ሕይወት (12፡1-3) ለማድረስ የሚጠቀምበት፣ በመላው የድነት ታሪክ ውስጥ የነበረውን የእምነት ጉዞና የጀግኖችን እርእያነት የሚያሳይ ሰፊ መንፈሳዊ ማሰላሰያ ነው። ክፍሉ የሚጀምረው በመላው አዲስ ኪዳን ውስጥ ወደር በማይገኝለት ጥልቅና መደበኛ የእምነት ትርጓሜ ነው።

"እምነትም ተስፋ ስለምናደርገው ነገር የሚያስረግጥ፣ የማናየውንም ነገር የሚያስረዳ ነው።"

— ዕብራውያን 11፡1

በዚህ የሕይወት ቃል ውስጥ "hypostasis" (ሁፖስታሲስ) ለሚለው ቃል የተሰጠው ትርጓሜ እጅግ ጥልቅ ነው። እምነት ዝም ብሎ ባዶ ምቹት አይደለም። hypostasis ማለት የነገሮች "መሠረታዊ ባሕርይ/ህልውና"፣ ወይም የማይናወጥ "እርግጠኝነት" ነው። እምነት፣ ገና ያልመጣውንና ወደፊት የምንጠብቀውን የተስፋ ቃል፣ አሁን በእጃችን እንዳለ አድርጎ የሚያስጨብጥ የባለቤትነት ማረጋገጫ ነው። የማይታዩት መንፈሳዊ እውነታዎች ለአማኝ ልብ እውን ሆነው የሚጨበጡበት ታላቅ "ማስረጃ" ነው። ስለዚህ፣ እምነት ተራ የዕውቀት ዘርፍ ብቻ ሳይሆን፣ በተጨማሪም ከሚታየው ተፈጥሯዊ ምልክታ በላይ የሆኑትን የእግዚአብሔርን ዘላለማዊ እውነታዎች አጥርተን እንድናይ በመለኮት የተሰጠን የነፍሳችን ዓይን ነው!

ይህ ድንቅ እውነት ወዲያውኑ በፍጥረት ታላቅነት ይብራራል፡ "ዓለሞች በእግዚአብሔር ቃል እንደ ተዘጋጁ፣ ስለዚህም የሚታየው ነገር ከሚታዩት እንዳልሆነ በእምነት እናስተውላለን" (11፡3)። እጅግ የሚያስደንቀውና ዓይናችን የሚያየው ይህ ግዙፍ ጽንፈ-ዓለም፣ ከማይታየውና ኃያል ከሆነው የእግዚአብሔር ቃል የመነጨ ነው። ይህ የእምነት መነጽር ዘወትር የሚያስተምረን እንደ ትልቅ እውነት አለ፡ የሚታየው ነገር ሁሉ መሠረቱ የማይታየው አምላክ ነው። እምነት ማለት ገና ላልታዩ፣ ነገር ግን እግዚአብሔር ለተናገራቸው እውነታዎች ሙሉ በሙሉ ታምኖ ሕይወትን መስጠትና መራመድ ነው።

◆ የእምነት ጀግኖች ማጠቃለያ ሰንጠረዥ

ታሪካዊ ሰው	የእምነት ተግባር	የብሉይ ኪዳን ክፍል	የዕብራውያን ክፍል
አቤል	ከቃየል ይልቅ የሚበልጥ መሥዋዕት አቀረበ	ዘፍጥረት 4:3-10	ዕብ. 11:4
ሄኖክ	አካሄዱን ከእግዚአብሔር ጋር አደረገ፤ ተወሰደ	ዘፍጥረት 5:21-24	ዕብ. 11:5
ኖክ	ለማይታየው የጥፋት ውኃ መርከብን ሠራ	ዘፍጥረት 6:13-22	ዕብ. 11:7
አብርሃም	አገሩን ትቶ ወጣ፤ ይስሐቅን መሥዋዕት አደረገ	ዘፍ. 12:1-4፤ 22	ዕብ. 11:8-19
ሣራ	ዕድሜዋ ካለፈ በኋላ ፀነሰች	ዘፍ. 17:19፤ 21	ዕብ. 11:11-12
ይስሐቅ	ስለሚመጣው ነገር ያዕቆብን ባረከ	ዘፍጥረት 27:27-40	ዕብ. 11:20
ያዕቆብ	የዮሴፍን ልጆች ባረከ	ዘፍጥረት 48:1-22	ዕብ. 11:21
ዮሴፍ	ስለ አጥንቱ ትእዛዝ ሰጠ	ዘፍጥረት 50:24-25	ዕብ. 11:22
ሙሴ	ከኃጢአት ደስታ ይልቅ መከራን መረጠ	ዘጸአት 2፤ 14	ዕብ. 11:24-29
ረዓብ	ስላዮችን በሰላም ተቀበለች	ኢያሱ 2፤ 6	ዕብ. 11:31

"ጊዜ ያንሰኛል" — ዕብ. 11:32-38 የተጨማሪ ምስክሮች ማዕበል

ጸሐፊው ከሙሴና ከረዓብ ታሪክ በኋላ፣ ስም ዘርዘር መጥቀስ ትቶ በታላቅ የሰሜን ማዕበል ውስጥ ተጨማሪ ሰዎችን በፍጥነት ይደረድራል፡- "ጊዜ ያንሰኛልና ገዳዎንን፣ ባርቅንም፣ ሶምሶንንም፣ ዮፍታሔንም፣ ዳዊትንም ደግሞ ሳሙኤልንም ነቢያትንም ስለ መናገር" (11:32)። ይህ ድንገተኛ የፍጥነት ለውጥ በራሱ አንድ ጥልቅ መንፈሳዊ እውነት ያስተምረናል፤ የእምነት ታሪክ ማለቂያ የለውም፤ ገጾቹ ከመጽሐፍ ገጾች በላይ ይረዝማሉ! ጸሐፊው ቀጥሎ የእምነትን ድርብ ገጽታ ያሳየናል፡- በአንድ በኩል፣ "በእምነት መንግሥታትን ድል ነሡ፣ ጽድቅንም አደረጉ፣ የተሰጠውንም ተሰፋ አገኙ፣ የአንበሶችንም አፍ ዘጉ" (11:33) የሚል የድል ዜማ ይሰማል፤ በሌላ በኩል ግን ወዲያውኑ ወደ ጨለማ ገጽ ይሸጋገራል፡- "ሌሎችም መከራን ተቀበሉ... ድንጋይ ተወግረው ሞቱ፣ ተፈተኑ፣ በመጋዝ ተሰነጠቁ፣ በሰይፍ ተገደሉ... የገላቸውንም ማቅ ለብሰው ተቅበዘበዙ" (11:35-37)። ይህ ንጽጽር ጸሐፊው የእምነትን ትርጉም እንዴት በጥልቀት እንደተረዳ ያሳያል፤ እምነት ሁልጊዜ ወደ ውጫዊ ድል ብቻ አይመራም። አንዳንድ ጊዜ እምነት ማለት ከአንበሳ አፍ መዳን ነው፤ ሌላ ጊዜ ደግሞ እምነት ማለት እያመኑ በመጋዝ መሰንጠቅን መቀበል ነው! ይህ ሁለት ገጽታ፣ ለሰደት ውስጥ ላሉት የዕብራውያን አንባቢዎች ትልቅ መጽናኛ ይሰጣል፤ የእነርሱ ገና ያልመጣው መከራ (12:4) ቢመጣ እንኳ፣ በእምነት ኅዳና ላይ ብቻቸውን አይደሉም። "ዓለም አልተገባቸውምና" (11:38) የሚለው ማጠቃለያ ደግሞ የእነዚህን ቅዱሳን ሞት ውርደት ሳይሆን ክብር አድርጎ ያሳያል፤ ዓለም ራሱ ለእንደዚህ ዓይነት ጸድቃን ብቁ ልትሆን አልቻለችም!

ሥዕል 10:- የእምነት ሁለት መልኮች

በእምነት ድል (11:33-35)	በእምነት መከራ (11:35-38)
መንግሥታትን ድል ነሡ	ተፈተኑ፣ ተሣለቁ፣ ተገረፉ
ጽድቅን አደረጉ	ድንጋይ ተወግረው ሞቱ
የተሰጠውን ተስፋ አገኙ	በመጋዝ ተሰነጠቁ
የአንበሶችን አፍ ዘጉ	በሰይፍ ተገደሉ
መታናቸውን በትንሣኤ አገኙ	ቤት አልባ ሆነው ተቅበዘበዙ

ሁለቱም እውነተኛ እምነት ናቸው — «ዓለም አልተገባቸውም» (11:38)

ሁለቱም እምዶች ተመሳሳይ እውነተኛ እምነት ውጤቶች ናቸው (ዕብ. 11:33-38)።

የብሉይ ኪዳን እምነት "ገና ያልተፈጸመ" : በሩቅ የታየው የክብር ንጋት

በዕብራውያን 11 መዋቅር ውስጥ ከሚገኙት እጅግ ረቂቅ እና ጥልቀት ካላቸው ክፍሎች አንዱ የብሉይ ኪዳን ቅዱሳንን የሕልውናና የእምነት ፍጻሜ የሚያስተጋባው ሐረግ ነው፡- «እነዚህ ሁሉ የተሰጣቸውን የተስፋ ቃል በአካል ሳይቀበሉ በእምነት ሞቱ፤ ዳሩ ግን ከሩቅ ሆነው አዩትና ተሳለሙት፤ በምድሪቱም እንግዶችና መጽተኞች እንዲሆኑ በጽናት ታመኑ» (ዕብ. 11:13)። ይህ በብሉይ ኪዳን እምነት አውድ ውስጥ ያለው «ገና ያልተፈጸመ» ገጽታ የቅዱሳኑን መንፈሳዊ ድክመት ወይም የመለኮታዊውን ተስፋ መዘግየት በጭራሽ እያሳይም፤ ይልቁንም የእውነተኛው እምነት ባሕርይና የፍጻሜ ዘመን የልብ ትርታ መሆኑን ያረጋግጣል። እነዚህ ቅዱሳን ከራሳቸው አጭር የታሪክ ዘመን በላይ ለሚያልፈው እና ለሚሻገረው ዘመን የመለኮታዊ ቃል ኪዳን ማዕቀፍ ታመኑ። ይህም መጽሐፍ ቅዱሳዊ እምነት በተፈጥሮው ወደ ፊት (ወደ እግዚአብሔር የዘላለም እድማስ) የሚያይ፣ የፍጻሜ-ዘመንን ግርማ የሚናፍቅ፣ እና ተስፋ የተደረገው ነገር ዛሬውኑ በምድራዊ ፍጹምነት ከመገኘቱ ይልቅ «ተስፋን የሰጠኝ እምላክ ታማኝ ነው» በሚለው በማይናወጠው መለኮታዊ ባሕርይ ላይ ሥር የሰደደ መሆኑን በጉልህ ያስተምረናል!

በዕብራውያን 11:40 ላይ ያለው እጅግ የስላ መደምደሚያ ደግሞ ነፍስን በሐሴትና በመገረም የሚሞላውን የድነት ታሪክ ምስጢር ይገልጣል፡- እግዚአብሔር ስለ እኛ የተሻለውን የፍጻሜ ሥርዓት አስቀድሞ በማዘጋጀቱ፤ እነዚህ የእምነት አባቶች «ከእኛ ውጭ ፍጹማን እንዳይሆኑ» መደረጉን ይነግረናል። ጸሐፊው በረቀቀ መንገድ የሳለው ይህ የድነት-ታሪክ አወቃቀር ፍጹም አንድነት ያለው ነው፡- የብሉይ ኪዳን ቅዱሳን ከእኛ ያነሰ ወይም የተለየ ድነት ተጠቃሚዎች አይደሉም፤ እነርሱም ሆኑ እኛ፣ መለኮታዊው ፍጻሜው በክርስቶስ መምጣት፣ በሞቱና በትንሣኤው በሚለካው በአንዱ የጥበብ መለኮታዊ ሽራ ላይ የተሳልን ሕያው አካላት ነን።

11

ምዕራፍ 11

ጽናት፡ ቅድስናና የክርስቲያን ኑሮ (12:1-13:17)

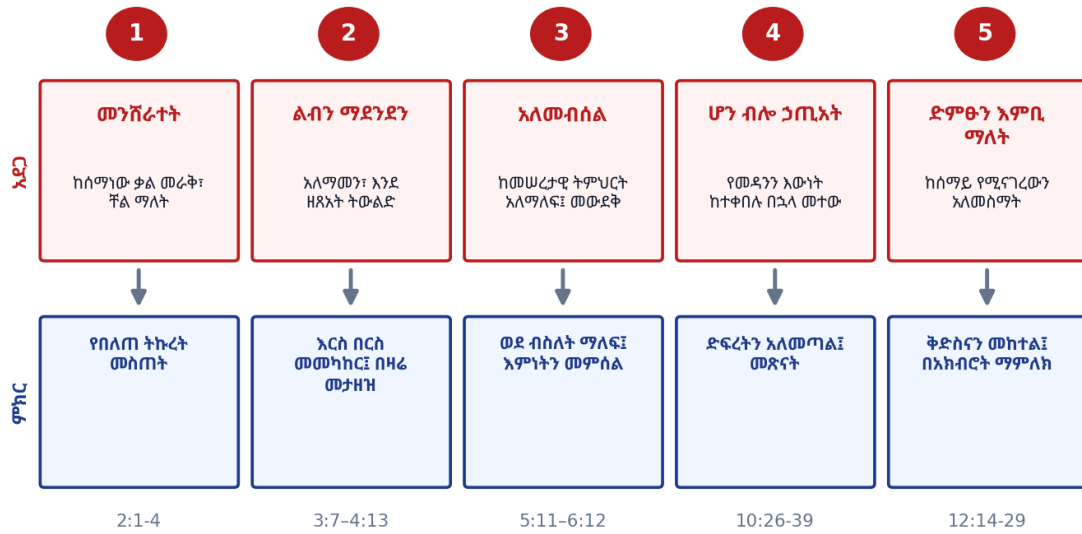
እምስቱ ማስጠንቀቂያዎች፡ ተግሣጽ፡ ሲናና ጽዮን፡ ወደ ሰፈር ውጭ

እምስቱ የማስጠንቀቂያ ክፍሎች

በዕብራውያን መልእክት ውስጥ ከፍተኛ የፓስተራል ርኅራኄ፣ አንዳንዴም አስገራሚ አጣዳፊነት ከሚያንጸባርቁት፣ እንዲሁም በታሪካዊ የክርስቲያን ቴዎሎጂና የትርጓሜ ታሪክ ውስጥ ከፍተኛ ክርክር ከቀሰቀሱት የጽሑፍ ማዕቀፎች መካከል «እምስቱ በበይነት የማስጠንቀቂያ ክፍሎች» ዋናዎቹ መሠረቶች ናቸው። እነዚህ ክፍሎች ተራ ቴዎሎጂያዊ ንድፈ-ሐሳቦች ሳይሆኑ፤ መንጋው በክህደት ገደል አፋፍ ላይ ወድቆ እንዲይጠፋ የሚጮኽ መለኮታዊና አረጃዊ የማንቂያ ደወል ናቸው።

እነዚህን ውስብስብ ጽሑፎች በትክክለኛው የኤክስጀሲስ መነጽር ለመረዳት፣ ጸሐፊው በመልእክቱ መዋቅር ውስጥ ለተቀኘው የንግግር ጥበብና ለፓረኔቲክ (Parenetic/Exhortational) ዓላማው ጥልቅ ትኩረት መስጠት የግድ ይላል። ጸሐፊው እነዚህን ግርማ ሞገስ የተላበሱ ማስጠንቀቂያዎች የተጠቀመው አማኞችን በፍርሃትና በጭንቀት ሰሜት ለማሸበር ሳይሆን፤ ከመንፈሳዊ አጠቃላይ ድንዛዜ አናውጦ በማንቃት፣ ዓይናቸውን በሰማያዊው ሊቀ ካህናትን በክርስቶስ ላይ እንዲተክሉ እና እስከ ፍጻሜው የድነት ቀን ድረስ በጽናት እንዲጸኑ ለማበረታታትና ለማነጽ ነው።

ሥዕል 11:- አምስቱ የማስጠንቀቂያ ክፍሎች በአንድ እይታ

ከላይ ያለው ረድፍ ማዕከላዊ አደጋውን፣ ከታች ያለው ደግሞ ጸሐፊው የሚሰጠውን ምክር ያሳያል።

የደመና ምስክሮች እና የጽናት ሩጫ

ከዕብራውያን 11 የአምነት አርበኞች ዝርዝር ወደ ምዕራፍ 12 የሕይወት ምክር የተደረገው ሽግግር፣ በመላው መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ካሉት እጅግ ኃይለኛና ልብን የሚያነሳሱ ክፍሎች አንዱ ነው። በታላቅ የሩጫ ስታዲየም ውስጥ እንዳለን እናሰብ። በሩጫው ሜዳ ላይ እኛ አለን፤ በስታዲየሙ ዙሪያ ደግሞ "እንደ ደመና የሚያህሉ ምስክሮች" (12:1) ሞልተውታል። እነዚህ አብርሃም፣ ሙሴ፣ ዳዊትና ሌሎችም ቅዱሳን ዝም ብለው የእኛን ሩጫ የሚመለከቱ ተራ ታዳሚዎች አይደሉም። ይልቁንም "እግዚአብሔር ታማኝ ነው! መከራውን አልፈን እኛ እዚህ ደርሰናል፤ እናንተም ትችላላችሁ!" በማለት ድምፃቸውን ከፍ አድርገው የሚያበረታቱ ሕያው ምስክሮች ናቸው። የእነርሱ አርአያነት፣ ወደ ኋላ የሚያሰቀረንን ኃጢአትና የዓለምን ሽክም ሁሉ አሸቀንጥረን ጥለን፣ በፊታችን ያለውን ሩጫ በጽናት እንድንገኝ ኃይል ይሰጠናል።

"እግዚአብሔር እነዚህን የሚያህሉ ምስክሮች እንደ ደመና በዙሪያችን ካሉልን፣ እኛ ደግሞ ሽክምን ሁሉ ቶሎም የሚከበንን ኃጢአት አስወግደን፣ የእምነታችንንም ጀማሪና ፈጻሚውን ኢየሱስን ተመልክተን፣ በፊታችን ያለውን ሩጫ በትዕግሥት እንረጥ፤ እርሱ ነውርን ንቆ ከፊቱም ሰላለው ደስታ በመስቀል ታግሦ በእግዚአብሔር ዙፋን ቀኝ ተቀምጦአልና።"

— ዕብራውያን 12:1-2

በዚህ ሩጫ ውስጥ ትልቁ ምስጢር የዓይናችን አቅጣጫ ነው። "የእምነታችን ጀማሪና ፈጻሚ" (12፡2) የሆነውን ኢየሱስን ብቻ መመልከት! ክርስቶስ፣ በምዕራፍ 11 ካሉት ምስክሮች አንዱ ወይም ሌላ ተጨማሪ የእምነት ሞዴል ብቻ አይደለም። እርሱ የሩጫችን መነሻ መስመርም የመጨረሻ ግባችንም ነው። የተጠራው በራሳችን ጥረት የሩጫ ጀግና እንድንሆን ሳይሆን፣ "ኢየሱስን እንድንመለከት"፣ ማለትም የልባችንንና የሕይወታችንን አቅጣጫ በተሰቀለው፣ መከራን ባሸነፈውና አሁን በክብር በተቀመጠው በእግዚአብሔር ልጅ ላይ እንድናደርግ ነው። እርሱ ለዚህ የሕይወት ሩጫ መንገዱን የከፈተልን አቅኚም፣ እጆችንን ይዞ መንገዱን የሚያስጨርሰን ኃይላችንም ነው! ጸሐፊው ወዲያውኑ በ12፡3 ላይ "እንዳትደክሙና በነፍሳችሁ እንዳትዝሉ በኃጢአተኞች ላይ የደረሰበትን እንደዚህ ያለውን መቃወም የተቀበለውን አሰቡ" በማለት ይመክራል፤ ክርስቶስ ራሱ የተጋፈጠውን ተቃውሞና ስቃይ ማስታወስ፣ በራሳችን ትግል ወቅት ልብ እንዳንሰብር ትልቅ ኃይል ይሰጠናል።

"እግዚአብሔር እንደ ልጆች ይገሥጻችኋል" — ዕብ. 12፡5-11 የመንፈሳዊ ተግሣጽ ትርጉም

ጸሐፊው ከኢየሱስ ምሳሌ በኋላ፣ በፈተና ውስጥ ላሉት ወደ እንድ ጥልቅ የቤተሰብ ምስል ይሸጋገራል፤ ይህም ፈተናቸውን ሙሉ በሙሉ አዲስ በሆነ የፍቅር መነጽር እንዲመለከቱ ይረዳቸዋል። "ልጄ ሆይ፣ የጌታን ተግሣጽ አታቅልል፣ በእርሱም በተገሠጽህ ጊዜ አትድከም፤ ጌታ የሚወደውን ይገሥጻልና፣ የሚቀበለውንም ልጅ ሁሉ ይገርፋል" (12፡5-6፣ ሞሳ. 3፡11-12 በመጥቀስ)። ይህ ጥቅስ ለሰደት ውስጥ ላሉት አማኞች እጅግ ትልቅ የአመለካከት ለውጥ ያመጣል፤ የሚደርስባቸው መከራ የእግዚአብሔር ቁጣ ወይም መተው ምልክት አይደለም፤ ይልቁንም የእግዚአብሔር አባታዊ ፍቅርና ቅርበት ማረጋገጫ ነው! "ለተግሣጽ ብትታገሡ እግዚአብሔር እንደ ልጆች ያደርግላችኋል፤ አባቱ የማይገሥጸው ልጅ ማን ነው? ተግሣጽ የሌላችሁ ብትሆኑ ግን፣ ሁሉ የሚካፈሉት፣ ገና ጋሻ ልጆች እንጂ እውነተኛ ልጆች አይደሉም" (12፡7-8) የሚለው ንጽጽር ደግሞ፣ ተግሣጽ ራሱ የልጅነት ማረጋገጫ መሆኑን ያሳያል። ጸሐፊው ይህን ምድራዊ ወላጅ ተግሣጽ ካለው ልምድ ጋር በማነጻጸር ያጠናክራል፡- "ደግሞም እንደ ወደዳቸው የሚያደርጉልንን ለጥቂት ቀን የሚገሥጹን የሚያስተምሩን በሥጋ አባቶች አሉ... እርሱ ግን ከቅድሳናው እንድንካፈል ለጥቅማችን ይገሥጻል" (12፡9-10)። እና በመጨረሻ ልብን የሚያረጋጋ ፍጻሜ ይሰጣል፡- "ተግሣጽ ሁሉ ለጊዜው የደስታ ምክንያት አይመስልም እንጂ የሐዘን ምክንያት እንጂ፤ ኋላ ግን ለለመዱት የሰላምና የጽድቅን ፍሬ ያፈራል" (12፡11)። ይህ ማብራሪያ ለተሰፋ የቆረጡ አንባቢዎች እጅግ ትልቅ ጥልቅ የነፍስ ፈውስ ያመጣል፤ ስቃያቸው ትርጉም የለሽ አይደለም፤ ትዕግስት ቢያደርጉት፣ የጽድቅ ፍሬ ያፈራል!

የሲና ተራራ እና የጽዮን ተራራ

የዕብራውያን መልእክት ጸሐፊ፣ የድነትን ታሪክ ጫፍ በሚያሳይበት በ12፡18-29 ባለው ክፍል፣ እጅግ አስገራሚ የሆኑ ሁለት ተራራዎችን ያነጻጽራል። እንደኛው፣ እስራኤላውያን በሙሴ ዘመን የቆሙበት የሲና ተራራ ነው (ዘጸ. 19፡16-25)። ይህ ተራራ በእሳት የሚነድ፣ በጥቅጥቅ ጨለማና በዐውሎ ነፋስ የተዋጠ፣ የእግዚአብሔር ድምፅ በነጐድጓድ ሲሰማ ሕዝቡን በሽብር ያንቀጠቀጠ ተራራ ነበር። እኛ ግን የደረሰነው እዚያ አይደለም። በአዲስ ኪዳን ጸጋ ወደተገለጠው የክብር ተራራ ነው የደረሰነው። "ወደ ስማያዊቱ ኢየሩሳሌም፣ በደስታም ወደ ተሰበሰቡት ወደ አእላፋት መላእክት፣ በስማያትም ወደ ተጻፋት ወደ በኲሮች ማሳበር፣ የሁሉም ዳኛ ወደሚሆን ወደ እግዚአብሔር... የአዲስም ኪዳን መካከለኛ ወደሚሆን ወደ ኢየሱስ፣ ከአቤልም ደም ይልቅ የሚሻለውን ወደሚናገር ወደ መርጨት ደም ደርሳችኋል" (12፡22-24)።

ይህ ንጽጽር ጂኦግራፊያዊ ሳይሆን፤ ሁለት ኪዳናትን የሚያሳይ ታላቅ መንፈሳዊ ሥዕል ነው። "ሲና" እርጌውን የሕግ ሥርዓት ይወክላል፤ በሚያስፈራና በሚያሸብር መለኮታዊ መገለጥ፤ ርቀትና መገፋትን የሚያሳይ ነው። "ጽዮን" ግን አዲሱን የጸጋ ሥርዓት ይወክላል፤ የእቤል ደም "ፍረድ፣ ተበቀልልኝ" ብሎ ሲጮኽ፤ የክርስቶስ የኪዳን ደም ግን "ምሕረት፣ ይቅርታ፣ ዕረቅ" እያለ ይናገራል። ወደዚህ የደስታና የጸጋ ጉባኤ በክርስቶስ በኩል በቀጥታ ገብተናል! ሆኖም ይህ ታላቅ ጸጋ የራሱ የሆነ የከበደ ማስጠንቀቂያ አለው (12፡25-29)። ይህችን ዓለምና ሥርዓቷን የሚያናውጥ የፍርድ ቀን ይመጣል፤ በዚያን ጊዜ የሚጸናው በእምነት የተቀበልናትና ማንም የማያናውጣት የእግዚአብሔር መንግሥት ብቻ ናት። ለዚህ ታላቅ ጸጋ የሚገባው ምላሻችን፤ በማመስገን፤ በአክብሮትና በፍቅር እግዚአብሔርን በሕይወታችን ማምለክ ነው (12፡28-29)።

ሥዕል 12፡- የሲናና የጽዮን ተራሮች (12:18-24)

የፍርሃትና የርቀት ተራራ

- የሚነድ እሳት
- ጨለማና ዐውሎ ነፋስ
- የመለከት ድምፅ
- ሕዝቡ ፈራ፤ መቅረብ ተከለከለ

የደስታና የመዳረሻ ተራራ

- የሕያው እግዚአብሔር ከተማ
- አእላፋት መላእክት
- የበኩራት ጉባኤ
- ዳኛ እግዚአብሔር
- የተፈጸሙ የጻድቃን መንፈሶች
- መካከለኛው ኢየሱስ
- የመርጫት ደም

«የተሻለውን የሚናገር የመርጫት ደም» (12:24)

ሁለቱ ተራሮች ሁለቱን የመቅረቢያ መንገዶች በጸሐፊው እንደተገለጹ ያሳያሉ።

"ወደ ሰፈር ውጭ" — ዕብ. 13፡1-17 የተግባራዊ ፍቅር ኑሮ

የዕብራውያን መልእክት ከፍ ካለው ቴዎሎጂያዊ ውይይት በኋላ፤ በምዕራፍ 13 ላይ ራሱን ወደ ተጨባጭ ዕለታዊ ሕይወት ዝቅ ያደርጋል፤ ይህም የመልእክቱን ጠቅላላ ትምህርት ወደ ተግባር የሚያመጣ ውብ መደምደሚያ ነው። "የወንድማማች ፍቅር ይኑር። እንግዶችን መቀበል አትርሱ፤ በዚህ አንዳንዱ ሳያውቁ መላእክትን እንግድነት ተቀብለዋልና። እንደ እነርሱ ከእናንተ ጋር የታሰሩትን፤ እናንተ ደግሞ በሥጋ እንዳላችሁ መከራ የሚቀበሉትን አሰቡ" (13፡1-3) የሚለው ተከታታይ ትእዛዝ፤ በሰደት ውስጥ ላለ ማኅበረሰብ እጅግ ተግባራዊ ጠቀሜታ ነበረው። ጸሐፊው ደግሞ ስለ ጋብቻ ክብር (13፡4)፤ ስለ ገንዘብ ፍቅር መራቅ እና በእግዚአብሔር በቂነት ላይ ስለ መደገፍ (13፡5-6) ይመክራል። "ገንዘብን አትውደዱ፤ ባላችሁም ነገር ብቁ የሆነ አድርጉ፤ 'አልተውህም ከቶ አልጥልህም' ብሎአልና"። ይህ ንጹህ የመተማመን ጥሪ፤ ለምድራዊ ንብረታቸውን ላጡ ወይም ሊያጡ ለተቃረቡ እንባቢዎች ጥልቅ መጽናኛ ይሆናል።

በመጨረሻም ጸሐፊው ወደ አንድ ጥልቅ ተምሳሌታዊ ጥሪ ይመራናል፡- "ሰላዚህ ኢየሱስ ደግሞ በገዛ ደሙ ሕዝቡን እንዲቀድስ ከበሩ ውጭ መከራን ተቀበለ። እንግዲህ እርሱን ተሸክመን ነውሩን ተሸክመን ወደ እርሱ ወደ ሰፈር ውጭ እንውጣ" (13፡12-13)። ይህ ጥቅስ ወደ ብሉይ ኪዳን የሰርየት ቀን ሥርዓት ይመለሳል፤ የመስዋዕቱ አካል ከሰፈር ውጭ ተቃጥሎ ይወገድ ነበር (ዘሌ. 16፡27)። ክርስቶስ ራሱ ከኢየሩሳሌም ከተማ ውጭ በመስቀል ላይ በመሞቱ፤ ይህን ጥላ ፈጸመ። ጸሐፊው ደግሞ ይህን ምስል በመጠቀም፤ ለምእመናኑ ትልቅ የመንፈሳዊ ጥሪ ያቀርባል፡- ልክ ክርስቶስ ከከተማው ማዕከል ውጭ፤ በውርደት፤ ተጠልቶ እንደተሰቀለ፤ እኛም ደግሞ ከዓለም ተቀባይነትና ምቹት ውጭ ወጥተን፤ ውርደትን ተሸክመን፤ በእምነት ልንከተለው ይገባል። "ቀዋሚ ከተማ የለችንምና፤ የምትመጣይቱን ግን እንፈልጋለን" (13፡14) የሚለው ቃል ደግሞ ለምድራዊ ኪሳራ ሁሉ የመጨረሻ መልስ ይሰጣል፤ የእኛ እውነተኛ ዜግነት በዚህ ዓለም ሳይሆን፤ በሰማያዊቱ ከተማ ነው!

የዕብራውያን መልእክት ከፍተኛ የጸጋው ድል

በዕብራውያን መልእክት ውስጥ የተገለጠው የክርስቶስ ማንነት ወደር የለሽ ነው።

ብሉይ ኪዳን በትክክል ሲነበብ፣ የአዲስ ኪዳን ተቃራኒ ሳይሆን የማይናወጥ መሠረቱ ነው፤ ወንጌል ያደገበት ለምለም አፈር ነው፣ ክርስቶስ አካሉ የሆነለት ውብ ጥላ ነው፣ እንዲሁም ቤተክርስቲያን ዛሬ በፍጻሜው ደስታ የምትዘምርለት ታላቅ የተስፋ ቃል ነው።

"በዘላለም ኪዳን ደም ለበጎች ትልቅ እረኛ የሆነውን ጌታችንን እየሱስን ከሙታን ያወጣው የሰላም አምላክ፣ በእየሱስ ክርስቶስ በኩል በፊቱ ደስ የሚያስኘውን በእናንተ እያደረገ፣ ፈቃዱን ታደርጉ ዘንድ በመልካም ሥራ ሁሉ ፍጹማን ያድርጋችሁ፤ ለእርሱ እስከ ዘላለም ድረስ ክብር ይሁን፤ አሜን።"

— **ዕብራውያን** 13፡20-21

